

Digitized by the Internet Archive
in 2026

DITTE MENNESKEBARN

EX·LIBRIS

K·JOHNSEN

MARTIN ANDERSEN NEXØ

DITTE MENNESKEBARN

MOD STJÆRNERNE

» — — *Du som lagde Hjertets Gløden
blot for Verdensrummets Kulde*
— *haaber du endnu bag Døden?* — — «

FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO.
KJØBENHAVN · MDCCCXXI

Copyright 1921 by Martin Andersen Nexø.

3.—5. Tusende.

I

GUDS SMAAKRÆ

VINTEREN er en ond Tid for alt Smaakræ. Men for Fattigmand er den som Hælvede, der maa lides to Gange; først gaar han og gruer for den, siden skal den tages. Allerede med de lyse Nætters Afsked, naar Lampen maa tændes til at gaa i Seng ved, melder det sig som Spøgen i Sindene. Der skal Olie til, snart skal der ogsaa købes Pinde og Koks; jo mørkere og koldere det blir, des mere skal der til af alting. Mørket og Kulden — det er Vinterens onde Forspand. Og i Vognen sidder Kong Satan selv, højt opstablet paa et uhyggeligt Læs af Nød og Sorger og Elændighed. Lige fra Hælvede kommer han — og er den eneste Fragtmand der overhovedet kører for de Fattige. Bud efter ham har de ikke just haft, bare han vilde vælte under Vejs — for Eksempel inde hvor de Velhavende bor. Det kunde være morsomt at se, hvordan de vilde ta imod ham og hans Kluns. Men Satan er en god Kusk. Han gaar ikke til Hoveddøren med Skraldebøtten og bagind med Kransekagen.

Guds Smaakræ har det paa sin egen sorgløse Maade; det kryber sammen under Bygen og kvidrer op med det svageste Solstrejf — lar Himlen om det hele. Men Fattigmand har denne usalige Tilbøjlighed til at tænke, der kommer af at Vorherre i sin Tid tog fejl og gjorde ham til et Menneske, skønt han anbragte ham blandt Dyrene. Han kan ikke lade være med at mindes og at tænke frem efter; endnu før han helt har forvundet Svøbeslagene fra Kulden i Fjor, hører han gruende Pisen i Luften igen. Hvordan vil Vinteren blive — forfærdelig stræng mon? Naa, hellere det og faa Ende paa Pinen — strænge Herrer raader sjælden længe. Eller vil den blive en Sejpiner? — det værste han ved!

Han tager Varsel af alt — af Høst og Markmus, det hurtigere eller langsommere Løvfald, det ny Brøds Drøjhed. Ja og af Brændslets Pris. Er Kulene dyre, skal det nok slaa til at Vinteren bliver stræng. Det er et Udslag — ét af mange — af Fandens overdaadige Lune. Den Fattige kender ham kun altfor vel fra den Side.

⌘

*

*

Vorherre hade ladet gro rigeligt med Rønne- og Akselbær til Fuglene at mætte sig med derude paa Landet, og herinde hade Rotterne Sommeren igennem været ualmindelig nærgaaende; de samlede til Rede. Alting var saaledes lagt til Rette til en stræng

Vinter. Spurvene parredes ganske vist i Tagrenden til langt hen paa Efteraaret — som indrettede de sig paa evig Sommer; men de Vagabonder kunde det ikke nytte noget at tage Varsel af. De interesserede sig kun for varme Hestepærer — og *de* falder hele Aaret.

Det *blev* en stræng Vinter. Den satte tidlig ind med haard Frost og megen Sne, og lukkede af for alt Arbejde. Rigtig en Vinter som Ditte mindedes dem fra sin Barndom hjemme paa *Sandet* blev det, hvor Kulden gik bidende tværs igennem alting og stod og viste Tænder to Skridt fra den buldrende Kakkellovn. Alt hvad man kunde rave og skrave sammen gik i det umættelige Jærnmonstrum, og lige meget forslog det. Et sodet Nys, et Par Spyt fra Kaffekanden som altid stod oven paa Ovn, og væk var den Skovlfuld Kul — og den næste med. Kulmanden kunde sagtens nu — han hade faaet Fanden til Morbror. Han var begyndt at lægge sig Penge op; det var ikke til at tage fejl af, for han gav mindre og mindre Maal. Alle Kvarterets andre Smaahandlende klagede sig guds-jammerligt.

Smaafuglene frøs og kom tiggende til Ruden; det hændte at de pikkede paa. Se dem kunde man ikke, for Ruderne var bestandig topfrosne; men Ditte vidste at det var dem. Hun benyttede Zinken uden for Kvistvinduet som Foderbræt; dèr lagde hun Affaldet ud efter at have varmet det. Der sad altid en eller anden Fugl paa Vagt i Nærheden; saa

snart hun rørte Vinduet, gav den Signal til de andre, og paa et Øjeblik var der en hel Flok. De Smaa var meget optaget af det, og Ditte maatte nævne Navnene paa de forskellige Fugle, hun kendte dem igen ude fra Landet.

»Kender de da ogsaa dig igen?« spurgte Peter.

Det lod næsten til det; de var i al Fald ikke Spor af bange for hende. Foruden Graaspurvene var der baade Gulspurve, Bogfinker, Solsorte og en Tommeliden — hvor de nu kom fra; hun havde aldrig set dem herinde før. Det var Kulden, der drev dem sammen og hen til Menneskenes Bo. Underligt var det med den Tillid og Fortrolighed i Nøden. Markens herreløse Dyr derhjemme, som ellers var saa sky for Mennesker, kom helt op til *Skadereden* i de haarde Vintre og tiggede Affald ved Køkkendøren, Ræv og Hare ved Siden af hinanden. Ditte maatte fortælle om det; og *Skadereden* — Rakkerens forsmædelige Bo som Alverden lagde Vejen udenom — blev til et helt Æventyrslot hvor man havde haft Kartofler i en Kule — nok for hele Vinteren, og Sild i en stor Tønde, og røget Flæsk hængende paa Skorstenen. Helt utroligt lød det — for Ditte selv ikke mindre end for Børnene; og Gamle Rasmussen slog de knoklede Hænder sammen. »Men Kors dog Barn, det har jo væ't en hel Herregaard,« sa'e hun. »Og med Hest — oven i Købet med Hest! Det har Bagerens inte engang.«

Om det saa var Rotterne, holdt de sammen.

Over Baggaardens Sne saas en Morgen en bred nedtrampet Stribe; de hade forladt Kasernen alle som en for at prøve et andet Kvarter.

Ja hvem der kunde søge andetsteds hen! Men der var ikke andet at gøre end at krybe ind i sig selv. Gamle Rasmussen gjorde det, saa hun blev helt rundrygget og lille; selv Ditte krympede sig sammen under Kulden.

De sidste Par Maaneder hade været en svær Tid for hende at komme igennem. Ulykken med Georg havde taget haardt paa hende, endnu hade hun ikke forvundet den. Det hade sat sig i Underlivet og Benene, og hun gik og led af Blødninger trods Svangerskabet. Den forfærdelige Kulde gjorde det ikke bedre; den lukkede af overalt — Arbejde var næsten ikke til at opdrive. Det var for saa vidt godt som hun ikke hade mange Kræfter; men det kneb at hugge sig igennem. Hun maatte love for sine Husfæller! Det var Mennesker, der sad lige saa usselt i det som hun selv — de fleste af dem; men naar de hade noget, kom de stikkende med en Bid til hende og Børnene ogsaa.

Og hun maatte love for Karl — saa nødig hun vilde.

Han hade paa en eller anden Maade faaet at vide hvor sørgeligt hun laa i det; og en Dag kort efter Ulykken stod han i hendes Stue — hærget af Arbejdsløsheden han ogsaa. Ditte skreg da hun saa ham; de hade ikke talt sammen siden hun kom til Hovedstaden. Han kom igen, naar han

hade haft lidt Fortjeneste, og delte den med dem; pukke paa noget gjorde han ikke. Hun vænnede sig til ham, men fattede ikke hvordan han slog sig igennem. Klage gjorde han aldrig.

En Dag kom han med tomme Hænder, udhungret og forfrossen. »Jeg har desværre ikke noget til jer,« sagde han til de Smaa, der stillede sig forventningsfuldt op ad ham. De var blege og fulde af Kirtelsaar i Ansigtet.

»Hvor er din Overfrakke?« spurgte Ditte. »Du fryser jo i det tynde Tøj.«

Karl smilede. »Nu bider jeg Hodet af Skammen og ta'r hjem,« sagde han. »Det gaar ikke længer.« Den sidste Uge hade han været uden Logi; han hade spist paa Samaritanerne de hveranden Dag de var aabne, og sovet i Skur og paa Hølofter. »Men det gaar ikke i Længden, Politiet jager én,« sa'e han stille.

Ditte hørte paa ham med stirrende Øjne, der langsomt løb fulde af Taarer. »Og jeg kan ikke engang hjælpe dig,« sa'e hun — »jeg har ingen Mad! Men en varm Seng kunde jeg da byde dig.« Hun saa nølende fra ham til Sengen.

»Aa ja,« brød det ud af ham, tryglende — »maa jeg? — Bare en Time? Jeg har ikke været i en varm Seng paa lange Tider.«

Træt og forkommen var han, han faldt øjeblikkelig i Søvn. De Smaa færdedes stille, men det behøvedes saamænd ikke, han sov som en Sten. Trøje og Vest hade han hængt fra sig paa Fod-

enden af Sengen; Ditte eftersaa Knapper og Foer. Han bødede selv sit Tøj kunde hun se — Stingene laa ubehjælpssomt; men pænt og ordentligt var det gjort alligevel. Karl fuskede sig ikke hen over noget!

Men tyndslidt var Tøjet — forfærdeligt tyndslidt. Kulden løb Ditte op og ned ad Ryggen, naar hun tænkte paa, at han færdedes ude Nat og Dag i den Paaklædning. I sin Nød tog hun et gammelt strikket Tørklæde og riede dobbelt paa Vesteryggen; Peter hade det om Halsen for Hoste og Ørepine, han fik en gammel Strømpe i Stedet.

Hen ad Aften vaagnede Karl, udhvilet og saa fornøjet som hun aldrig havde kendt ham. »Nu gir jeg mig paa Vandring hjem til Bakkegaarden,« sa'e han. »Jeg fægter mig frem og sover i Laderne — det skal nok gaa. Og saa snart jeg kommer hjem, skal jeg sende jer Mad, Børn. Rigtig Sulemad!«

Ditte hade været nede og tigget sig et Surbrød til; det stak hun til ham. »Spis det paa Vejen,« sa'e hun, hun var bange for at han skulde dele det med de Smaa. »Tak!« sa'e han og puttede det inden for Trøjen.

Men de fandt det ude i Køkkenet da han var gaaet.

Da der var gaaet en halv Snes Dage, kom der virkelig en Pakke med Sulemad fra ham. Der var ogsaa Brev med. Ganske mod Forventning hade han været velkommen; og Ditte forstod af Brevet,

at han følte sig helt vel ved at være i Hjemmet igen, hvor han ikke havde sat sin Fod i syv Aar. Moderen laa til Sengs som Følge af brutal Behandling fra Johannes Side, og saa havde de to andre Brødre været nede og smidt ham ud. Gaarden trængte til mandlig Ledelse, og Karl blev hjemme og tog sig af Sagerne — i al Fald foreløbig. Der trængtes ogsaa til en ung dygtig Husmoder paa Gaarden skrev han — alting var endnu mere forfaldent end før. Men Moderen var rar og medgørlig — hun havde helt forandret sig.

Ditte tog Brevet frem mange Gange for at læse det igen — hun kunde ikke rigtig gøre sig fortrolig med det. Et underligt Budskab bragte det midt i Elændigheden; var det Oprejsningen der endelig naaede hende — Indfrielsen af Drømme der forlængst var afblomstrede og visne? Hun vidste at Karen Bakkegaards og Farbror Johannes levede sammen som Hund og Kat — de havde taget for meget Forskud! Allerede før Brylluppet turede de sammen, som kun Ægtefolk gør det der har det bedste overstaaet med hinanden; og selve det tre Dages Bryllup endte med at de sloges. Siden havde det været en fortsat Liggen i Haarene paa hinanden og forliges igen; de fejrede Hvedebrødsdage en Gang om Maaneden, sa'e Lars Peter som jævnlig kom ned paa Landet for at handle.

Saa skrupforelsket Bakkegaardskonen havde været i den sortsmudskede Fløs, havde hun alligevel været forsigtig nok til ikke at give ham Ret over Ejen-

dommen. Han hade derfor ikke naaet at spille det hele væk; men det blev til en evig Krig imellem dem. Og nu var han altsaa jaget paa Porten, og Sønnerne kom igen i Hjemmet; Karl kunde overtage Gaaarden om han vilde, og hun selv — —

Ditte saa nye Muligheder aabne sig — men uden at blive henrykt; enten troede hun ikke paa dem, eller de interesserede hende ikke længer. Det var som om det galdt en anden, uvedkommende Person. »Saa kunde vi faa Jens hjem til Gaarden,« stod der i Brevet. Ja Jens — hvor hade hun vædet sin Pude mangel Nat af Savn og Længsel efter sit Barn. Nu var ogsaa de Kilder tørrede, Sorgen og Savnet vældede af anden Bund. Og Længslen — ja længtes hun overhovedet efter noget mere? Ud over hendes lille Verden her gik Ønskerne i al Fald ikke; og Længslen blev oftest hængende i den lune mørke Krog af Stuen henne under det skraa Loft. Dér skulde der staa en Kurvestol med Nakkepude, saa hun nu og da kunde hvile sine svulne Ben og lukke Øjnene, fri for alle Bekymringer.

Ditte var syg og træt; hun kunde holde den gaaende, men tage nyt Land ind kunde hun ikke. Hun sled sig igennem fra Dag til Dag, og længtes efter at Vinteren skulde faa Ende og Svangerskabet blive overstaaet — saa kom der vel nyt Mod og nye Kræfter.

I Marts kom endelig Omslaget. Frosten slog pludselig om i lun Regn, Sneen forsvandt i Løbet

af faa Dage, alting saa nyvasket ud i det unge Solskin. »Bare det nu holder?« sukkede Ditte.

»Det skal saamænd nok holde,« sa'e Gamle Rasmussen — »Graaspurvene er allerede stukket af ud paa Landet igen, og i Gaar Nat kom Rotterne tilbage og flyttede ind i de gamle Lejligheder; én hører det pibe rundt om paa Loftet hele Natten.«

»Dér er der èn!« raabte Peter henne fra det aabne Vindu, hvor han slikkede Solskin. Og ganske rigtig, en stor gammel Kammerat gik sin Tur i Tagrenden rundt om det hele, forsigtigt og genkendende. Den lignede en gammel Herre, der har faaet Dørene op ud til Altanen — det var helt rørende at se paa.

Foraaret selv var der saamænd ikke noget i Vejen med; men Arbejdet vilde ikke rigtig komme i Gang igen, hvordan det nu kunde være. Forhen havde det altid været Vejret, der var det afgørende. »Nu kan man da komme i Jorden igen, Klagen er gaaet af den,« hed det fra Mund til Mund; saa var det en Selvfølge at Arbejdet kom i Gang — først og fremmest Jordarbejdet, og det tog saa alt det andet med sig. Men denne Gang sad Klagen et helt andet Sted og lukkede med sin seje, uigen-nemtrængelige Skorpe. Det var som om den Lede havde rottet sig sammen med dem der stod for Virksomhederne, og selv taget Hold om den Fatiges Brødpose — der blev ikke givet los. Var der Djævelskab med i Spillet? Skulde Arbejderne gøres endnu mere møre og ydmyge end de allerede var?

Der mumledes om det Mand og Mand imellem; et Rygte vilde vidè, at det var Organisationerne man vilde til Livs.

Hvordan det nu var eller ikke, Arbejdet kom ikke i Gang. Arbejderne var kommet frem af deres tvungne Vinterhi, og kredsede fra Morgen til Aften i Flokke paa de Steder hvor der var noget at udrette; de stod og skuttede sig langs Kajerne og foran Fabriksportene, hundske og fatalistiske i Udtrykket. Men de der raadede for Bedrifterne, lod sig hverken høre eller se. Skibene taklede ikke til og stak i Søen som ellers om Foraaret, men blev liggende i Havnen de fleste af dem; selv det Offentlige syntes grebet af den almindelige Slaphed og satte ikke noget rigtigt i Gang. Man maatte sande det gamle Ord, at hvor én Ko bisser, bisser hele Flokken; det ene holdt det andet nede.

Murerne gik og strøg Brosten, skønt der var nok, der trængte til at faa bygget. Der sagdes, at det var Bankerne som nægtede Laan til Byggeri for at fremkalde Bolignød — de vilde have Huslejerne i Vejret. De laa nok med store Ejendoms-Komplekser, som de gjerne skulde ha lidt godt afsat.

For Jord- og Betonarbejderne var det den rene Elændighed. Vej- og Kloakvæset havde det lige omvendt af Torsken, det blev altid slapt i Sulet, saa snart der var »r« i Maaneden — saa de hade spaseret siden Høst. De holdt den gaaende ved at sulte, og sætte Stumperne; de der kunde var forsvundet bort fra Byen — ud omkring til Provinsen

og Landet, hvor Tilværelsen ikke føltes saa jærnhaard.

Stammede det hele kanske fra Maskinerne? — de blev jo mer og mer dygtige og selvstændige! Man var vel snart saa vidt, at der ikke var Brug for Fattigmand paa Jorden mere. Saa fik han lægge sig til at dø af Sult! Ja eller ta Styret selv som der var nogen Fremfusinger der foreslog!

II

MOR DITTE

BEDSTE havde alligevel faaet Ret i sin Spaadom om, at Ditte vilde blive med Barn for et godt Ord. »Dit Hjærte slaar jo helt uden paa Kjolen, Barn, — og saa den brune Stribe ned ad Maven,« havde hun sagt. »Det tossede Hjærte — pas paa det ikke fører dig i for mange Ulykker!«

Ja, det tossede Hjærte! Hun havde knap nok rendt Barnet af sig, før det ledte hende ud i Synd og Sorg; og endnu var hun ikke blevet klogere. Hun kunde ikke se et lille Væsen, uden at ønske sig det mellem Hænder; et Barns Graad var nok til at gøre hendes Hjærte svangert med den ømme Moderfølelse. Mor Ditte hed hun i Ejendommen, saa ung hun var; Børnene gav hende Navnet, og fra dem gik det over til de Voksne. Det fulgte af sig selv, at de andre Koner kom og stak deres Smaa til hende, naar de skulde et Rend ned; og det fulgte af sig selv for de Smaa at søge til hende, naar der var noget i Vejen. Med sin ru Haand og Stemme tørrede hun mangan Taare og

stillede megen Barnesorg; blød i det var hun ikke, men hun hjalp! De Smaa lagde ubevidst Vægten paa dette — Mor Ditte var fremdeles den der skulde.

Frodig var hun — det kunde ikke nægtes. Lige-gyldig næsten hvordan hun bar sig ad, altid kom hun fra det med en ny Mund at mætte, et nyt Væsen at tage sig af. Peter hade hun taget i Pleje, for at Georg kunde have noget at underholde sig med mens han laa syg. Hans Mor var forladt af Faderen, og de skulde kun ha ti Kroner om Maaneden for ham. Allerede før Jul gjorde ogsaa Moderen sig usynlig; Plejepenge vankede der ingen af mere. Men Ditte var glad til, at hun fik Lov at beholde Drengen.

Lige op til Jul døde en ung Kone fra sin lille tre Aars Pige. De boede i en Stue nogle Døre fra Ditte, dybere inde i den lange Loftsgang; det faldt af sig selv, at Ditte tog sig af den Lille, naar Faderen var paa Arbejde. Han var Arbejdsmand. Saa kom Arbejdsløsheden og jog ham ud paa Valsen; og Ditte overtog den Lille helt. Han var snart her snart dér, fægtede sig frem langs Landevejene og sendte Penge, saa snart han hade nogen. Han var ærlig nok. Men usikkert var det og en kedelig Maade at faa dem paa — i Halvtredsører og Enkroner, puttet ind i Breve til den lille Tøs. Man risikerede, at Postvæsnet en skønne Dag opdagede det og beslaglagte Pengene, og nogen samlet Sum til at betale Husleje med blev der aldrig.

Peter og Lille Anna — det var straks to; og naar hun nu havde født sin egen Lille til Verden, var der en hel Redefuld! Saa var der jo den gamle Enkemadam Rasmussen, som hun delte sit fattige Brød og sin Varme med, og den Logerende som havde det gode Værelse og skulde ha Kaffe hver Morgen. Han gik i Lærfodtøj og nedfaldende Gummiflip og bar Briller — han havde nok været højt paa Straa! Men mon hun nogensinde saa noget til Huslejen? Ditte hun kunde! — et helt Menageri havde hun snart. Det var i det hele taget en køn Relighed, den i Prinsensgade, det vilde ta sig net ud, naar hun Søndag Eftermiddag kom anstigende ud i Istedgade med hele Flokken.

Naa, Ditte var ikke just slem til at rende dem paa Dørene derhjemme, det vilde være Synd at sige. Hun havde været der og givet en Haandsrækning, dengang Sine fik sin Lille. Sine havde da ladet hende forstaa, at man ikke syntes om hendes Maade at ordne sine Sager paa — hun burde i alt Fald ha sørget for at blive ordentlig viet til Georg! Siden kom Ditte kun i Hjemmet, naar hun udtrykkelig blev bedt. Men Lars Peter saa jævnlig op og stak et Par Kroner til hende; Sine maatte ikke vide noget om hans Besøg kunde hun mærke. Ret længe blev han aldrig, og der var kommet noget forbeholdent over ham; han var ikke længer den gamle.

Det skyldtes Sine — Ditte vidste det godt. Hun havde fine Fornæmmelser og vilde opad, og saa

var det jo ikke videre morsomt at ha en Steddatter, som der kunde siges baade det ene og det andet paa. Else var i Forretning og sad og klaprede paa Maskine; hun gik i Jaket til og fra Forretningen, og var gode Venner med en Postelev der oven i Købet kom i Hjemmet — fint skulde det være. Ditte hade hun aldrig Tid at se ud til. Derimod kom Povl ofte stikkende op om naar han var i Byen for sin Mester. Han var Bydreng hos en Cykelsmed, og skulde i rigtig Lære hos ham saa snart han var konfirmeret. Han var næsten bestandig paa Farten og raslede rundt paa sin gamle rustne Maskine som en forrykt. Det var helt livsfarligt at møde ham om et Hjørne; han kimede sig sin Vej frem lige som Brandvæsnet — saa hade alting at flytte sig. Nu kunde han rigtig faa sin Lyst til at pille adskilt og sætte sammen igen styret. Altid hade han et eller andet morsomt Legetøj med til Ungerne — af gamle Cykeldele som han satte sammen igen paa den sindrigste Maade. Naar Vejret var til det, skulde Peter med ned og sidde paa hans Stang; og han jog bort med Ungen foran sig mens Ditte stod med Livet i Hænderne. Før hun ret fik set sig om, kom han kimende op fra den anden Side og hade rundet hele Kvarteret.

»Men Politiet, Dreng!« sa'e Ditte.

»Pøh, jeg stikker bare fra dem af — inden de faar set mig er jeg væk.« Han var ikke forknyt;

én skulde formelig tro, han hade levet hele sin Barndom herinde paa Brostenene.

Rasmus — Tvillingen — kom ogsaa; han og Povl betragtede endnu bestandig Ditte som deres egentlige Mor. Hun lappede deres Tøj for dem, naar de hade hentet sig Flænger som vilde give Ubehageligheder hjemme; og de stak til hende af deres smaa Lommepege. Rasmus var forresten ikke hos Lars Peters mere; han var blevet anbragt hos nogle Folk i Dannebrogsgade, som hade Grøntforretning og kunde bruge ham til at besørge Ærender. Forresten hade han det godt nok!

Men Ditte syntes alligevel det var saa underligt, at han skulde holde til blandt Fremmede. Hun begreb ikke, at Lars Peter kunde skille sig af med ham; han hade dog selv samlet ham op paa Gamle Doriums Lig. Hun kunde endnu se for sig, hvordan han kom bærende med den Lille — en forladt Fugleunge — i sin stærke beskyttende Favn. Det var vel Sine der hade ordnet det ogsaa, hun indrettede jo alt efter sit Hode! Men de kom godt ud af det sammen.

Lars Peter delte velsagtens ikke Sines smaa-borgerlige Syn paa Tingene — saa skulde han i al Fald ha forandret sig meget. Men han var skrupforelsket i sin rødkindede buttede Kone — og havde en knusende Respekt for hende. Saadan en Kone hade han liegodt aldrig haft, saa mild altid og alligevel saa sikker og selvfølgelig. Naar hun mente noget, saa maatte det være rigtigt, selv

om én ogsaa ku synes det gik paa tværs af éns Levere-gler. Hun hade sat dem i Vej! og sikken en Unge hun hade gi'et ham! Han hade taget sin Tørn med Tilværelsen, var begyndt forfra igen — og endt i Asken hvergang lige som den Mand Job. Han hade ikke noget imod lidt Medgang. Og Sine hjalp ham til den — der var Lykke ved hende; at indordne sig under hendes Opfattelse var som at læmpe sig efter Lykken selv. Som nu det Hjem, de hade indrettet sig —: tre Værelses Lejlighed med røde Plydses Møbler i Dagligstuen, og Egetræs Buffet med Kobbertøj paa i Spisestuen. De hade jo Sagerne billigt i Forretningen forstaas; men af sig selv var han sku aldrig faldet paa det. Det skulde der hendes Hittepaa til!

Undertiden saa det ud som han kedede sig derhjemme; maaske var det fortrinsvis ved de Lejligheder han søgte ud til Ditte. Saa snakkede han gjerne om *Skadereden* og *Lejet*; han længtes efter Landet derude, mest vel Landevejene.

Men Vinteren, som var ond mod de fleste andre, kom ham til Hjælp. De hade allerede ved Nytaar udvidet Jærnhandelen til brugte Møbler og Skotøj og Klæder, og i Kældrene hobede Varerne sig op. Der var nok at faa til Købs, Nøden tvang Folk til at sælge. Men Salg var der ikke meget af; de der skulde købe Lars Peters brugte Kluns, hade ikke noget at købe for. Han hade efterhaanden faaet alle Kældrene fyldt, og et Skur i Gaarden med. Selv oppe i Lejligheden var der knap til at være

for Møbler og Ting; Sagerne stod stablet oven paa hinanden helt til Loftet og udsendte daarlig Lugt. Det lagde sig som et tungt Tryk paa Aandedrættet; alle Sines Sparepenge var efterhaanden gaaet med til Opkøbene. En skønne Dag røg de maaske af Pinden — den Husleje de sad for!

Saa var det Lars Peter fik sin lyse Ide — paa et Tidspunkt hvor det ikke var allersværest at faa Sines Samtykke. Han lejede sig Hest og Vogn og tog til sin gamle Rakken paa Landevejene. Til Handelen hjemme kunde han sagtens undværes; dèr var Sine meget dygtigere. Han var rent ud sagt lidt for blød af sig over for dem der kom rendende med deres Stumper. Men dette var lige noget for ham! Bønderne holdt af at købe brugt — maaske fordi de uden videre sluttede, at de saa ogsaa købte billigt; og deres Pengepung var Lars Peter ikke saa øm overfor. Kunde han gøre en god Forretning, samlede der sig ikke lunkent Vand om Hjærtet af den Grund.

Det gav igen Luft, Varelagrene svandt ind, der kom Penge i Kassen. Fint var det jo ikke; det maatte helst ikke vides i Kvarteret, at Møbelhandler Lars Peter Hansen kørte paa Landevejene og sjakrede. Povl hade faaet Paalæg af Moderen om ikke at nævne det til nogen. Men Ditte kom til at holde mere af Faderen igen. Naar han kom nu, lugtede han af Hest som i gamle Dage; der var igen Landevejsluft i hans Haar og Stemme.

*

*

*

2*

Den Fattige har mange Udveje, siger et københavnsk Mundheld. Har han ikke noget Arbejde, melder han sig bare paa Ladegaarden; og vil de heller ikke ha ham der — ja saa har han altid lært at sulte. Det er en god Ting at kunne et Haandværk.

Ditte var født med Bevidstheden om de mange Udveje; den lod hende sandt at sige aldrig i Fred. Hun hade ikke næmt ved at vende Anklagen mod andre, saa vendte hun den mod sig selv. Det var hendes Skyld, om Børnene og Gamle Rasmussen frøs og ikke fik det de kunde spise; ikke Menne-skenes som lagde deres Byrder over paa hende, ikke Samfundets som lod en højfrugtsommelig Kvinde ene om det hele. Nu Frosten ikke længer lukkede af for alt, var der ingenting at skyde sig ind under. Udvejene maatte være der, det galdt blot om at finde dem.

Hun fandt dem ogsaa, tilstrækkeligt i al Fald til at holde den værste Nød fra Tærskelen; men kun ved et umenneskeligt Opbud af Vilje og Udholdenhed. Snart var der en Aviskone, der trængte til en som vilde tage de værste Trapper for hende. Ditte meldte sig, og en Uge stillede hun hver Morgen Kl. fem paa et aftalt Hjørne og tog alle Tredje- og Fjerdesalene. Saa kunde hun ikke mere; men imens viste der sig altid noget andet — af lignende Art. Nogen fast Beskæftigelse var det ikke til at tænke paa at faa; de der var saa heldige at have noget fast, gav det ikke fra sig i Tider som disse. Men

man kunde være heldig og faa nogle Dages Rengøring; og pille Koks paa Lossepladserne kunde man til enhver Tid. Hang man godt i, lod der sig altid tjene en Krones Penge ved det — foruden de Koks man selv brugte.

Værst af alt kneb det med at skaffe Huslejen. Gennem hele Vinteren havde den været Dittes Rædsel, denne 1ste i hver Maaned, hvor hun stod og skulde skaffe 15 Kroner, som hun aldrig vidste hvor hun skulde tage fra. Men nu var det Spørgsmaal fra Haanden — en Morgen fandtes Ejendommens gamle Trappekone død i sin Seng. Viceværten kom og tilbød Ditte Stillingen, der lønnedes med fri Bolig. Det var et grimt og utaknemmeligt Arbejde, som det ikke var nemt at faa nogen til at overtage; sét ned paa var det ogsaa. Men Ditte tog imod det som en Haandsrækning fra Himlen.

Saa var hun sunket saa meget dybere — Trappekone! Nu var hun da helt sikker paa ikke at blive bedt med til Povls Konfirmation. Det gjorde hende ondt; hun havde ikke været til for mange Fester i sit Liv, og der skulde være stort Gilde. Men Huslejen var sikret; hun behøvede ikke længer gaa og regne med hver Øre af Enkemadam Rasmussens fattige Understøttelse. Den Gamle kunde faa sig et Stykke Sommertøj — det trængte hun til.

Dittes Bo var let at gøre op nu, enhver kunde gøre Regnestykket. Hun havde forsømt at blive ordentlig gift med Georg mens Tid var — det var der ikke noget at stille op til mere. Men hun

kunde have afviklet efter hans Død, sagt Plejebarnet fra sig i Stedet for at tage et til, og set at komme væk fra det kedelige Kvarter. Tage sig en Plads kunde hun jo ikke i den Tilstand hun var; men hun kunde have taget imod Karls Haand — saa meget mere som han hade tilbudt at give sig ud for Far til den Lille hun skulde ha. Saadan en Dæksmand var der vist ikke mange der kunde møde op med — i hendes Tilstand. En god Mand vilde han blive hende, og nu hade de gaaet længe nok og lusket om hinanden som Katten om den varme Grød. For dem kunde der ikke være meget at betænke sig paa — de *hade* svedet Knurhaarene begge to.

Det var skidt som hun stillede sine Sager, selv Lars Peter kunde se det. Megen Fremfærd hade hun ikke, eller Ærgærrighed heller; men god var hun. Hun tog sig for meget paa! En kunde ogsaa være for god; det skadede ikke at se lidt paa egen Fordel. Men at snakke til hende om det var som at slaa Vand paa en Gaas; hun fremturede i sit.

Stakkels Mor Ditte, hvad skulde hun heller gøre andet — hun var lige saa uskyldig i alt dette som de andre. Det sad hende i Hænderne, i Benene, i Sindet; hun *maatte* hjælpe den Unge der brølede, hun *maatte* rende over og se hvordan den Kone hade det, som hun hørte laa syg ovre paa Opgang B — om hun nu ikke laa og savnede en Haandsrækning! Hun *maatte* tænke paa dem alle, helst ogsaa for dem alle. Især i Hænderne sad det;

hun kunde ikke komme ind hvor der laa et Barn eller en Patient, uden hun skulde rette op i Hovedpuden — og saa fulgte alt det andet med ganske af sig selv. Det var nu hendes Guddomsmærke dette, at hun altid skulde tage Ansvar paa sig, altid have Haand i Hanke med, altid være Forsorg. »En lille Vorherre!« hade den gamle Mand i *Pandekagehuset* kaldt hende, naar hun gik derhjemme og tog sig af de mindre Søskende. Og Ditte var ikke blevet ringere med Aarene. Hun hade efterhaanden lært at værgе sig ret godt over for dem der vilde udnytte hende; men over for det svage og hjælpeløse var hun værgeløst prisgiven. — »Hør ved De hvad? Naar De engang kommer i Himlen, er sku det første De vil gøre at se efter om de smaa Engle har faaet tørt paa,« saе den Logerende en Dag spottende. Men hvad nyttede det? Man kunde akkurat lige saa godt forbyde Solen at skinne eller Hønen at sparke, som Ditte at tage Affære.

Hun var i den sidste Ende af Svangerskabet og bevægede sig tungt; rask var hun slet ikke. Hun hade mangel Gang mest Lyst til at blive liggende, saa udaset følte hun sig om Morgenен. »Da skulde du saamænd gøre Alvor af det,« saе Gamle Rasmussen — »du kan nok trænge til'et. Og Føden faar vi vel i Dag ogsaa. Nu er én snart firs, og endnu er én da ikke død af Sult nogensinde.«

Men Ditte stod op alligevel og jog ud om lidt Fortjeneste — hvor hun nu fik Kræfterne fra. De

maatte vel komme et Steds inde fra det skjulte, for Legemets Kræfter var det ikke meget bevendt med — alt det én kunde se. Det faldt nok ikke Ditte ind at lægge sig, før hun gik hen og styrtede!

Nej, om Pardon bad hun ikke — det faldt hende ikke ind. Tanken om Overgivelse eksisterede slet ikke for hende. Men hun kunde blive lidt haardhændet i sin Maade at øve Forsorgen paa; det kostede for meget at holde den lille Verden oppe; til Overskud i Sindet blev der intet. Ditte gav, men ikke med Smil; hun ernærede sine uangribeligt, men Haanden der gav var ikke altid varm og blød. Hun tog sig det nær at det var saadan; men ændre det formaaede hun ikke.

Men Børnene forstod at finde ind til den gode Mening — de fremmede saa vel som hendes egne. Helt henne fra den anden Ende af den lange Gang kom de trissende, naar der var noget i Vejen. Mor Ditte skulde!

III

LILLE GEORG

EN Nat i Begyndelsen af Maj vaagnede Ditte op med et Skrig. Hun havde drømt, at hun blev radbrækket over en Planke — til Straf fordi hun skulde have en Lille.

Hun følte jagende Smerter over Lænd og Underliv og stod op for at kalde paa Gamle Rasmussen og faa hende til at tage Børnene over til sig. Men hun maatte lægge sig igen, Benene var stærkt opsvulmede og vilde ikke bære hende.

Børnene sov trygt, den lille Anna ved hendes Side ind mod Væggen, Peter i Benenden af Sengen med Fødderne mod lille Anna. Hun laa og lyttede til deres Aandedræt, og tænkte over hvad der var at gøre; her kunde de ikke blive. De tossede Ben! Det var Mindelser fra hendes Liv som Tjenestepige; saa snart hun fejlede noget, hovnede de op. Hun lyttede efter Nattens Lyde, for at skønne hvad Klokken vel kunde være; Vækkeuret var forlængst gaaet paa Laanekontoret og Laanesedlen solgt. Hvor længe vilde Veerne pine hende, inden hun blev for-

løst, og mon hun fik Krampe i Lægmsklerne denne Gang? — det var næsten det mest pinefulde. Maaske døde hun under Fødslen, men det gjorde heller ikke noget. Hun ønskede blot at der saa sad nogen og holdt hende i Haanden, men vidste ikke hvem det skulde være. Karl, ja — men han brød sig vel ikke om hende mere — hun kunde godt forstaa det saadan som hun var imod ham. Forresten var det godt, hun ikke var gaaet ind paa hans Fantasier om at gifte sig og flytte ind paa Gaarden. Moderen hade alligevel ikke kunnet undvære Johannes og hade kaldt ham tilbage igen; og Karl var jo saa gaaet hjemme fra. Han var her i Byen vidste hun, men hun hade ikke set ham. Maaske var han flov. Var der egentlig nogen, der brød sig om hende? Savne hende var der mange der vilde, men der blev underlig tomt omkring hende, naar hun saa sig om efter nogen der holdt af hende. Bare Solen vilde skinne, naar hun skulde dø; den gjorde det lettere at komme igennem alting!

Hun gjorde sig Umage for at ligge stille under Smærteanfaldene og spejdede efter Dagning paa Rullegardinet; hun længtes efter Lyset. Kl. fire gik Vognmandskusken ned for at fodre Hestene ovre i Naboejendommen — ham kunde hun kalde paa.

Der lød tunge Trin i Trappen, det var den Løgerende der kom hjem. Hun hørte ham stolpre og støde imod og smaasnakke — han var overkørt! Saa turde hun godt kalde paa ham; naar

han var ædru, var han ikke til at komme nær. »Hr. Kramer!« kaldte hun, da han var kommet ind paa sit Værelse, stille for ikke at vække de andre Beboere paa Gangen — »Hr. Kramer!«

Han bankede paa og kom frem i Døren, stod og sejlede med Lampen i Haanden; den var flere Gange ved at tænde Ild i det lange, hængende Overskæg. »Undskyld jeg kommer gaaende,« snøvlede han og gloede taaget ind i Stuen. »Var der noget?«

»Aa jeg er saa daarlig, Hr. Kramer,« klagede Ditte. »De vil da ikke være sød og gi mig en Haand med Børnene.«

Gratulanten stod og gloede usikkert ind i Stuen: »Tjo — — tjo! Det vil sige — —. Saa sku De hellere ha sendt Bud efter min Far, for han var Overakkuchør; men det sku helst ha været for en Snes Aar siden. — Med Forlov og spørge, venter De flere?«

»Or, Hr. Kramer — jeg har det slet ikke godt.« Ditte væltede sig over og græd med Panden ind mod Væggen.

Den Logerende stod og saa himmelfalden ud. »Saa, saa — hvad er nu den af?« mumlede han. Han tog sig vældigt sammen, hankede et Par Gange op i Blikket ved Hjælp af Pandehuden og gik maaltbevidst over Gulvet. »Undskyld jeg kommer gaaende; men De sae sku Børnene, lille Fru Hansen,« sae han og bøjede sig over hende.

»Ja men det var jo de Smaa her — — Hvis De

vilde være rar og tage dem over til Gamle Rasmussen.« Hun turde ikke vende sig om — hans Aande stank af Spiritus.

»Gu vil jeg saa — det vil sige gu vil jeg ikke nej! Tror De jeg vil køste det gamle Liv op midt om Natten.«

»Jeg vilde gerne, hun skulde komme og være hos mig.«

»Det blir der bare ikke noget af, forstaar De, for nu er man ædru.« Han slog stort ud med Haanden. »Kramer overtar Styret, lille De, han tar de uskyldige smaa ind i sin egen Seng og træffer alle Forholdsregler — alle Forholdsregler! — — Og De holder Deres Kaje og siger ikke et Kvæk — er De med! — — Bare tænke paa ingenting, saa gaar det nok — Kvindfolk gør deres Sager bedst, naar de ikke tænker. — — Jo, der var sku en Dame jeg kendte, der fødte sin Dreng med Benene foran. Og hun var Doktor i Matematik — — hun spekulerede for meget over Tingene, begriber De.« Han tumlede frem og tilbage mellem Stuerne, mens han sludrede, bar en Stol ind til sig selv og kom tilbage med den igen; to Gange gjorde han det. »Ka De se det gaar,« sae han tilfreds med sig selv, »man ska altid prøve med noget der ikke ka gaa itu.« Saa tog han Søster op og vaklede afsted med hende, mens Ditte laa med Munden aaben, parat til at skribe. Hun stolede ikke paa ham — trods Prøven. Men det gik godt; de Smaa hang døde i hans Favn og anede ikke at de blev

flyttede. »Saa, saa! Smaa Væsner, smaa Væsner!« sae han, mens han dækkede dem til derinde; det lød helt rørende. Naar han var ædru, brød han sig ikke om dem, men vrissede naar de kom i hans Veje.

»Man skreg ikke, hva? Der blev nok ikke Brug for det?« Han kom frem i Døren og lo drilsk. »Jo vi saa nok, der blev kigget efter Benene — — om de slog Sludder. Kvindfolk kigger altid efter Benene — — men det er sku Hodet det kommer an paa. — Det er ligesom naar Drengene skal gennem et Stakit og, skal vi sige, stjæle Æbler. Saa prøver de først med Hodet — for naar det gaar igenem, gaar Kroppen ogsaa. — Hodet først altsaa!« Han løftede Pegefingeren, manende. Saa klukkede han pludselig: »De fleste Mennesker har sku forresten ikke noget Hode — — det er derfor, de slipper saa let igennem alting.«

Han stod og sank sammen mod Dørstolpen, gled længer og længer ned. Pludselig tog han sig sammen, vældigt.

»Naa, jeg blir altsaa her — og vaager og beder! Færdig!« sae han og satte sig hen ved Fodenden af Dittes Seng, med Skuldren mod Væggen. »Og saa putter lille Mor Ditte sig og faar en paa Øjet, saa der er Kræfter, til det store Slag skal slaaes. Sov De bare — der er skutte noget at være bange for. Hvert Minut fødes der en Unge — ja kaske hvert Sekund — — saa dør kan De selv se. — — »Jeg er syg«, sa'e De før; men kalder De det Syg-

dom hva'? Saa er det sku ogsaa Sygdom at jeg har en lille en paa. — — Hør hvordan er'et, ser De nogensinde noget til Husleje fra dette hersens Subjekt Gratulanten?« Han gravede nogle Mønter frem af Vestelommen og lagde paa Natbordet. »Det var som Satan — er det alt hvad der er til Rest? En god Dag har det ellers været; men man er et Svin — ser De. Kramer er et Svin, skønt han gaar med Briller; De kan selv spørge Kællingerne — om Forladelse Fruerne — her i Bulen. — — Fin Dag ellers; et af disse hersens Idiot-Jubilæer — fem og tyve Aars Paraderen som Topfigur — vandkæmmet ned ad Ryggen — Storkors eller saadan noget Skidt i Dagens Anledning! Saa er man der jo med sin Buket, begriber De nok: »Undskyld, Deres Eksellence at jeg kommer gaaende — — men i Dagens højtidelige Anledning!« »Gudbevares — at De overhovedet kommer!« siger Ofret sku og stikker mig en Tikrone. Slet ikke saa tosset sagt af en Top-Idiot, vel? For De maa indrømme, at det lød som en Spydighed!«

Ditte stønnede af Smærte.

»Saa, saa! ja det er sku slemt. Men det skal jo være galt, før det ka blive godt. — Jeg sier, det er godt der er nogen som holder af Unger — og at de faar dem. For sæt nu en anden — —. Det maatte vel saa bli'e med Hodet — for det er sku det eneste der ka frembringe noget paa vi Mand-folk. Sæt nu Skallen pludselig flækkede paa én — og der kravlede en lille Menneskeunge frem!

Ja jeg sier det bare — der er ikke noget at grine af. — Nej, men det er ikke farligt. »Jeg dør, jeg dør!« skreg min Kone — dengang altsaa. Sludder — sa'e jeg — du føder sku! Men saa skulde De hørt hende tage paa Vej. Kvinder kan ikke udstaa Logik — hvordan Fanden det nu kan være. Men tag De nu og luk Øjnene!«

Ja det kunde han sagtens sige; men naar der nu ingen Ende var paa hans Brændevinssludder!

Endelig fik han dog vrøvlet sig i Søvn; han hang og sov mod Fodstykket af Dittes Seng, med Hodet paa Armene. Hans Aande fyldte den lille Stue med Dunster; Ditte var helt tung i Hodet. Vognmandskusken var forlængst gaaet paa Arbejde; Dagen tegnede sig klar paa Rullegardinet. Og dør hørte hun Gamle Rasmussens Sjukken i Klude-skoene; hun var i Køkkenet for at varme sig en Sjat Morgenkaffe. Saa var Klokken fem!

Gamle Rasmussen bar Børnene over paa Loftet og lagde dem i sin Seng; og med meget Besvær fik man rusket Liv i *Gratulanten* og fik ham overtalt til at gaa ind og lægge sig. Han skældte forfærdelig ud, Søvnens hade gjort ham onskabsfuld.

»Puh, ha!« Gamle Rasmussen skar en Grimasse da han var afvejen. »Hvor er han væmmelig! et rigtigt Subjekt.«

»Han har været rigtig rar,« sa'e Ditte. »Han vilde selv blive hos mig — for at I ikke skulde forstyrres, Mor.«

»Det vil jeg nok sige — ha' saadan en til at

vaage hos sig; det sku en anden en rigtignok ikke ha' noget a'. En ku jo risikere det allerværste.«

Ditte lo. »Aa nej, men jeg er saa syg!« brød hun pludselig af og gav sig af Smærte. »Jeg tror jeg skal dø! Jeg er saa underlig — som om alting i mig var i Færd med at bryde op og gaa hver til sit. Og jeg kan slet ikke forstaa det — det er seks Uger for tidlig.«

Men det var rigtig nok alligevel; Gamle Rasmussen hade selv taget Pinen nogle Gange og kendte Symptomerne altfor vel. Hun gjorde Stuen i Stand efter Natten, og tændte op saa der kunde være godt varmt til den Lille kom anstigende. Saa skulde der skrabes Stikstykker sammen til Ditte at ha under sig. Det var ikke saa let, Vinteren hade gjort Kaal paa alt hvad der paa nogen Maade kunde undværes. Barnetøjet maatte man tigge sammen hos de andre Familier, lidt hist, lidt her. Saa skulde *Madammen* varskoos, og man maatte ha' fat i fint Brød og friske Bønner — den Slags Damer var saa vanskelige med Kaffen. Gamle Rasmussen hade nok at løbe om; mere end godt var for hendes stakkels Ben. Heldigvis mærkede hun ikke noget til dem i Dag. Begivenheden hade sat Blodet op i hende, hun var helt kry og færm. Men et Held var det, at det Subjekt til Kramer ikke hade drukket hver Øre op i Aftes!

Hen paa Eftermiddagen fødte Ditte en Dreng til Verden; han var ufuldbaaren og vejede kun fem Pund. Men en Dreng var det da — trods alle den

gamle Kones Solemærker for at det skulde blive en Tøs. »Det er bedst vi ser efter en Gang til,« sa'e den gamle — »det er saamænd nok en Misforstaaelse.« Hun var helt ærgerlig over, at den Lille hade gaaet hen og narret hende. »Saa er det, fordi den er saa lille, én har taget fejl,« sa'e hun slukøret.

Madammen kom naturligvis først da det var overstaaet. Hun stod et Øjeblik og vigtede sig i sin nye Kaabe, undersøgte om den Lilles Navle var bundet forsvarligt op, og vimsede saa af igen. Kaffe vilde hun slet ikke ha — den lugtede hende naturligvis ikke stærk nok. »Men saa drikker vi vor Kaffe selv,« sa'e Gamle Rasmussen. »Saadan en skidtfin Vigtigsidse — lad hende bare ryge og rejse. En har taget mod saa mange Unger i sin Tid.«

Saa drak de Kaffe. Ditte fik en rigtig stærk Kop — »det driver Blodet!« sae Gamle Rasmussen. Og Børnene fik Lov at komme ind og se den ny Bror. De hade leget henne paa Loftet saalænge. Meget optaget af ham var de ikke. De fik hver et Stykke Mad og travede saa af igen — de hade faaet nok af at sidde i Stuen og kukkelure.

Gamle Rasmussen sad ved Kakkelovnen med det lille nøgne blaarøde Menneskevæsen paa Skødet; hun smurte ham med Tælle i Hudfolderne, og lagde Vat inden for Listen for at han skulde beholde sin Smule Varme. Meget Blod var der ikke i'en; han

kom til at ha en Varmeflaske hos sig i den udtrukne Kommodeskuffe, der skulde tjæne ham til Seng. Men en Dreng var det allenfals. »Han ska saamænd nok komme til at gøre sin Part af Ulykkerne — alt det lille han er,« sa'e hun og pillede ved ham. »Guderne maa vide hvorfor Vorherre ikke har ta'et og stoppet den Smule Blindtarm ind — i Stedet for at den skal hænge dèr og volde Ulykke og Fortræd.«

Ja, Ditte vilde ogsaa hellere haft en Tøs denne gang.

Ih, men det begreb den gamle alligevel ikke. »Saa er du selv tilfreds med dit, da!« fastslog hun og korsede sig. »I og for sig skulde det jo ha været lige meget, for det den ene har kan den anden ikke undvære — og omvendt. Men Vorherre har liegodt indrettet det saa fjollet, at det blir os stakkels Kvindfolk der faar ved den gloende Ende af Istappen; sker der noget, saa er det sku os der brænder os. Rende fra noget kan én heller ikke — det er bare at tude og ta' Følgerne. Ellers kan du være vis paa, at en anden én hade ikke trukket i Skørter — hade én selv faaet Lov at vælge. Der render en stakkels Tøs og gør sig til — og maa selv piske rundt efter sin Skæbne og bære den hjem i Skødet. Og hvor bliver Ophavet i de fleste Tilfælde af? Kvindfolk er akkurat ligesom de Smøger, hvor Sneen fyger hen og lægger sig i Drive, og hvor kom den vel fra? Men Vorherre har vel haft sin Tanke med at gøre os saa

tossegode; om vi tænkte lidt mere over Følgerne, kunde det kanske knibe for'en at holde sin Verden befolket.«

»Men har I da ikke været rigtig gift, Mor?« spurgte Ditte forundret.

»Jo vel har én været gift — men hvad ka det hjælpe naar én alligevel ingen Mand hade. Bedst som vi sad og hade det rigtig rart, ku han ta Nøglen for at gaa i Gaarden; og saa saa én ham inte før Aar og Dag var gaaet. I bart Hode sku — lige som da han forsvandt; og Nøglen med Hummerkloen holdt han endnu i Haanden. Saa sku én helst lade som ingenting, og tro at der kun var gaaet fem Minutter; men det ku én bare ikke.«

Ditte lo.

»Ja le du kun, men morsomt var det nu liegodt ikke. Enke var én ikke og heller ikke gift! Unger fik én i Guds Velsignelse, men Far'en saa én sjælden noget til; saadan er nu min bedste Tid gaaet. Hvor de er henne? Ja, hvis de ikke er døde, lever de endnu!« Enkemadam Rasmussen vilde aldrig nærmere ind paa det Spørgsmaal. — »Naa, men nu skulde vi til at tænke paa Aftensmaden, og saa se at komme til Ro.«

»Vi har ingenting,« sae Ditte.

»Jo vi har da et halvt Kommisbrød, jeg tiggede det af en Soldat fra Sølvgadens Kaserne før da jeg var nede. Han sku' til Jærnhandleren med en hel Sækfuld, og saa tænkte én, du ka lige saa godt tigge et Brød som Hestene ska ha'e det. De lider

saamænd ingen Nød alligevel. Ja hade én endda væt Herskabshest i Stedet for Vaskekone hos Herskaberne, saa hade én da haft Naadsensbrød paa sine gamle Dage.«

Lille Peter ønskede nok ogsaa han var blevet Hest. Han legede det altid, og stak Hodet gennem Ryggen paa den gamle Træstol og gnæggede. Sædet var Krybbe, og naar de skar det haarde Kommisbrød i smaa Tærninger og la'e foran ham og sa'e: Nu skal Hesten fodres, var der ingen Grænser for hans Appetit. Tøsen det lille Skind kneb det mere med, hun hade heller ikke en ordentlig Tand i Munden. Men naar man blødte Brødet i kogt Vand, gled det alligevel ned. »I Morgen faar du Sukker paa,« sa'e den gamle for at det skulde smage bedre.

Ditte beholdt den Nyfødte hos sig om Natten; den hang ved hendes Bryst hele Tiden, og kunde selv ta naar der løb noget til. Den var helt flink til at finde Vorten allerede. Inde ved Væggen laa som sagt den lille Pige, og Peter laa i Benenden med Fødderne mod hende. Saa hade hun dem alle samlet hos sig, og vidste at de holdt Varmen. Sengen med de bedste Sengeklæder hade den Løgende.

Hun laa og lyttede til deres rolige Søvn, hørte paa Rotterne som tumlede sig inde bag den skraa Bræddevæg ved hendes Hovedgærde, og stirrede ud i Mørket til det blev fuldt af Farver og Lysringe som i hendes Barndom. Saa tænkte hun paa Gud

og paa Bedste, Karl og Georg — paa alle dem der hade grebet ind i hendes Tilværelse. Gud var hun hurtig færdig med; var han til, skyldte hun ham i alt Fald ikke noget. Paa alt hvad Bedste hade sagt og spaaet hende tænkte hun, og grublede over om det vel var gaaet i Opfyldelse noget af det. Mere i Behold for hende end det hun alt hade naaet, troede hun ikke der var; Ditte gjorde sig ingen Illusioner med Hensyn til Fremtiden længer. Rig og fornem var hun altsaa ikke blevet; men derfor kunde godt den anden Del, det med Lykken, være gaaet i Opfyldelse. Var hun lykkelig? hun vidste det ikke selv. Hun vilde spørge en eller anden hvad Lykke var — én der læste Bøger. Der stod det at læse.

IV

VORHERRE

DITTE vaagnede ved at de Smaa pludrede. Noget ved Tilværelsen sagde hende at det var Søndag i Dag, endnu før hun fik tænkt sig om, maaske var det Stilheden. Børnenes Stemmer hade ogsaa en særlig Klang, næsten højtidelig. Sliddet sad hende som Bly i Lemmerne, og hun blev liggende stille, med slørede Øjne, og lyttede til de Smaa.

Lille Anna var kravlet ned til Peter i Benenden af Sengen, de sad og holdt om hinanden og saa ud paa de hvide luftige Skyer, der tog den lave Morgensol et eller andet Sted fra, og kastede et hvidt Skær ind i Kamret idet de strøg forbi. Genskæret dukkede frem i den ene Krog, gik over Loft og Vægge, og blev borte i den anden.

»Det var da en Engle, det var det selv,« sa'e Lille Anna og nikkede paastaaeligt.

»Nej, for der er jo slet ingen Engle,« svarede Peter ærgerlig.

»Jo der er, for Anna har selv set dem,« sae den Lille, og tjattede ham over Haanden.

»Og jeg har selv set at der ingen er,« svarede Peter og tjattede igen.

Ditte maatte lægge sig imellem. »Mor er vaagnet!« raabte Lille Anna og klappede i Hænderne. »Min Mor sover ikke mere.«

»Tror du vel paa Engle?« spurgte Peter dystert, han hade rynket Panden.

Ditte hade ikke Lyst til at svare og vendte Spørgsmaalet om: »Hvorfor tror du ikke paa dem?«

»Nej, for det ka da enhver se, at Vingerne ikke ka bære dem,« sa'e han og pegede paa et Glansbilled med en svævende Engel, der sad i Spejlet for at dække en Rævne. Naa fra den Side hade Ditte ikke set Spørgsmaalet; hun hade andre Grunde for at tvivle om Englenes Eksistens.

»Ok ja, der er saa meget, saa meget jeg ikke tror paa mere,« brød det pludselig ud af Peter, med et Suk saa dybt at Ditte maatte le.

»Naa, hva er der saa mer da?« spurgte hun muntert. Men hun passede paa sit Ansigt, Peter forlangte at blive taget alvorligt. Han var snart syv Aar.

»Storken!« svarede Peter.

»Søster tror paa Storken,« sa'e Anna — bare for at sige ham imod nu.

»Det gør Gamle Rasmussen ogsaa!« raabte Peter med lys Haan i Stemmen — »hun si'r, at de smaa Børn kommer fra en Mose. Men det er da ondt, saa skal de jo ligge i det kolde Vand og

fryse. Saa har Lillebror haft det meget bedre, som har ligget i din Mave, Mor.«

Ditte flyttede Øjnene usikkert fra Sted til Sted. »Saa er der vel heller ikke mere?« spurgte hun afledende.

»Hva'for mer?« Peter var dyb og tyk i Stemmen, han nød det at tale fornuftigt.

»Som du ikke tror paa altsaa?«

»Ok jo. Vorherre tror jeg nu slet ikke paa. Hvordan kunde han sidde deroppe paa Skyerne uden at plumse ned? De render jo hele Tiden væk.«

Ditte kom pludselig i Tanke om sin Vask. Hun sled Lillebror fra Brystet — han hang der som en Igle og sugede saa hun var øm helt om i Ryggen — og sprang op. »Kan I nu være søde,« sa'e hun — »saa skal Mor lave Kaffe til jer.« Hun smed et Skørt paa, og fik tændt under Apparatet; saa løb hun om for at se hvor Gamle Rasmussen blev af i Dag. Den gamle plejede ellers altid at være første Mand paa Dækket. Dørene til den lange Gang stod aabne til begge Sider, man var i Færd med at rede Senge og feje, Støv og Sengeluft stod tykt ud.

Ditte smuttede gennem Bræddegavlen ned paa Loftet hvor Pulterkamrene var, og bankede paa Enkemadam Rasmussens Dør. Den gamle laa i Sengen og hade haft en daarlig Nat; hun vilde ikke ud med hvad hun fejlede.

»Saa har I vel igen taget noget I ikke kunde

taale, Mor?» sagde Ditte og saa sig om i Kamret. Paa Kommoden stod en Pilleæske, Ditte kendte den. »Hvor har I den fra?» spurgte hun forundret.

»Aa, det er nogen Medikamenter Lærerens har kasseret, én fandt dem i Gaar da én bar Skarnspanden ned for dem. Saa tog én tre af dem, dengang én la'e sig; kanske kan det hjælpe for den Ryg, tænkte én. Daarlig er én been hvor det nu stammer fra.«

Ditte lo højt: »Men Mor, det er jo de Piller, Fru Langhalm fik af Lægen fordi hun ikke kunde bli'e med Barn; jeg var jo selv paa Apoteket og hentede dem til hende.«

Den gamle maatte ogsaa le. »Saa kan én forstaa at de er kommet paa urette Sted; saadan en Mavepine har én liegodt aldrig haft. — Saa er der Glæde hos Langhalms — siden de har kasseret Pillerne. Saadan som de har ønsket sig Smaa! Bare det nu maa arte sig vel; meget Afkom maatte hellere være ufødt.«

Det forstod Ditte ikke, hun syntes alle Børn var kære.

»Vil du saa høre Missionærens Unge da — nu er den der igen. Den har brølet hele Natten, saa det ikke var til at faa Ro for den.«

»Det er vel fordi de ikke behandler den rigtigt,« mente Ditte.

Den gamle bøjede sig frem mod hende: »Der siges at den er besat af Djævelen,« hviskede hun. »Det er nok derfor Missionæren selv passer den

om Natten — for at han kan drive den onde Aand ud af den. De ber over den mange Gange om Dagen; og naar det ikke hjælper, lukker de den inde i et mørkt Rum under Trappen. Saa faar den ingen Mad, for den Onde skal sultes ud af den.«

»Men saa ti dog stille, Mor,« sagde Ditte. Der gik Skælvinger over hendes Ansigt og forplantede sig ned igennem hende. Hun stod og lyttede, fortabt; Graaden skar sig helt herom. Saa tog hun sig sammen. »Om lidt kommer jeg med Kaffe,« sagde hun og skyndte sig over til sit.

— — —

Ditte hade anbragt Børnene i Sengen med Lege-sager, mens hun vaskede deres Tøj; de havde ingenting at skifte med og sad ganske nøgne, men der var hedt nok under Tagene i denne Tid. Lillebror laa og gnavede paa en Violrod, det var godt for Kløe i Gummerne. Hun stod ude i Køkkenet og vaskede, Døren til den lange Passage, som løb mellem Stue og Køkken, maatte hun ha'e aaben for at faa Plads; Beboerne kom og gik. Stuedøren hade hun skubbet til for at de ikke skulde glo, der var saa uryddeligt derinde; men hun kunde omtrent høre sig til, hvor de Smaa befandt sig og hvad de hade for. Hvert Øjeblik maatte hun smide hvad hun hade i Hænderne — og ind til dem; saa var de igen hoppet ud af Sengen og tumlede om paa Gulvet, splitternøgne som de var. Hundrede Gange vel lagde hun dem ned og stoppede om dem, gav dem ogsaa hver et Smæk. Men det hjalp kun for et Øjeblik — saalænge de brø-

lede over Skændene og Smækkene. Pludselig lod den ene gennem Taarer og smittede den anden; og Spillet var i fuld Gang igen. Til sidst opgav hun det og lukkede Døren helt; saa fik de tumle, bare ingen saa dem.

Beboerne rendte ad Gangen, med Ølflaske og Flødekop; de skulde ned inden der lukkedes. De hilste, Mændene gerne med en lille Spøg; Konerne kastede et talende Blik mod Stuen hvor Ungerne laa. Ditte vidste nok, hvad det betød! Naar det galdt andres Sager var Folk svært fordringsfulde; men deres eget hvordan laa det og flød?

En ordentlig Kone vaskede og eftersaa Børnenes Tøj Lørdag Nat, saa de kunde komme i det naar de slog Øjnene op Søndag Morgen — hun vidste det nok. Der behøvede ingen komme og fortælle hende noget! Men naar man nu var saa træt naar man kom hjem fra Arbejde, at man simpelt hen faldt i Søvn!

Helt bogstavelig skulde det ikke tages, Ditte var ikke faldet i Søvn men hade sat sig til at sludre med en Nabokone — lige mens hun hvilede lidt. Og da hun saa skulde i Gang med Natarbejdet, kunde hun ikke staa paa Benene for Træthed og Søvnighed. Man maatte ikke spænde fra, men skulde tage Sliddet i én Køre. Det var som med de gamle Droskeheste, naar de først kom ned at ligge, kunde de ikke rejse sig igen. Nu hævnede det sig! Det hele flød; Ungerne kravlede rundt og lavede Urydde med Sengetøj og Potter og Gud ved hvad, saa Himlen maatte sig forbarme; og hun

selv saa ud værre end et Utske, uredt og upaaklædt. Der var ingen Ende at se paa nogen Ting; led blev man ved det hele, og ond paa sig selv og andre. En anden Gang skulde hun nok passe paa; det skulde ikke ske tiere.

Pludselig holdt hun inde med Arbejdet og lyttede; Bornene var blevet foruroligende stille derinde. Hun skyndte sig ind. De sad under Vinduet i fortrolig Klynge med Lillebror imellem sig. Døren til det lille Skab i Panelet under Vinduet — Dittes Madskab — havde de aabnet og væltet Skabets Indhold ud paa Gulvet. Kammermoblet, som de vel sagtens havde slæbt hen til Vinduet for at staa op paa det og kigge ud, var væltet, og ud over det hele havde de stroet en Pose Mel, for at dække over Skandalen. Det saa forfærdeligt ud! Og det dejlige Mel, som hun skulde bage Pandekager af til Middag! Ægget som skulde gøre Pandekagerne lækre, havde de maset og smurt sig i Hoderne med; de var helt grisede og skorpede. Ditte lo og brast i Graad paa én Gang, hun gav sig til at gøre Vej imellem dem med haard Haand, skældte og ruskede. Saa sank hun ned paa en Stol og tudede omkap med dem. »Ja, I skulde brøle, I,« sagde hun graadkvalt — »I ved jo ikke engang hvad det er I har lavet! Hvor skal én nu tage Middagsmaden fra til jer!« Saa var hun paa Benene igen — Tøjet begyndte at koge over derude. »Sid nu dér, og Gud trøste jer om I springer ud paa Gulvet!« Hun plantede dem eftertrykkeligt i

Sengen og fór ud i Køkkenet. Ungerne sad smaa-brølende og skævede efter Døren.

En Stund sled hun i Arbejdet for at indhente det forsømte, men Farten løb jævnt af hende. Hun følte sig mat i Underlivet og Knæerne, maaske blødte hun ogsaa. Efter Lillebrors Fødsel hade hun jævnlig Blødninger skønt hun gav Bryst — hun hade ikke faaet Tid til at komme ordentlig til Kræfter efter Fødslen.

Hun sad med Hænderne i Skødet og var faldet i Tanker. Maaske tænkte hun slet ikke paa noget men hvilede blot ud i et Øjeblikks Selvopgiven. Inde fra Komplekset et Steds lød ensformig Barnegraad, saa fjærn at det godt kunde lyde som Sang, monoton Sang. Det var vel Missionærens vanartede Barn. Han græd altid, naar han ikke pønsede paa Skarnsstreger, sagdes der. Han var kun tre-fire Aar, men det var helt utrolig, alt det han skulde kunne hitte paa. Forældrene var alvorlige Folk, de holdt Andagt Morgen og Aften; det var ikke til at forstaa, at netop de skulde ha saadan et Barn. Men det var i al Fald godt, at det var kommet til Verden hos Mennesker, der ejede saa megen Taalmodighed! Ditte vidste med sig selv, hvor let man kom til kort med Taalmodigheden.

Hun fór forskrækket op, hun hade hørt kendte Trin nede i Trappen og skyndte sig at jage i et Liv og glatte Haaret. Saa bøjede hun sig over Vaskebrædtet, rød i Hodet.

»Naa, du er nok paa Søndagsarbejde,« sa'e Lars

Peter endnu før han var naaet helt op. »Goddag, min Tøs.« Hans Rost var en Kende lavere, Sine hade dæmpet paa den; men der stod den samme gode Varme af den endnu.

Ditte tørrede Kokkenstolen af til ham med sit Forklæde og gav sig saa til at skruppe løs igen.

Lars Peter hade været en Tur i Malmö og sad og fortalte løs, om Turen og andet. Da Ditte ikke var med, ikke engang med saa meget som et Spørgsmaal, gik han i Staa og sad en Stund og betragtede hende. »En er nok ikke rigtig velkommen,« sae han endelig og lagde Haanden paa hendes Ryg. »Hvor Fanden kan det ogsaa være, at du har saa travlt i Dag det er Søndag?«

»Aa det ved jeg ikke,« svarede Ditte ordkræng. »Jeg maa vel ha dovnnet de andre Dage!«

»Det har du sku vist ikke,« sae Lars Peter leende — »det vilde ligne dig Pokkers daarligt. Men du har vel for meget om Ørerne.«

Nej, Ditte hade ikke mere end hun godt kunde overkomme.

»Ja, da er én ikke saa vis paa det. Du er ligesom deher Tomatplanter én ser allevegne i Haverne nu — du tar dig for meget paa. Om ikke én passer at knibe dem bestandig, sætter de Frugt og sætter Frugt, og ka ikke fore den igennem.«

»Det er vel Sine, der mener det,« sae Ditte. »Vi kan jo ikke alle være lige husholderiske.«

»Nej naar det gælder Hjærtelavet, saa duer du ikke meget til at holde igen, min Tøs,« sae Lars

Peter kærligt. »Bare du kan holde til det selv — du har for stort et Hjærte.«

Ditte lo: »Det sagde Doktoren ogsaa, dengang jeg var syg. Det var Hjærteudvidelse, sa'e han.«

»Ja ja, et Spøg et andet Alvor — hvordan har Ungerne det?« Han rejste sig op.

»De sover,« sa'e Ditte, »de har været saa tidlig paa Færde.« Hun gjorde uvilkaarlig et Skridt mod Døren; men Lars Peter var allerede derhenne.

»Da har de en egen Maade at sove paa,« sa'e han leende og lukkede op. De Smaa havde hørt ham og var staaet paa Hodet ud af Sengen i Skyndingen med at komme først, de laa paa Gulvet og sprællede med Sengeklæderne over sig. De kravlede op ad ham og hængte sig i hans udspilede Frakkelommer. »Har Du noget til os?« raable de og rev i ham.

Ja i Lars Peters mægtige Lommer var der altid et eller andet, som havde forstukket sig fra hans Landture. Denne Gang var der baade Æbler og Pærer nede under Vanter og Lommeklud, de havde ligget der noget og var baade stødt og snavsede, men herligt smagte de. Og op af Inderlommen halede han noget til Ditte, en Medisterpølse, en hel Alen lang. »Den er saamænd nede fra *Sandet*« sa'e han — »fra Sognefogdens! Ka' du huske — dem som tog sig af jer og kørte jer hjem, da I som smaa rendte paa egen Haand.«

Ditte kunde nok huske det, men det laa en Evighed borte. Det var ligesom det kunde være hundrede Aar siden, og hun havde ingen Tid til

at beskæftige sig med det der laa bag ude. Nu hade hun da Middagsmaden, og naar saa Faderen vilde gaa, saa hun kunde faa Børnenes Tøi i Orden.

»Naa, man maa vel se at komme hjem,« sae Lars Peter som om han gættede hendes Tanker.

Ret længe varede Husfreden ikke, saa lød der igen kendte Skridt i Trappen. Ditte blev for Alvorhed i Hodet, Karl var den af alle hun sidst vilde, skulde se hvordan hun gik og jekkede i det i Dag. Han gav stille Haanden og satte sig overskrævs paa Køkkenstolen, skønt hun ikke bød ham til Sæde. »Du har nok travlt,« sa'e han efter en Pavse.

»Ja jeg har. Bare du vilde gaa, og komme igen om en Time — saa er jeg færdig.« Hun talte hæftigt.

»Det kan jeg godt. Jeg tænkte du *var* færdig, Klokken er snart elleve.« Han rejste sig sindigt.

»Ja hvad saa! Det er der vel ikke noget at gøre ved!«

»Nej det er der vel ikke.« Han tog i Døren til Stuen.

»Dér vil jeg ikke ha' du gaar ind nu,« sa'e Ditte og holdt ham i Armen. »Der er ikke i Stand.«

»Der blir vel ikke værre fordi jeg kommer derind,« mente Karl.

Hun hørte ham tale med Børnene derinde men kunde ikke faa sig selv til at gaa derind, hun stod og bed sig i Underlæben for ikke at græde. »Hva' er det med jer?« hørte hun ham sige, »ligger I og

snuer paa denne Tid af Dagen? Skynd jer nu i Tøjet, saa skal vi gaa paa Fælleden og besøge Kagekonerne.«

»Jamen vi har ikke noget Tøj før Mor har vasket det,« sa'e Peter.

Karl kom frem i Døren: »De Skind, saa kan de jo ikke komme op i Dag.«

»Jeg kan stryge det tørt,« sa'e Ditte uden at se paa ham, »jeg er straks færdig.«

»Det naar du ikke. Det er Synd — de kommer saa lidt ud.«

Ditte brast i forbitret Graad: »Kan jeg gøre for det? Er det min Skyld maaske, at jeg maa gaa paa Arbejde fra tidlig Morgen til sen Aften, og ikke kan passe dem ordentlig — bare for at slæbe Føden sammen til dem? Tror du maaske jeg sladrer paa Trapperne? eller ligger i Sengen og snuer?«

Nej, det vidste Karl godt. »Men du kunde maaske indrette dig lidt anderledes,« sagde han og lagde Armen om hendes Skulder, beroligende. Men hun rystede den af sig og bøjede sig over Arbejdet, med Ryggen mod ham. Han stod lidt, ubeslutsom, saa gik han.

Ditte var gal i Hodet — og ked af det; utilfreds med Alverden — og mest med sig selv. Hun vidste godt hvad han mente med, at hun kunde indrette sig lidt anderledes. Men hvad nyttede det, at han mente det ærligt og godt, naar hun *maatte* slaa til den fremstrakte Haand.

»En skal man helst ha' at tyrannisere og træde

paa,« sagde Gamle Rasmussen en Dag med tydelig Sigte paa Dittes Opførsel mod Karl — »og det blir vel saa den der viser én de fleste Hensyn!« Den gamle hade Ret, skønt Ditte nødig vilde vedgaa det for sig selv. Men i Dag kunde hun se det.

Altid var hun ked af det — bagefter — naar hun hade været studsk og afvisende over for ham; og bestandig var hun det alligevel. Hun kunde ikke gøre for det, men der var noget der — mod hendes Vilje og Ønske — altid lagde sig paa tværs i hende naar det angik Karl. Tilsyneladende var der ingenting der hindrede, men spærre gjorde det alligevel. Hun var som Hønen der ikke kan komme hen over en Kridtstreg.

Naar han endda vilde tage sig til Rette og ikke lade Afgørelsen være afhængig af hende. En Husbondsret hade han jo engang for alle over hende; Ditte undredes tidt over, at han ikke benyttede sig af den. Han gik og ventede taalmodigt paa noget, der skulde opstaa i hende; hvad det egentlig var begreb hun ikke, og hun undredes tidt paa om han ogsaa var et rigtigt Mandfolk. Skulde hun fri til ham, kom han vist til at vente længe!

Og med alt det, kvit blev hun ham ikke. Hun kunde behandle ham grænseløst affejende, nærmest uforskammet, og naar han vel var ude af Døren, fortrød hun det og grebes af Angst for, at han skulde ha faaet nok og ikke kom igen mere. Hans Respekt for hendes Person fik hende til at beskæftige sig med sig selv; hvad var det ved hende,

som fik ham til at behandle hende saa nænsomt, som var hun en fin Frøken — og Jomfru tillige? Han saa noget i hende, hun ikke selv vidste af — og heller ikke troede paa. Men det hørte vel med til hans Væsen, højtravende hade han jo altid været.

Han søgte ikke til de Hellige mere, men hade ikke derfor lagt Gudsøgeriet af. Sammen med andre unge Arbejdere hade han dannet en Klub, hvor de kom sammen og diskuterede. De hade nogen grinagtige Ideer — skør var han fremdeles! De mente at Mennesket var helligt — hvor usselt det saa var stillet i ydre Kaar, og at Gud fandtes inden i dem selv. Ditte begreb ikke et Muk af det og kunde sommetider knap bare sig for at le, saa højtideligt Karl tog paa disse Spørgsmaal. »Det er fordi din Sjæl blunder endnu,« sa'e han saa. Han anerkendte ikke andre Love end sin egen Samvitighed, og mente at den hele Tilværelse vilde blive anderledes, naar den Fattige først vaagnede til Forstaaelse af sin egen Ukrænkelighed. Saa vilde Mennesket ikke længer lade sig trampe paa, men gøre Oprør. Mennesket var helligt, sagde han. Og deraf forstod Ditte, at han selv var det endnu, skønt han ikke længer rendte til de Hellige.

Ditte vidste godt at alting har en Ende, og mens hun sled for at blive færdig, plagede den Tanke hende, at han maaske ikke kom i Eftermiddag. Naa, saa faar han blive borte, tænkte hun trodsig. Men hun hang alligevel i, og Arbejdet gik rask fra

Haanden. Snart hang det sidste Tøj paa Snoren foran Køkkenvinduet og smældede i Høstvinden, mens hun strøg det der allerede var halvtørt. Hun skulde vise ham, at hun kunde blive færdig og ha' Børnene rene og pæne, hvis han kom og gik Tur med dem. Han skulde ikke ha' nødig at have ondt af dem én Gang til!

— — —
Da Klokken slog tolv paa Rosenborg, hade Ditte Børnene i Tøjet og Lejligheden i Orden og følte sig som et helt andet Menneske. Det skrappe var gledet af hende, nu maatte enhver godt komme og se, hvorledes hun holdt sine Sager, hun behøvede ikke længer være kampberedt. Hun var rød i Kinderne og helt skøn, da hun stod og gav Søster Haarbaand paa. »Se, saa, kan Peter og Lille Anna nu ta hinanden i Haanden og gaa over og vise Gamle Rasmussen hvor pæne I er. Saa skal Mor lave Middagsmad imens«, sa'e hun og skubbede dem ud paa Gangen. »Sig saa, at Mor straks kommer over med Mad.«

»Ah, vi skal ha' Pandekager til Middag,« sa'e de.

»Ja Tak! I ødelægger Melet Mor skulde bage dem af og Ægget med, men Pandekagerne forlanger I alligevel. Nej, dem har Katten ta'et. Skrup nu af med jer.«

»Fy, styg Kat, væmmelig Bæ-Kat,« sa'e Søster, mens de sjokkede afsted hen ad Gangen. Ditte maatte le — de begreb jo ingenting af det hele. Og saa mente man, man kunde tugte sig til Rette.

Herefter skulde hun nok passe bedre paa sig selv og ikke lade Fortrydelsen løbe af med sig. Naa, heldigvis glæmte Børn hurtigt det onde man tilføjede dem, de 'bar ikke Nag.

De Smaa sad og pludrede ved Bordet, ovenud festlig stemte ved Synet af Pølsen. Ditte havde stegt den hel; den laa og snoede sig paa Tallerkenen, som var der hverken Begyndelse eller Ende paa den. »Nu maa I spise lige saa meget I vil,« sa'e hun. Og Peter erklærede værdigt, at han godt kunde spise den hele selv. »Uha for Mors Pølse!« sa'e Ditte leende. »Saa bliver der jo ingenting til os andre!« Men det gik her som sædvanlig, Maven blev mæt før Øjnene. Pludselig kunde Peter og Anna ikke mere. Lillebror tog ogsaa sin Part; han var klejn i det endnu, men flink til at spise rigtig Mad.

PAA FÆLLEDEN

DITTE havde været omme og gøre Gamle Rasmussen i Stand, hade vasket og redt hende og puslet hendes Seng. Det gamle Liv! hun hade ikke kunnet dy sig trods Mavepinen men hade taget endnu en Pille, saa hun var helt elændig. Hun kunde ikke gøre sig fortrolig med, at hun ikke blev ved at være lige rask og rørig; det vilde slet ikke gaa ind i Hodet paa hende at hun var gammel og affældig. Naar hun fejlede noget, var det altid et eller andet udefra der var faret i Kroppen paa hende; og saa forsøgte hun alle mulige og umulige Midler for at drive det ud igen. Ditte stak Pillerne til sig for at være sikret mod flere Dumheder.

Ditte og Børnene holdt Søndag Eftermiddag. Hun sad ved Vinduet med begge to paa Skødet og saa ned i Gaarden, hvor Beboerne fra Mellembysgnerne og Baggaarden kom og gik; Lille Georg sov. Børn legede dernede; de holdt Butik paa Skarnkasserne og hade taget Klosetterne ogsaa ind i

deres Leg. En Knægt balansererede dernede paa Klosettagene, kravlede derfra op paa Taget til Vognmandsstalden og dansede omkring deroppe. Det hørte til Naboejendommen, og Mutter Geismar — Trappekonen derinde fra — kom med en Stage og vilde kyse ham ind paa sit eget igen. Hun troede nok hun var Vicevært. Hvergang hun stak efter ham, sprang han og skabte sig som en Vild.

Gamle Jøde, gamle Jøde

Brændevin er inte Fløde!

sang han, og saa stak hun efter ham og skældte ud. Peter lo saa det knikkede i ham. »Det er nu ikke pænt af ham,« sa'e han pludselig alvorligt. Men saa lo han igen.

Nej vel var det ikke rigtigt; men Ditte undte hende det alligevel — hun var saa falsk. Hvorfor skulde hun nu gaa Viceværten under Øjne! Forøvrigt var Ditte ikke helt tilregnelig i Øjeblikket — hun sad og var faldet i Tanker. Først tænkte hun paa, hvor rart det var at hun var færdig — derfra gled Tankerne over til den kedelige Omstændighed at hun hade sovet for længe; de strejfede den lige, men gav sig bedre Tid ved Børnenes Pludren — — Vorherre! Peter troede ikke paa ham; det var godt gjort af Knægten i den Alder; hvem vidste hvad han kunde drive det til. Gamle Rasmussen troede paa ham, men paa sin egen Maade. »Han er vel nok til,« sa'e hun naar Børnene spurgte — »men han er aldrig hjemme naar vi andre skal ha'e fat i ham. Saadan er det

med alle store Herrer!« Og nu hun selv — troede hun paa ham? Ditte vidste ikke rigtig — hun hade aldrig mærket ham! Men var han til, hade han i al Fald ikke haft meget Held med sig; Verden var ikke meget værd, og Menneskene heller ikke. De overraskede én aldrig, for de gjorde altid det, der var behageligst for dem selv. Karl var den eneste, hvis Handler og Væsen ikke var saa lige til. Han kunde se paa én med Øjne der ligesom stirrede ind fra det ubekendte, og man maatte tænke paa ham naar man gjorde noget forkert. Var *det* noget i Vorherres Retning? Men han troede jo alligevel ikke mere — saa vidt hun forstod. Hun vilde tale med ham om det!

Alt det øvrige var lige til og hade mere med Fanden end med Gud at gøre. Man frøs og sultede — ogsaa selv om man gjorde sit bedste; Værten snød sig fra Reparationerne, men Gud hjælpe den der kom blot en Time for sent med Huslejen. Urtekræmmeren snød paa Vægten og gav kun atten Stykker i en Snes Pinde — kunde han se sit Snit. Bageren og hans Kone omme i Forhuset passede selv det hele og kunde dog ikke klare sig! Alt det behøvedes der ingen Vorherre for at holde i Gang. Den Fattige var som et Faar, enhver hade Lov at klippe. »Vorherre gøre Luften lidt mild for dig!« sagde de kærligt og klippede én lige ind til Skindet.

Var det kanske det Vorherre var til? dækkede han Gavtyvene, siden de altid beraabte sig paa ham

og førte ham i Munden? Allerede Bedste havde sagt, at han holdt med de Store og hyppede deres Kartoffler; og anderledes var det nok ikke blevet siden. Men det betalte sig at føre ham i Munden! Mutter Geismar var Trappekone lige som Ditte — ikke Spor af andet. Men Sognepræsten kom og saa til hende, og Menighedens Damer bragte hende Mad og Tøj — hun fik Legater saa galt! Bare fordi hun rendte til alle Menighedsmøderne. »Kom med!« sa'e hun til Ditte — »én maa ta alting med i disse Tider.« Men Ditte havde ingen Lyst, og hvad skulde det ogsaa nytte? Hun var jo ikke Jøde, der kunde ikke drives Hjemmemission paa hende. Mutter Geismar lod sig erobre af de forskellige Trossamfund efter Tur; *Vandrepokalen* kaldtes hun spottende i Komplekset. Naar hun var blevet gammel i Gaarde ét Sted og dér ikke vankede mere, lod hun sig omvende til noget andet. Nyomvendte var man altid glad for i Menighederne og spenderede paa dem; det var jo ogsaa paa dem man holdt Indsamlingerne i Gang. Paa det og sin Smule Trappevask levede hun rigtig pænt.

Nu satte Bagerens Kusk den lukkede Trækevogn i Skur — han var blevet sent færdig i Dag. Han kiggede op som altid; og Ditte trak Hodet til sig. Men det var for sent — hun maatte hilse igen! Saa fik Konerne da noget at snakke om! Han var fra Jylland og lærte nok aldrig at tale Dansk; men en køn og solid Mand var han — og afholdt af alle i Kvarteret. Han havde været hos

Bagerens i femten Aar — lige fra de begyndte. »De skulde saamænd ta' ham,« sa'e Bagerfruen til Ditte snart sagt hver Gang hun satte sin Fod i Butiken — »han er helt væk i Dem. Og han er saa solid. Min Mand siger saa tidt: Gud ved hvordan det skulde gaa os, om vi ikke hade Læborg.« Ja solid var han — det kunde enhver se. Men — —

Hvert Øjeblik lod Ditte Blikket løbe hen over Forhuset, hvis Sovekamre og Køkkener vendte denne Vej. Fru Langhalm gik og gjorde sig i Stand for aabent Vindu. Hvis det virkelig passede med Pillerne, blev der Glæde ikke alene derovre — alle hade paa en Maade en Aktie i hende. Manden var hele femten Aar yngre end hun, og det spændende Spørgsmaal havde gennem flere Aar været: Kan det holde? Konerne i Ejendommen var enige om, at hun maatte se at gi' ham et Barn; ellers blev han ked af hende før eller senere. Flere Gange hed det sig ogsaa, at nu var hun med Barn; hun selv gik om med et Udtryk som bar hun paa den sødeste Hæmmelighed, og andre mente ogsaa at kunne se noget paa hende. Men det drev hver Gang over, uden at man egentlig kunde hæfte sig ved nogen bestemt Aarsag. »Hun har stoppet sig ud for at holde paa ham,« sa'e Konerne — »eller ogsaa er det dette hersens Hysteri der puster hende op.« Men enten det nu var Indbildning eller Gavtyvestreger, saa var det en farlig Sport i Længden; godt var det, hvis det endelig var Alvor med hende. Køn var hun ikke, og hun var femten Aar ældre

end Manden som sagt. Men hun var rar; hun saá ikke ned paa dem der boede over Gaarden. Og hun kæmpede den fælles Kamp — at holde paa *ham* var noget af det vigtigste for de fleste af dem. De undte hende det godt.

Der boede forresten ogsaa pæne Folk i Mellem- og Bagbygningerne; Ditte havde en egen Tilfredsstillelse af at fastslaa det for sig selv. De kom hele Familien Mand, Kone og Børn inde fra de forskellige Opgange og gik ud gennem Porten; de skulde ud at spasere — maaske paa Fælleden. Børnene strittede med Armene og turde knap sætte Fødderne til, Moderen trak ned i deres Tøj og ruskede dem i Armen — hun løb paa Siden af Flokken som en Skærsant. Faderen gik bagefter og saá om de gik ordentlig paa Benene; han skændte hvis de fik Skonæserne ned mellem Brostenene eller krængede paa Hælene. Det var ikke bar Sjov at være Fattigmandsbarn og pæn i Tøjet; Ditte tænkte paa sin egen Barndom og hvor godt hun hade haft det i sine bare Ben. Dem holdt der ingen Hus over!

Saa! Der kom Pramfiskeren fra Djævløen ranglende med to kønne Makkere — tre rigtige Bisser lignede de, og var allerede anløbne. Saa blev den ikke morsom for stakkels Marianne, især dersom hun ikke hade noget at sætte for dem. Og Ugepenge hade hun ingen faaet denne Gang — hun hade maattet laane baade Bønner og Øl i Aftes! De boede paa Kvisten skraas overfor, og der var

ofte Ballade om Natten; mere end én Nat tilbragte hun paa Trappen i bar Særk.

Ditte slog Vinduet op og kaldte: »Marianne, der kommer Fremmede til dig!«

»Tak, jeg har set dem!« svarede Marianne og kom frem i Vinduet. Hun var i Færd med at sætte Hatten paa — hendes Hænder rystede. Bare hun nu slap ud inden de naaede op — hun kunde ta' Vejen over Loftet.

Et Øjeblik efter bankede det, Marianne traadte listende ind. »Nu tar vi Rejsaus,« sa'e hun — »saa ka de ha det saa godt. Du skal da ikke tro, jeg vil stille til Klø fordi der hverken er Snaps eller Øl.«

Man kunde høre dem rumstere derovre. »Nu roder de i Køkkenskabet,« sagde hun fnisende. »Tak Skævne! jeg vilde nødig være derovre og hedde Marianne i dette Øjeblik!« Hun stak Tommelfingeren i Munden og knikkede sammen i Knæerne af Fnis. — »Naa Farvel — nu gaar vi paa Alleenberg!«

Nu gik Missionærens ud — eller Lægprædikant hvad det nu var for noget. Han var i lang, sort Frakke som en Ligbærer; og Ansigtet var ogsaa langt, som bar han Lig, eller forestillede at han bad indvendig. De skulde til Bønnemøde eller saadan noget — Barnet lod de blive hjemme som altid. Saa var det spærret inde — stakkels Skind; Ditte hade dets Graad i Øret endnu.

Det var underligt med den Graad. Naar man

tænkte paa Barnet eller talte om det, straks meldte den sig, som vilde den paakalde éns Hjælp — kom sivende hen over Loftet, skar stærkt igennem — og kom sivende igen. Ellers hørte man den ikke, saadan var den gaaet ind i Øret. Det var som om Barnet kunde mærke at der dvæledes ved det. Trist var det med det forgjorte Barn; Ditte kom til at ryste naar hun tænkte paa det.

Peter og Anna var utaalmodige og fik Lov at løbe ud paa Trappen for at se efter Onkel Karl. »Men kun paa første Afsats,« sa'e Ditte bestemt; i Gaarden vilde hun ikke ha' dem. Hun gav Lillebror Bryst og hentede Klapvognen frem, saa alt kunde være parat. Det var en Foræring fra Lars Peter, i Dag skulde den indvies. Hun var ogsaa utaalmodig.

Nu stod *Gratulanten* op; hun hørte ham gabe derinde og gaa ud i Køkkenet efter Vand. Hun gik ud for at se, om der var noget han trængte til. »De har ordentlig snuet i Dag, Hr. Kramer!« sa'e hun.

»Ja, man maa jo tage det igen om Søndagen,« sa'e han rustent. »De søgne Dage er man nødt til at være tidlig paa Benene — for Forretningens Skyld.« Han var blaanubret og saa fæl ud efter Søvn, poset og opdunstet.

»Pøh, De skulde saamænd snakke om at komme tidlig op,« sa'e Ditte leende. »De skulde bare gaa i Seng i ordentlig Tid.« Han brummede noget

men Ditte var ligeglad. Sandheden maatte han finde sig i at høre.

Hvor lød det kosteligt at høre ham tale om Forretningen! Han skulde være paa Amagertorv inden ni, for at tigge Blomsterrester til de Buketter han rendte Gud og Hvermand paa Dørene med — det var det hele. Der var da nogen der forstod at nyde Livet paa andres Bekostning. Men nu blev han snart hældt ud! Han skyldte for to Maaneder, det kunde ikke blive ved at gaa paa den Maade!

Endelig kom Karl, slæbende paa begge Børnene. Han hade skyndt sig saa han var ganske svedt. »Du maa undskylde, men jeg maatte til et Møde, og det trak ud,« sa'e han.

»Et Møde?« Ditte saa forundret paa ham. Løb han nu til Møder igen.

»Ja, det var angaaende Organisationen — vi vil prøve at samle de misfornøjede i en Opposition. Bestyrelsen sidder og saboterer alting.«

Som Børnene var glade for Karl, skønt han var stille af sig og ikke lavede særlig Halløj med dem. De gik ganske stille, en ved hver Haand, og nød det. Nu og da saa de fortroligt op paa ham. »Du er vores Far,« sa'e Anna.

»Ikke rigtigt,« sa'e Peter snusfornuftigt, »men vi lader det bare! For du gifter dig nok med Mor — det si'r Gamle Rasmussen.« Karl nikkede til ham og saa sig stjaalent tilbage; Ditte var lidt bagud med Klapvognen, hun hade ingenting hørt. De kørte ad Sølvgade ud paa Fælleden og lejrede sig

i Græsset for at se paa Ungdommen, der spillede Bold og øvede Kraftkunster. Karl hade en Pakke Mad med, men det var for tidligt at spise den endnu.

»Hvorfor er du saa alvorlig?« spurgte Ditte. »Er det noget daarligt hjemmefra?«

Karl rystede smilende paa Hodet — det derhjemme kunde det ikke nytte at ærgre sig over. »Næ, det er Forholdene — der pønses paa at slaa vor Organisation i Stykker; og naar det er gjort skal vi slaas ned i Løn. Vi tjener for meget, siger de! En Arbejder maa ikke tjene mere, end han lige kan holde Skindet over Knoglerne.«

»Kan I saa ikke arbejde imod da — saa den ikke gaar i Stykker?«

»Naa i Stykker gaar den vel heller ikke — det skal Lederne nok sørge for. Saa mistede de jo deres Stillinger og maatte til at arbejde igen; og det er de vist ikke henrykte for. Men jeg er bange for, de sælger os og Organisationen til Entreprenørerne — for at redde deres egne Stillinger.«

»Ved du hvad — I skulde faa fat i Pelle,« sa'e Ditte overbevist. »Han skulde nok klare den for jer.« Karl lo.

»Ja han taler jo godt nok for sig,« sa'e han let ironisk, »men meget Krudt er der ikke i ham længer — saa storartet han skal ha' været engang. Han er udbrændt, du! Og han vil forresten heller ikke ha' med det ny at gøre. Han gaar og planter Kaal ude i en Kolonihave paa Bispebjerg, og

tror at Verden skal frelles ved Brugsforeninger og Kolonihaver. [Hver Mand sit Kaalhode — er hans Løsen!«]

»Aa, du gør bare Nar. Han gør da meget for Arbejdernes Sag ved jeg. Det hører én da fra alle Sider.«

»Ja for Fattigforsørgelsen — dér er han paa sin Boldgade. Han vil ha det saadan at alle Arbejdere faar af Fattigvæsnet — det maa bare ikke ha Fattighjælps Virkninger. For saa mister de deres Valgret forstaar du.«

»Men det er da meget godt at I bevarer den — ellers er man dog ikke noget rigtigt Menneske!«

Karl trak paa Skuldrene: »Noget rigtigt Stemmekvaj mener du vel?«

»Jeg kan nu ikke se andet end at det er kønt, det han har for,« blev Ditte haardnakket ved. »Tænk bare paa Gamle Rasmussen som kun faar stakkels ti Kroner om Maaneden, saadan som hun har slidt i sit Liv — og faar dem som Fattighjælp! Og alle dem der kommer til Ulykke under Arbejdet — og de Arbejdsløse! Skal de ikke ha Hjælp? Jeg synes, I er for haarde.«

»Ja det er der jo mange andre end dig der synes,« sa'e Karl alvorligt. »I med jeres Hjælp! Nej de skal ha deres Ret, og den kan man ikke tigge sig til.«

»Skal den Fattige vente paa sin Ret, faar han vis Lov at vente længe!« Ditte hade nogle Erfaringer her.

»Saa er det bedre for ham at han venter. Men I tænker kun paa Kroppen og hvad der baader den bedst. Sjælen tænker I ikke paa. Hvad gavner det, om den Fattige vinder den ganske Verden, hvis han tar Skade paa Sjælen?«

Det gav et Stik i Ditte. Dér var han igen med sit — akkurat som i de unge Dage da han gik derhjemme paa Gaarden og gruede for Sjælens Fortabelse. »Du med din Sjæl,« sa'e hun. »Kan man maaske leve af den?«

»Spises kan den jo ikke,« svarede Karl smilende — »men man kan i al Fald daarlig undvære den uden at blive til et Dyr. Jeg mener bare, at vi er stillede omtrent som Bøndernes Kreaturer. Den fedtede Bonde sulter dem, den kloge fodrer dem ordentligt ogsaa naar der ikke er noget til dem at bestille — men Kreaturer er de ligefuldt. Man *gør noget* for Arbejderne — akkurat som man ordner Dyrebeskyttelsen og feder Fiskeyngelen. Det hele er inde i et galt Spor; vi maa se at blive Mennesker og tage vor Skæbne i vor egen Haand!«

Børnene stod og halede i ham hele Tiden — han skulde lege med dem. »Nu skal I min Sandten la Onkel være!« sa'e Ditte Gang efter Gang, men de blev ved. »Du kan sludre en anden Gang kan du,« sa'e Peter fortrydeligt.

Det hade en elektriserende Virkning paa Karl; han sprang op og smed Jakken. »Naa, hvad skal vi saa lege?« spurgte han muntert. Han maatte lægge sig paa alle fire og være Elefant, de Smaa

sad paa Ryggen af ham, Peter med Benene dinglende bagud. Lillebror slog med Armene, han vilde ogsaa være med. »Vil du se, saa klog den allerede er!« sa'e Ditte stolt. Hun maatte anbringe ham foran de andre, helt ude paa Elefantens Hals, og gaa ved Siden af og støtte ham; han hvinede af Glæde. Det var godt gjort af en fire Maaneders Unge!

Der var mange Arbejderfamilier paa Fælleden i det gode Vejr. Adskillige hade Mad med og slog sig sammen om Madkurvene; de laa i store Grupper og talte Politik mens de holdt Maaltid. De unge Knægte spillede Bold, eller gjorde de Kraftkunster efter de hade set Akrobaterne i Cirkus udføre. Saa blev de ældre smittede af Ungdommen, de smed Frakken og prøvede Brydertag; der graserede i denne Tid blandt Arbejderne en hel Mani efter Brydekampe. »Se hvor tossede de er allesammen,« sa'e Ditte; hun laa og morede sig over deres Broer og Faldgreb.

»Arbejderen føler sine Kræfter, men ved ikke hvad han skal bruge dem til. Saa leger han Stærk Mand!« sa'e Karl.

Han havde mange Bekendte herude og lod til at være godt lidt; hvert Øjeblik kom der nogen og stak ham paa Næven: »Naa hvordan gaar'ed? Vi har nok faaet Familie paa i Dag?«

»Nu maa du hellere gaa — og la os passe os selv,« sa'e Ditte. »Ellers tror dine Kammerater du har giftet dig tre Børn til.«

Karl lo: »Skal vi ikke være enige om at la Folk tro hvad de vil?« Ditte hade det lidt for meget med hvad andre mente og troede!

»Ja du sætter dig jo op mod alting,« svarede Ditte, halv anerkendende. Det var alligevel ikke den Karl, der i sin Tid laa og tudede — af Skræk for Straffedommen. Naa — hun hade ikke noget imod at ha Mand paa!

Arbejdsmand Jensens fra Adelgade kom hen og hilste; man slog sig sammen om Madpakkerne. Jensen hade været arbejdsløs hele Ugen og var i daarligt Humør. »Hvad skal det bli'e til naar Vinteren kommer?« sa'e han mismodig. »Før var det dog kun i den kolde Tid, naar Frosten lukkede af, at man gik ledig paa Torvet. Man sku' næsten ikke tro, det var et organiseret Samfund man levede i.«

Karl hade ogsaa haft adskillige ledige Dage i Løbet af Sommeren, og den samme Klage hørte man fra alle Sider. »Men forresten, jo bedre alting blir organiseret, des vanskeligere maa det jo bli'e for os at være til,« sa'e han. »De der har Raad til at holde Fornødenheder blir færre og færre; Maskinerne og et Par Haandlangere kan sagtens tilfredsstille dem.«

Madam Jensen saa forfærdet paa ham: »Og hvad saa alle vi andre da?«

»Tja, vi har jo den Udvej at krepere.«

»Det var sku en køn Udvej — i et frit Land! Nej hør nu lidt!« raabte Jensen.

»Det ved jeg ikke — det er kaske netop deri Friheden bestaar. Tror du der gi'es anden Frihed for Slaver end den til at kradse af? Forresten har vi forkert fat paa'et; det er ikke os der har nogen Frihed — ikke engang til at kradse af naar vi har Lyst til det. Det er de andre der har faaet Friheden — til at la' os krepere naar de ikke har Brug for os længer. Saadan ser jeg nu paa'et! Demokrati er'et vistnok det hedder. I gamle Dage, dengang man endnu ikke hade opfundet Demokrati, var man pisket til at sørge for Slaverne, selv om man ingen Brug hade for dem. Men saa var det altsaa, at Amerikanerne — som skal være svært godt med paa moderne Arbejderforhold — fandt ud af at det ikke kunde betale sig. Og saa opfandt de Friheden ser du; de pryglede Sydstaterne til at gaa med paa, at Slaverne skulde jages ud i Ørkenen naar der ikke var noget Arbejde til dem.«

»Det var Satens! Den ka' jeg sku ikke ta'!« sa'e Jensen forbløffet. »Den er mig for spidsfindig!«

Karl sad lidt og tyggede, ærgerlig over at han ikke kunde ramme det saa han blev forstaaet. Saa la'e han over paa en anden Bov: »Jo, ser du Jensen — naar en Bonde vil ha sig et Par Arbejdsheste, eller en Malkeko, maa han værsgod lægge dem til først. Han maa holde en Hoppe — som ikke er ret meget værd i Arbejdet den Tid den gaar med Føl, og han maa betale Bedækningspenge. Saa skal Føllet fødes paa et Par Aar, inden der

kan faas nogen Nytte af det. Tror du han beko-
stede alt det, om han kunde slippe med at gaa ud
i Overdrevet og fange en Hest eller Ko ind hver-
gang han hade Brug for dem — hva'?»

»Næ-i, saa dum er han vel heller ikke,« ind-
rømmede Jensen — nølende.

»Men det er jo lige det man gør med os, køster
os ud og fanger os ind igen efter Behag; saa kan
vi selv se hvor vi faar Føden fra i Mellemtiden.
Det er Friheden, du!«

»Det er sku en ny Forklaring paa Friheden«,
sa'e Jensen. »Den har jeg liegodt aldrig været ude
for før.«

»Nej, mig kan jeg jo ikke forlange du skal tro
paa! Men du skulde gaa hen og høre Morten, han
taler om Slavefrihed paa Onsdag i Tømrerkroen —
det er jo lige ved Siden af hvor du bor. Han kan
lægge det ud!«

»Morten, han har jo ingenting ordentlig lært —
han er jo Arbejder ligesom en af vi andre. Nej
jeg gaar og hører *De Frisindedes* Foredrag for Ar-
bejdere; det er lige Sager kan du bande paa. Det
er jo Professere og den Slags Folk, men de er sku
ikke bange for at gi det Bestaaende rent paa. *De
Frisindede* staar paa vores Parti!«

»Ja — lige som Ræven staar paa Gæssenes Parti!
sa'e Karl leende. Der hade efterhaanden samlet
sig en Del Arbejdere om dem; de stod tavse og
hørte til. Karl hade paa Fornæmmelsen, at de
fleste af dem holdt med Jensen.

»*De Frisindede* -- det er jo Bankmænd, Storhandlende og den Slags! tror du det er for det gode de vil gaa med os under Armen? De vil bare ha os og kravle til Vejrs paa. Smaamanden maa altid lægge Ryg til naar de Store skal ride.«

»Han er snart lige saa langt ude som sin Læremester Morten,« sa'e en af Flokken højt.

»Det er hørt!« raabte en anden. »Men han skriver nu pænt for sig, gør Morten!« føjede han formildende til.

»Hvordan er'et -- ham og Pelle skal jo være fra samme Egn? sa'e Jensen -- »de har nok sat paa Skolebænk sammen saagar. Men de kan sku'tte spænds. Forleden til et Møde kaldte Morten nok Pelle (Frelsergeneralen!« Arbejderne lo; det var sku godt langet ud. En ondskaftsfuld Rad kunde han være.

»Ja vel er det godt -- er der noget hele Suppedasen ligner, saa er det Frelsens Hær,« sa'e Karl bidsk. Han lignede slet ikke sig selv, saa rolig og besindig han ellers var, og maadeholden i sine Udtryk. Sulten hade haft sine Tænder i ham! Men pludselig tog han sig i det og smilede. »Naa, det skal nu ikke skille os,« sa'e han.

»Næ, væk med Splittelsesmændene!« raabte en gammel Arbejder og gik demonstrerende sin Vej.

Ditte hade siddet tavs og hørt til. Ofte faldt der hende noget ind, men hun beholdt det for sig selv. Hvem der hade Ret vidste hun ikke, og det var maaske heller ikke let at sige -- Mandfolk

skulde sludre sig ud i saa meget; men hun var ked af, at Jensen hade haft de fleste paa sin Side. Det var der ingen Mening i, naar Karl var meget dygtigere i Arbejdet og alting. Og hun var ked af at de allesammen gjorde Grin med Frelsens Hær. Hun hade flere Gange været til dens Møder sidste Vinter, der var varmt og Musik, og ingen spurgte om hvordan man var i Tøjet. Men naturligvis, Mændene hade jo deres Beværtninger.

»Lar Bønderne virkelig deres Hopper bestille mindre naar de er med Føl?« spurgte hun paa Hjemvejen.

»De fornuftigere Bønder gør,« svarede Karl.

»Men saa har Dyrene det jo meget bedre end vi!« Ditte tænkte paa, hvordan hun hade maattet slide lige op til det Øjeblik hun lagde sig i Barselsseng.

»Ja naturligvis har Dyrene det bedre. Men de kan jo ogsaa spises naar de er udtjent — det gør en stor Forskel.«

Ditte saa op paa ham. Det var ikke til at blive klog paa, om han talte i Spøg eller Alvor. Saa randt Spørgsmaalet fra tidligere paa Dagen hende i Hu; det var lige saa godt at faa Rede paa det — Karl var saa klog. »Du tænkte engang saa meget paa Vorherre,« sa'e hun. »Tror du endnu paa at han er til?«

Karl svarede ikke lige straks. »Jo vist er han til!« sae han endelig, dødsens alvorlig, næsten forpint i Udtrykket — »men han er ikke noget for os. Vorherre har de andre lavet, for at han

skulde være deres Bøddelknægt imod os; og det er han ogsaa godt nok. En Tid troede jeg paa, at jeg skulde faa ham omvendt til at blive ogsaa min Fader; men det er umuligt. Ingen kan tjene baade den Undertrykte og Undertrykkeren!«

»Men du siger jo, at det er os der tror paa ham — ikke de andre,« indvente Ditte.

»Ja det er netop det han er opfundet til — at holde os i Ave. Gud hjælpe de andre, om de skulde nøjes med Politiets Beskyttelse alene. — Vi Undertrykte faar selv se at gøre os en Gud, og det kommer ogsaa nok! Men det skal være en Retfærdighedens Gud, Enkernes og de Faderløses Gud, og alle deres der lider ilde.«

»Hvad mon I saa vil lave ham af?« sa'e Ditte spottende. »For saa megen Godhed findes der da ikke i Verden, som der behøves til det!«

»Jo der gør du. For vi vil lave ham af de Fattiges Hjærter og Hænder. Saa bliver han god nok!«

VI

ROTTERNE

LILLE GEORG var en rigtig Ædedolk. Han hang ved Dittes Bryst Natten igennem, saa hun var helt udsuget om Morgen. Om hun nu skiftede ham over i Søvn eller han selv besørgede det — han tømte begge Brysterne. Det var klogt af ham at forsyne sig, for om Dagen vankede der ikke noget. Saa snart Ditte hade faaet Morgenarbejdet fra Haanden, lagde hun ham i den store Vuggekurv og piskede afsted gennem de mørke kolde Gader med ham — til Vuggestuen. Hun tog det paa Vejen til Arbejdet. Megen Fornøjelse var der ikke ved at ha' en Lille paa den Maade, men man maatte være glad til man kunde faa ham anbragt. Og saa forresten haabe paa, at han ikke blev taget af Børnesygdommene. Der var en Snes Unger ialt paa Stuen, og smitsomme Sygdomme grasserede bestandig mellem dem.

De andre to gik for Lud og koldt Vand derhjemme. Hun tændte op før hun gik, og lavede Kaffe og stillede Mad af til dem; Peter kunde selv

sætte Kaffen paa Kakkelovnen og varme den. Men lægge paa Ilden maatte han ikke, Kusk Olsens Kone henne fra Gangen stak ind og saa til Ovn. Der var mange andre Ting de Smaa heller ikke maatte — en hel Ræmse. Moderen gentog den hver Morgen, og det var med Livet i Hænderne hun kyssede dem til Farvel, med Hjærtet i Halsen hun vendte hjem igen ved Aften, slæbende paa Lillebror. Der kunde være sket saa meget!

Men der skete Gudskelov ingenting — hun havde Lykken med sig. Peter var ogsaa en alvorlig lille Fyr, som ikke indlod sig paa større Dumheder. Han og Anna blev i Sengen til det var lys Dag; det havde de Ordre til, og den behøvede ikke siges to Gange. Der var Rotterne som altid holdt Postyr i Mørket; og der var Sortefar. Han holdt til under Sengen og i Krogene — overalt hvor der var bælgmørkt; han var nærmest ét med Mørket selv. Kun Mørket under Dynen havde ikke noget med ham at skaffe; dér boede Sønnen og Drømmene. I Sengen kom han overhodet ikke; dér var man beskyttet mod alt.

Men det hændte at man maatte op; især Søster kom jævnlig ud for den Ulykke. »Staa du bare op,« sa'e Peter, »der er ikke noget at være bange for. Naar det er noget man skal, er der ingen der tør gøre én Fortræd. Det siger Onkel Karl selv; saa skal man bare gaa lige paa.«

»Saa kom du med,« sa'e Anna og vilde holde

ham i Haanden. Men det var han alligevel ikke rigtig dristig ved.

»Nej — for jeg skal jo ikke noget,« sa'e han forklarende — »derfor tør jeg heller ikke. Men hvis jeg skulde!«

Saa maatte Søster alene. Hun stak Hodet op over Dynen og hviskede *Helle*; fik de smaa Fødder ud paa Gulvet og sagde *Helle* igen, højere for at være sikker paa at det ogsaa blev hørt, og smaa-klynkede. Men naar først det var overstaaet og hun laa under Dynen igen, følte hun sig som en hel Helt. Saa laa de og pludrede, og lyttede efter Rotterne som tumlede inde bag Bræddevæggen. Frem i Stuen vovede de sig ikke; Moderen vilde ikke ha' det. Hun blev vred naar de gnavede sig igennem, og kom knust Glas i Hullet. Hun hade ogsaa bagt Pandekager med Strandløg i for at slaa dem ihjæl — det brugte man hjemme i *Skadereden*. »Det kan du saamænd godt spare dig,« hade Gamle Rasmussen sagt — »for Rotterne herinde er der ingenting der bider paa. Det er med Rotterne herinde som med Menneskene — de kan aldrig faa det krast nok. Hvad der er Gift for almindelige Væsener, er bare Krydderi for dem.« Og ganske rigtig; Pandekagen var væk, men Rotterne var der skam endnu! Hver Nat kom de og skrabede paa Træværket og vilde ha' mer Pandekage med Strandløg i.

Naar det var blevet rigtig lyst, sprang Børnene op. Peter vaskede Anna i Ansigtet og knappede

hendes Livstykke; og hun løb over til Gamle Rasmussen og blev reddt, mens han balancerede den store Kaffe-kande hen paa Kakkelovnen. Der stod Mad til dem under en Tallerken, og Moderen havde kommet Fløde og Sukker i deres Kopper — lige til at skænke paa. Der var det ved den Fløde og Sukker paa Bunden af Kopperne at det smagte saa fortvivlet godt; man maatte slikke lidt, og lidt til, og bare en lille bitte Smule endnu. Og før man vidste et Ord af det var der ikke mere, og Kaffen maatte drikkes sort. Kunsten var jo at slikke uden at det svandt i Koppen; og hver Dag forsøgte de igen. Men det vilde ikke lykkedes for nogen af dem.

Naar Morgenmaden var sat til Livs, skulde Stuen gøres i Orden. Der var ingen der havde bedt om det; Peter der var en god lille Dreng hittede paa det af sig selv. Saa var Moderen fri naar hun kom hjem om Aftenen! Han var forældreløs saa han havde ikke noget Skidt at slægte paa, sa'e Gamle Rasmussen altid. Derfor var han saa god og betænksom. Søster derimod var nok blevet til i en Arbejdsloshedsperiode, for hun overanstrengte sig ikke — i al Fald ikke naar det galdt noget nyttigt. Naar den gamle sa'e: Kan Søster hente Gamle Rasmussens Briller? rystede den Lille energisk paa Hovedet: Søster er saa træt, sa'e hun. Men sit eget kunde hun udmærket passe. Hun blev nok en rigtig Dame engang!

Naar de var færdige, tog de hinanden i Haanden

og gik hen for at se, om der var noget Gamle Rasmussen trængte til. Peter sprang Ærender for hende, han kunde godt betros baade Flasker og Penge. Det hændte ogsaa, at de ikke gjorde Holdt ved den gamles Dør men gik videre, hen over mange Løfter, for at se Bagerens Rotter danse. Naar man hade stavret sig frem tilstrækkelig længe mellem aflaaede Pulterkamre, gennem hvis Træmedøre de forunderligste Ting lod sig skimte, og man saa drejede om en Skorsten og var dumpet et Trin ned i Mørket, stod man pludselig ved en Træmmegavl. Bagerens Skorsten ragede op midt igennem den og var altid dejlig varm; og derinde i Halvlyset dansede og legede Rotterne mellem Melsækkene. De var altid i godt Humør, Bagerens Rotter, og det var fordi de hade Mad nok. Der var baade store og smaa; de unge legede, og de gamle løb op og ned ad Melsække og Brædder. De kunde løbe lige saa hurtigt op ad en Væg som Peter hen over Gulvet. Saa gnavede de i Sækkene der laa oven paa Bjælken; Melet dryssede ned paa Gulvet, og Ungerne kom og pillede det op. Naar de hade taget en Mundfuld, sad de paa Bagbenene og mimrede i Luften — og pludselig legede de igen. Det saa ustyrlig morsomt ud; men man maatte være saa stille som en Mus alligevel. Og pludselig — naar en Rotteunge kom trillende frem i Lysstriben som et graat Garnnøgle — kunde Søster ikke dy sig længer og raabte: Den lille søde Rotteunge vil jeg ha! Og væk var de.

»Du er et rigtigt Fjols!« sa'e Peter; og saa travede de tilbage over Lofterne igen.

Her oppe i Mørket boede der ogsaa Mennesker; men det var nogen man ikke rigtig regnede. I Rummet under Tagskæget bag Gamle Rasmusens Kammer stak en Madras lidt frem. Der boede *Hjærter Skæg*, han maatte lægge sig ned og kravle for at komme ind i sin Hule. Han var smaatosset, og det levede han af; naar man rakte en Tiøre og en Toøre frem, valgte han altid Toøren. Peter hade selv forsøgt det, en Dag han skulde gaa til Bageren for Gamle Rasmussen og hade faaet to Øre at slikke for. Men den gamle hade grinet ham godt ud for det. »Han er slet ikke saa tosset,« sa'e hun — »han ved nok hvad han gør. Han har tjent mange Penge paa andre Folkses Dumhed.« Navnet hade han faaet, fordi han engang hade et langt, langt Skæg — saa langt og smukt at han kunde faa hvem i hele Verden han vilde til Kærest. Det levede han af dengang. Men saa var der en af hans Kærester, der klippede Skægget af ham mens han sov, saa Kraften gik af ham. Nu tiggede han i de store Restauranter og Natlokalerne og gav sit Idiot-Nummer; og Politiet lod ham være — fordi han var smaatosset. Masser af Penge hade han tjent, han hade hele Hulen fuld. »Gaa du selv hen og se.« sa'e den gamle. »Madrassen er stoppet med bar Toører!« Men Peter turde ikke, han var bange for ham.

Derimod turde han nok vove sig ind i Klude-

samlerens Hule — det mørke Hul bag Skorstenen. Der laa en Bunke Klude som han sov paa, og op ad Skorstenen stod en Kasse paa Enden med en Stump Lys, en Æske Tændstikker og et gammelt Spil Kort. Børnene kiggede ofte hen om for at se, om den gamle Mand var hjemme; det hændte, at han hade et Stykke Legetøj til dem som han hade fundet i Skarnkasserne. Naar det mystiske Syvtal hang udvendig paa Skorstenen, betød det at han var hjemme. Han hade trukket gamle Sække paa en Snor saa de dannede Væg ud mod Loftet, og inden for Væggen sad han og hade Lys tændt og sorterede Morgenens Høst. »Naa, kommer I og ser til Ridderen af Syvtallet?« sa'e han glad. Saa fik de Lov at rode med, Sækkens Indhold var tømt ud paa Gulvet, og de svælgede i Alverdens Herligheder fra Skarnkasserne. Han laa paa alle fire og sorterede, Kludene for sig, og de rustne Blikting for sig; selv det gamle Papir skulde sælges igen. Naar der var noget de var glad ved, Resterne af en gammel Billedbog eller et itubrudt Stykke Legetøj, fik de Lov at ha det. »Men lad ikke jer Mor se det,« sa'e den gamle Klude-samler — »hun er saa ordentlig.« Nej det kom ikke længer end til Gamle Rasmussen; dér hade de efterhaanden et helt Lager som Moderen ikke vidste noget om. Madrester, der var imellem, pillede han omhyggeligt fra og rensede med sin Kniv; dem spiste han selv.

»Fy, der er Bæ paa!« sa'e Søster.

»Nej, naar én faar en god Snaps til, er det ikke farligt. — Men nu er det bedst I gaar jeres Vej, hjem til den go'e, go'e Mor Ditte,« sa'e han pludselig og skubbede dem uden for Afspærringen.

»Ja det har han saamænd Grund til at sige,« sa'e Gamle Rasmussen. »Hade Mor Ditte ikke ta'et sig af'en sidste Vinter og stukket lidt varmt til'n nu og da; saa gad jeg nok set, hvor han nu hade væt henne. Vi stakkels gamle Djævla maa takke Vorherre til for vor rare Mor Ditte.« — —

Der var ogsaa andre Rotter i Ejendommen end Bagerens, men de var mere ondskabsfulde. Marianne maatte hejse sin Mad op i en Kurv under Loftet om Natten — naar hun da hade nogen Mad. Og Missionærens lille Dreng blev skambidt af Rotter, en Dag de hade lukket ham inde i et mørkt Hul og glæmt ham der Natten over.

Hver Dag forslog de to Børn nogle Timer med at sidde ved Vinduet og se andre Børn lege nede i Gaarden; de holdt trofast om hinanden for ikke at falde i Fristelse til at række sig for langt ud over Tagrenden. Naar de sad ved Vinduet, gik det an at ha det aabent; ellers maatte det holdes lukket — for Rotternes Skyld. De spaserede derude i Tagrenden, dukkede op af et Nedløbsrør som af en Trappegang — lige for Næsen af én — og vandrede hele Omgangen rundt, snuste og vimrede mod Luften og saa pudsige ud. Naar Regnen drev Børnene væk af Gaarden, tog de Tagene paa de smaa Huse i Besiddelse og tumlede sig dér. Og om

Natten var det meget værre endnu! Naar Maanen skinnede ned i Gaarden, kunde én se dem sidde og formelig vente i alle Kælderhalse; og aldrig saa snart hade Bageren sat Pladerne med Bagværk ud til Svaling paa Tagene til de smaa Huse, huit var Rotterne oppe paa Brødet endnu før han fik vendt sig bort. Gamle Rasmussen hade set det tidligere, naar hun vaagede hos Koner i Ejendommen der skulde ha Smaa. En kunde formelig se, naar Rotterne brændte Snuden paa de varme Hveder. Saa snurrede de rundt om sig selv og peb og gned sig om Snuden med Poterne.

Dagen kunde blive lang for de to Børn, især hen paa Eftermiddagen, naar de hade udtømt alle deres egne Kilder for Underholdning og Gamle Rasmussen skulde sove. Saa kunde det hænde at Søster fik Overtaget, og de tog hinanden i Haanden og gav sig ud for at lede Moderen op. Peter var klog nok til ikke med sin gode Vilje at vove sig uden for det kendte. Men Livet i Gaderne tog dem, der var Butiksvinduer fulde af straalende Sager, som fik én til at glæmme alting og lokkede længer og længer bort; og inden de vidste et Ord af det, var de faret vild. Saa gav Søster sig til at brøle, og det endte med at hun smittede Peter, saa han ogsaa gik fra Snøvsen og knap kunde kende sin egen Gade igen. De slap jo helskindet op igen, og Gamle Rasmussen skændte paa dem og tørrede deres Taarer. »Det er inte værd vi taler om det til Mor Ditte,« sa'e hun. Men Ditte fik det stukket ud af

de andre Koner, naar hun kom hjem om Aftenen. Glad gjorde det hende ikke.

Men det fik altsammen en Ende heldigvis; Gamle Rasmussen kom op en Dag og hade fuldstændig overstaaet Virkningen af Pillerne. Og et Guds Mirakel var det, for Kraften sad liegodt i dem! En behøvede bare se paa Lærerfruen; hun gik formelig og mavede sig. Og hendes Mand var blevet saa øm over hende. Hvergang hun gik i Gaarden, kom han rendende bagefter med et Sjal og stak ind til hende gennem Træmmerne.

En Formiddag Børnene kom derom, stod Gamle Rasmussen og trak Klokke paa.

»Er du nu rask, Rasmussen?« spurgte de spændt.
»Helt helt rask?«

»Ja det kan I tro jeg er!« svarede hun og hoppede som en Skade hen over Gulvet.

Saa lo de, saa det kogte i de smaa Struber. »Mer endnu!« sa'e de.

»Nej nu vanker der ikke mer, for nu skal vi i Vinterstadsen.« Gamle Rasmussen tog endnu en Klokke over Hodet — og der blev den hængende og kunde hverken komme op eller ned; det hændte ofte — til Svir for Børnene. Det var de stive Skulderleds Skyld; de var fulde af gammel Gigt, og kunde somme Tider ikke svinge tilbage igen naar Armene var rakt op. Saa stod hun der med Uldklokken over Hodet og kunde ikke se dem.

»Hvor er I henne, kære Børn?« spurgte hun, og lod som hun var ked af det.

»Vi er her. Og jeg hedder Anna Svendsen, men Peter hedder bare Peter, for han har ingen Forældre. Kan du saa se os?« sa'e Søster dødsens alvorlig.

»Nej men jeg kan se Himlen,« svarede den gamle og strittede for at faa Klokken trukket ned. »Og deroppe rider Fattigper paa Ryggen af Fanden — nej paa Ryggen af Fattigforstanderen er'et saagu! Hui — bare han vilde gi ham ordentlig af Pisken. Men han er for skikkelig det Drog!«

»Se mer endnu, hva! Skal de op til Vorherre?«

Men nu gled Klokken paa Plads, og saa var der ikke mere at se dengang. Men rimeligt var det vel, at Per skulde op til Vorherre og klage over Fattigforstanderen. Gamle Rasmussen skulde bare været med, saa skulde han ordentlig faaet sit Skudsmaal; hun vidste mere om de Folk end godt var for dem.

»Hvem er Fattigper?« spurgte Børnene. »Er han stærk?«

»Ih ja, saa masende stærk! Han er saa stærk at han maa gaa med Hænderne i Lommerne.«

»Kan han prygle alle Mennesker?« spurgte Peter med tyk dyb Stemme og skød Maven frem.

»Det kan han nok, men han er et tose godt Drog. Alle Mennesker kóster med ham og hundser ham, og han finder sig i det. Et sølle Skrog er han.«

»Aa, det er Synd for ham,« sa'e Søster.

Men Peter pustede sig op og saa barsk ud. »Jeg

vilde slaa dem ihjæl! sa'e han. Han hade det med at slaa ihjæl i denne Tid.

Gamle Rasmussen maatte fortælle mere om Fattigper, der var saa smadderstærk at hans Træsko slog Rævner, og saa tosegod at han ikke kunde holde Sul paa Kroppen. Dengang Vorherre hade skabt ham, satte han ham ned paa Jorden. Værs-god, der er baade Sol og Skygge! sa'e han. Men paa Solsiden hade Fanden anbragt sig og sine. Her bor nu vi! sa'e han. Saa maatte Fattigper ta Plads paa Skyggesiden; og der var dejligt om Dagen men koldt om Natten.

Du fryser nok! raabte Fanden om Natten. Jeg kan høre dine Tænder klaprer!

Du sveder nok! raabte Fattigper tilbage, da det blev Dag og Solen skinnede. Pas paa du ikke smelter, din Istervom! — Saa skabte Fanden Vinteren, og Fattigper frøs baade Dag og Nat.

Det saa Vorherre og sendte ham en dejlig ny Overfrakke og en varm Dyne. Og Fanden ærgrede sig baade gul og grøn. De Ting kunde jeg lige bruge — tænkte han, skønt han ikke hade Spor af Brug for dem. Og da han hade spekuleret lidt, kom han efter det og opfandt Laanekontoret. For saadan er han!

Og Fattigper er saadan beskaften, at han ikke kan gaa forbi et Laanekontor uden han straks skal ind og sætte noget; og dér hade han saa Frakke og Dyne staaende om Vinteren i den kolde Tid. Om Sommeren naar det er hedt, smækker han sig

med begge Dele — bagvendt som han er. Fattigper kan I altid kende paa, at han sætter sine Sager naar han har Brug for dem, og løser dem hjem igen naar han ikke behøver dem.«

»Det gør Mor ogsaa,« sa'e Peter.

»Ja naar én ser rigtig efter, er I kasken nok lidt i Familie med ham. — Og saadan blev de ved at trække i ham hver fra sin Side, Vorherre og Fanden. Og Vorherre var den skikkeligste, derfor kunde han ikke følge med i alle Rævestregerne. Saa Fattigper fik det bare værre og værre.«

»Det er der ikke noget ved,« sa'e Peter — »for der er jo slet ingen Vorherre.«

»Jo, det er der rigtignok — han sidder ovre i Marmorkirken. Den der vil være rig, skal bare trække ham i Skægget og spytte ham tre Gange i Ansigtet. Men det er der inte mange der har Kurasje til, og det er derfor der er saa mange Fattige i Verden.«

VII

KONFIRMATIONSGILDET

FØR at være paa den sikre Side hade Ditte ladet sin pæneste Kjole fikse op med Pliséer og nyt Bærestykke. Det kostede; men i Fald hun skulde blive bedt med til Povls Konfirmation, maatte hun se ordentlig ud i Tøjet. Der skulde være stort Gilde derude i Istedgade; hun vidste at de maatte rømme baade Stuerne og Soveværelset, saa mange skulde de være til Bords. Vin var der ogsaa købt, og der var trykt Sange; Sine vidste hvordan det skulde være. Ditte hade aldrig i sit Liv været til et rigtigt Gilde; hun hade set Gilder nok men kun som opvartende Væsen; nu glædede hun sig til selv at være med. Hendes egen Konfirmation var forløbet paa fattigste Vis, og det kunde være helt morsomt at faa Del i Opgangen. Saa opsat var hun paa at komme med, at hun Lørdag Aften var lige ved at bide Hodet af sin vanlige Ærekærhed og gaa ud og bringe sig i Erindring.

Søndag Morgen tudede hun lidt. Der skulde noget til før Ditte gav sig over, og Gamle Rasmus-

sen skældte hende godt ud. »Er det noget at ta paa Vej for lidt Mad — naar dog éns Helsen er det vigtigste af alt. Vær du glad, du er rask og har Føden til dig og dine Unger. Og saa har de vel glæmt det i al Hurlumhejen; op ad Dagen kommer der nok Bud skal du se!« Men der kom ikke Bud; Ditte gik om med røde Øjne.

Da hun hade faaet Børnene i Seng, bad hun Gamle Rasmussen sidde ved dem mens hun gik sig en Tur. Hun hade taget den pæne Kjole paa og gik ind gennem Byen ud til Istedgade. Uden for Hjemmet stansede hun pludselig som kom hun til Besindelse; hun trak sig over i Skyggen paa den modsatte Side af Gaden og stirrede over mod de oplyste Vinduer. Der var Lys over det hele; de øverste Vinduer var lukket op, Røg og højrrøstet Tale og Latter væltede ud. Faderens Røst lød over de andres; han kom hen til Vinduet og stod og talte ind i Stuen. Da han tav, lo de alle. Og Ditte lo med — han hade nok sagt noget kært og morsomt til Povl. Lille Povl — bare hun dog kunde ta ham om Hodet, og kysse ham nu, og ønske ham Lykke og Velsignelse — han var dog hendes Dreng! Hun hade slæbt sig skæv paa ham, og ofret ham sine Nætter — — der kom Hulken op i hende. Men saa brød de op derinde, Døren til Gangen gik op, Else og hendes Forlovede kom ud. De mundhuggedes og slæntrede i bart Hode op ad Gaden, med Ryggen til hinanden som to uartige Børn.

Ditte smuttede ud af Gadedøren, hvor hun havde søgt Skjul, og skyndte sig om Hjørnet. Hun drev afsted paa maa og faa, forladt og syg i Sjælen. Hun vidste, at Faderen havde savnet hende i Aften, og følte det som et Forræderi at han ikke havde sat igennem, at hun kom med. Han var fejj nu paa sine gamle Dage; Sørines Særheder havde han ikke været bange for at lægge sig imod, naar de vilde gaa ud over Børnene. Men Sine lo bare som om hun blev kildet, saa var han færdig. Sød og rund og buttet som hun var havde hun smilende skilt Ditte af med det eneste Tilhold, hun havde paa denne Jord — sit Hjem.

Hun kom igennem en af de smaa Sidegader ud i Frederiksberg Allé. Øvre ved Indgangen til Frelsens Hærs Lokale var der stærkt oplyst; *Stor Henrykkelsesuge med Lovsang og Halleluja!* stod der paa det udspændte, gennemskinnede Lærredsskilt over Porten. Ditte drev ind; hun var rigtig forhutlet til Mode og frøs. Hun trængte til Lys og Varme paa Sjæl saa vel som Legeme.

Der var herligt lyst inde og varmt! Oppe paa Platformen optraadte nogle mandlige og kvindelige Frelsenssoldater; de sang, prækede og spillede saa at sige paa én Gang. Bedst som de stod og sang, brød de med et Ryk af midt i Verset og Munden gav sig til at løbe paa en af dem — — og tjim! væltede Orkestret sig pludselig over ham og kvalte ham i øredøvende Spetakel. Det gav et Sjok i én hver Gang, og kildede én i Haarrødderne; man

skulde nok vaagne op! Og Musiken tævede løs, den formelig tampede Mismodet ud af Kroppen paa én. Prækenen tog Ditte ikke altfor højtideligt; de stod bare og hittede paa, for at Folk skulde blive i godt Humør og faa Smilet frem. Men det var rart at være et Sted, hvor man ikke alene var velkommen, men hvor hele Festen saa at sige var stillet paa Benene for éns Skyld!

Der var flere Ansigter hun kendte igen fra forrige Vinter. Og oppe paa en af de forreste Bænke sad den gamle Kludesamler hjemme fra Loftet; han holdt Hatten for Ansigtet og saa ud til at være borte i Andagt. Og henne, lænet til en af Vinduespillerne stod — — Hr. Kramer, *Gratulanten!* Ditte var lige ved at skrige, saa forskrækket blev hun ved at se ham her. Han var blaasort i Ansigtet, saa blaasort, som hun aldrig hade set ham før; — saa hade han ingen Spiritus faaet hele Dagen! Hænderne laa foldede i Hulningen over den slatne Hængemave, Skæg og Kinder — alting hang slapt paa ham. Sørgelig forhutlet saa han ud; Ditte fortrød at hun hade kunnet tænke paa at sætte ham paa Gaden. Hvor skulde han saa hen! Hun sad og pønsede paa, hvordan hun skulde faa ham med hjem.

Da hun rejste sig, tog han sin Hat fra Vindueskarmen. Ude i Porten sluttede han sig til hende. »Undskyld, jeg kommer gaaende,« sa'e han — »men vi kan maaske følges ad et Stykke? Det er ikke hver Aften, én kan smække sig med Dame paa.«

»Ja, gaa med hjem, Hr. Kramer,« sa'e Ditte livligt. »Saa køber jeg Brød og laver Kaffe.«

»Hjem,« han slæbede paa Ordet — »Familieliv og Bler paa Kakkellovnen og Kaffe med Brød til, hva? Nej, vi kommer der ikke, lille Fru Hansen; der er grundig lukket af for Familiens Skød, er der. Men der ligger en storartet Kælder herhenne paa Vesterbros Torv; De kan godt gaa med ned — der kommer ogsaa Damer!«

Nej Tak, Ditte gik ikke paa Beværtning.

»Naa nej — det er De forresten ogsaa for pæn til. Men-æ, De kunde jo laane mig en Krone eller to.«

»Jeg har ingen Penge, Hr. Kramer,« sa'e Ditte og saa ham ind i Øjnene — »ikke en rød Øre!«

»Men De sa'e dog, at De vilde købe Brød. Stik mig saa hellere de Penge hva', naar De nu sparer Brødet.« Han tog hende i Ærmet og saa tiggende paa hende. Det var som om et Haab om Himmerigs Frelse lyste op i hans slukte Øjne.

»Det var jo paa Kredit,« sa'e Ditte — »jeg kan nok faa Kredit hos Bageren. Og jeg skal gjerne se at faa fat i en Konjak til Dem til Kaffen i Stedet for Brød.«

Han trak paa Skuldrene. »De ved nok, at man aldrig drikker derhjemme i Bulen — man er ikke noget Subjekt. Men for Satan — ja undskyld jeg kommer gaaende — men naar De har Kredit, ku' De saa ikke være sød og rejse et Par Kroners Penge. De skal faa dem igen i Morgen, saa sandt

man har været et pænt Menneske engang.« De stod paa Torvet og talte, Kramer hang ovre ved Kælderbeværtningen med Øjne og Øren, han formelig indsugede Larmen derovre fra. »Tag og gør det hva'!« sa'e han tryglende — »to skaldede Kroner!«

Ditte gjorde det saamænd gjerne; hun hade helt ondt af ham, som han stod dér og stirrede sygt efter sin kære Beværtning. »Men jeg ved ikke mine levende Raad for Udveje,« sa'e hun fortvivlet.

Ømheden i hendes Stemme fik ham til at gaa haardt paa. »Udveje, Udveje!« sa'e han — »vilde De ogsaa sige det, hvis De hade et Barn, der laa og var sygt og trængte til Læge og Medicin? Saa skulde De nok finde paa Udveje. Der er sku Udveje nok! Hvis jeg var Dem, skulde jeg med Lethed rejse en Snes Kroner paa mindre end et Kvarter.«

»Hvordan saa da?« spurgte Ditte forundret.

Han lagde fortrolig Haanden paa hendes Skulder og bøjede sig frem mod hende: »Saa storartet som De ser ud«, sa'e han og pegede ud mod Gaden, hvor Mænd jog frem og tilbage i Lygteskæret som Natsværmere.

Ditte saa forstenet paa ham. Saa vendte hun sig og gik — hun smaagræd.

Da hun kom hjem, var Karl lige gaaet. Børnene laa vaagne endnu, de var helt oprømte. Han hade bragt sin Aftensmad med, fordi det var saa

kedeligt at sidde og gnave sit Brød alene derhjemme; saa hade de holdt Maaltid og drukket Kaffe bagefter med Boller til. »Ja, og vi fik baade Rullepølsemad og Ostemad,« fortalte Børnene i Munden paa hinanden. »Hvor er han god,« sa'e Gamle Rasmussen — »saa pæn og alvorlig. Inte saa meget som at han drikker en Øre af Fortjendsten op. Saadan en Mand sku' én bare ha haft.«

Ditte svarede ikke. Hun var træt — og led ved det hele. — —

Del i Gildet skulde Dittes liegodt ha, for næste Formiddag kom Lars Peter med en Kurv med lækre Sager, Steg og Kransekage og meget andet. »Du maa undskylde, at vi ikke bad dig«, sa'e han. »Men vi var jo ikke stort andre end os selv og saa et Par Naboer. I den Tilstand Mor gaar i, ka' hun jo ikke godt ha for meget om Ørerne.«

Han saa ikke paa Ditte, mens han sagde det; og hun fandt det ikke nødvendigt at svare. Hun tog ikke imod Kurven; han maatte selv sætte den fra sig ved Kakkelovnen. Tak sagde hun heller ikke, saa overhodet ikke Kurven. »Naa jeg maa vel se at komme afsted igen — jeg skal ud og køre,« sa'e han og rakte hende Haanden; han saa bedrøvet ud af Øjnene. Børnene var ovre hos Gamle Rasmussen alle tre; han spurgte ikke efter dem.

Ditte tog Tøj paa, hun skulde være paa Arbejde Kl. ét i Dag. Før hun gik, tog hun Kurven over til Gamle Rasmussen. »Kunde du ikke faa fat i en Dreng og faa ham til at bringe den ud i Isted-

gade,« sagde hun. »Det er noget Far har været her med — fra Konfirmationen; men jeg vil hverken eje eller ha deres Lævninger.«

»Nej, naturligvis — det manglede da bare«, sa'e den gamle. »Jo det kan jeg faa Olsens Kresjan til, lad dem bare faa det lige i Synet — det har de godt af.«

Da Ditte var vel ude, lukkede den gamle op for Kurven. »Nej sikke dejlige Sager, vil I bare se, Børn!« sa'e hun og slog Hænderne sammen. »Det vilde da være Synd og Skam at gi det storsnude Rak alt det tilbage. Sku vi ikke hellere sæl spise det hva'? — Men saa maa I inte nævne et Muk om det til jeres Mor!«

Nej, Børnene kunde godt holde Mund; de og Gamle Rasmussen var vant til at ha Hæmmelighed sammen. Saa fraadsede de, det kan nok være, det smagte; Mad forstod hun at lave, Vigtigsidsen derude i Istedgade! Der var nok til flere Dage; en blodig Synd og Skam var det at Ditte ikke kunde faa en Bid med!

VIII

GAMLE RASMUSSEN FAAR NY STØVLER

DET var baade godt og ondt at ha Arbejde. Ditte maatte jo takke sin Gud for, at der var saa mange der gjerne vilde ha hende til at vaske og gøre rent. Hun hade selv Føden paa den Maade, og en Ugeløn blev der ogsaa ud af det saa lille den var. Mange Steder faldt der ogsaa lidt af, hun kunde ta med hjem til Gamle Rasmussen og Børnene. Fruerne gav hende det til dem derhjemme — eller Pigerne stak lidt til hende.

Men Børnene, som dog var dem hun gjorde det for, led under det. De fik Føden ja — men forsømtes til Gengæld paa anden Maade. Gamle Rasmussen var god nok mod dem; men opdrage dem kunde hun ikke. De hade ingen Respekt for hende, og gjorde hvad de selv vilde. Ditte holdt ikke af at de legede i Gaarden; der var saa snavset dernede, og meget uheldigt hang dem ikke alene i Klærne men ogsaa i Sindet. Hun hade forbudt det; men kunde mærke baade paa deres Tøj og dem selv at de tumlede sig dernede allige-

vel; Gamle Rasmussen slap dem derned i Smug og paalagde dem ikke at tale om det. Det var næsten det værste af det hele, paa den Maade lærte de baade at lyve og at skjule.

Ditte hævede resolut Forbudet, hellere det end at det blev overtraadt bag hendes Ryg. Men det gav endnu mere Slid om Søndagen; hun hade i Forvejen Hjemmearbejdet fra hele Ugen, og maatte nu mase med at rense Børnene for alt det Skidteri, de hade paadraget sig i Ugens Løb baade ud- og indvendig. Et Mas var det, fremmed for deres daglige Færden som hun tilmed var. Det var som en Have, der groede til og groede til mellem hver Lugning — hade hun endda kunnet ta Ukrudtet, efterhaanden som det pippede frem! Som det var, blev hun let utaalmodig med dem.

Naar først hun var færdig og sad og lyttede til deres Pludren, sprang hendes Hjærte let op at bløde. Hun syntes ikke, hun var mod dem som hun skulde være; hun magtede det ikke — magtede i Grunden ingenting. Alting drejede sig jo om dem; for at de skulde ha det godt — være mætte og glade og vokse op til noget ordentligt — levede og sled hun. Og naar de saa lavede lidt Urydde, spildte lidt af Maden eller især griesede sig til, fór hun op og blev urimelig. Hun vidste godt nok at det ikke kunde være anderledes med smaa Børn — kun ikke saa længe det stod paa. Bagefter ja — naar man hade skældt og smældt og kaldt Graaden frem — saa var man

saa klog og overbærende — — naar det var for sent! Og næste Gang gentog det samme sig. Hun maatte mindes Bedstes Langmodighed med hende selv — den hade hun ikke! Men Bedste skulde jo ganske vist heller ikke tjæne Føden til en hel Flok. Hun kunde være om Ditte bestandig — det gjorde en Forskel.

Ditte vilde prøve at slaa sig paa Hjemmearbejdet en Gang endnu. Det var gaaet skidt en Gang, men det sae ikke saa meget, denne Gang vilde hun lære et Fag, kaste sig over Fremstillingen af en bestemt Artikel. Det blev bedre betalt og var sikrere. Der boede en Kravesyerske Frk. Jensen ovre i Mutter Geismars Gaard i Bagbygningen; hun hade altid et Par Lærlinge — Ditte hørte Maskinerne rasle derovre tidlig og silde. Hun var forlovet med en Overbetjent og samlede til Udstyr — det var derfor hun var saa vældig om sig. Naar de var gift, vilde han opgi Stillingen og være Vicevært i en stor Kaserne — dér kom Folk af Politiet fortrinsvis i Betragtning; og hun vilde ha rigtig Systue.

Ditte hade talt med hende om at komme i Lære, — et 14 Dages Kursus kostede 15 Kroner. Bagefter kunde man arbejde for hende for Beta-ling. Ditte skulde nok klare sig, bare hun kunde skaffe Pengene til Kursuset. Og Pengene hade hun jo tilgode!

Hun blev siddende oppe til Gratulanten kom hjem; hun vilde helst tale med ham om Aftenen,

saa var han fornuftigst og medgørligst. Det blev langt over Midnat; endelig hørte hun hans usikre Trin i Trappen. Hun lukkede op til Gangen. »Hr. Kramer, maa jeg tale et Par Ord med Dem,« sae hun.

Han kom indenfor, stod og missede mod Lyset, og pustedede. Puh ha de forbandede Trapper.

Ditte forklarede ham hvordan Sagerne stod. »Hvis De bare kunde skaffe mig den ene Maanedes Husleje,« sae hun. »Saa hade jeg da, saa jeg kunde betale Kursus'et. Føden faar vi vel nok de fjorten Dage.«

»Ja Føden, den faar man sku altid — paa en eller anden mærkværdig Maade,« svarede han og slog stort ud med Haanden. »Gaa bare ikke hen og faa graa Haar over den! Men sig mig en Gang, hva antar De mig i Grunden for, lille Frue? Tror De *Gratulanten* er gaaet hen og ble't Millionær.«

»Nej, det er der vist ingen Fare for,« Ditte lo fortvivlet. »Men sin Husleje maa man dog betale! Eller skal Børnene gaa for Lud og koldt Vand, fordi De drikker de Smaas Skillinger op?«

»Holdt! det maa De ikke sige!« raabte han forfærdet og strakte Hænderne afværgende ud fra sig. »Jeg er ked af at De stiller det op paa den Maade; vi maa la de uskyldige Smaa blive udenfor.« Han stod og svalgte, og søgte efter noget at støtte sig ved; han var helt altereret. »Ja undskyld jeg kommer gaaende,« sa'e han endelig tykt — »men jeg er knusende ked af at De stiller det op paa den

sørgelige Maade. — — De smaa Væsner, fy for Satan!« Han tumlede ind til sig selv. »Fy for Satan!« hørte hun ham gentage derinde.

Saa kom han tilbage igen og stod og saa paa hende, med fugtig svømmende Øjne. »Man er et Svin,« sa'e han — »og De er en god lille Kone. Jo Gu er De saa — lad bare vær! Og hva har De saa for'et? *Gratulanten* snyder Dem, og Ungernes Forældre snyder Dem, og De kan ikke nænne at smide os ud. Hun smider dig sku ikke ud! si'r man saa tidt til sig selv — du kan rolig bruge Pengene til noget bedre! — Tilstaa det bare, Mor Ditte, De smider mig sku ikke ud. Og hvis jeg blir syg i Morgen og ikke kan staa op, saa koger De sku Havresuppe til mig — selv om De skal ta' baade Vandet og Grynene paa Kredit. Se det kalder jeg en Dæksmand — en ligefrem Forsørgelse. Gud Fader i Skuret, dersom man ikke hade slaet Fruentimmerne af Hodet, sikken en Kone De ku bli'e! Men dér er der vinket af — *Gratulanten* kommer der ikke! Gaa aldrig og spekulér paa den Slags, si'r jeg bare; De spilder Deres Krudt. Ulykkelig Kærlighed ska vi inte ha noget af her!«

Ditte lo: »Hvad var det De vilde sige mig, Hr. Kramer?«

»Ja, hvad vilde jeg egentlig sige? — at man er et Svin altsaa. Jo — og saa det med Pengene! *Gratulanten* var ikke videre fin forleden Aften — han vilde ha Dem til at skaffe Penge paa en kedelig Maade hva? — — ikke sandt, vi taler ikke

mere om den Ting. Men nu skal Kramer gøre noget sjofelt for Dem til Gengæld; i Morgen den Dag begaar vi en rigtig lurvet Streg for Mor Dittes Skyld — for det fortjener hun sku. Vi gaar til Øster Allé gør vi — og gratulerer Naadigfruen til hendes Bryllupsdag.«

Ditte fór forfærdet op: »Hr. Kramer — De vil da ikke gaa Tiggergang til Deres fraskilte Hustru? Det vil jeg ikke ha' — hører De! Det maa De aldrig gøre.« *Gratulanten* stod og lo plirende, han nød rigtig hendes Bestyrtelse.

»Jamen vi gør'et. Det vil sige ikke Tiggergang — — man gratulerer, forstaar De — fin Buket — Manden. Til Lykke med Deres dydsirede Hustru, englelige Egenskaber — kendt hende før De! Det maa da for Fanden være sine 15-20 Kroner værd. — Naa, Godnat lille De! Nu gaar vi ind og sover de forholdsvis Anstændiges Søvn; og i Morgen gaar vi paa fire. — Fy for Satan!«

Næste Dag ved Middagstid kom Kramer og smed femten Kroner paa Bordet. »Dér!« sa'e han og saa forfærdelig ondskabsfuldt paa hende, grøn i Øjnene af Had; saa gik han. Ditte begreb nok, hvad det maatte ha kostet ham at gaa den Gang, saadan som han afskyede alle sine Paarørende fra den gode Tid. Han hade trukket sig i Sølen for at hjælpe hende ud af Klæmmen; ikke engang hans kære Brændevin kunde ha faaet ham til dette her. Rigtig pænt af ham var'et!

Ditte gik hver Dag over paa Systuen; nu kunde

hun tælle Dagene, til hun skulde have Lov at være hjemme ved de Smaa og arbejde. Nu manglede hun blot det vigtigste — Symaskinen.

»Du skulde gaa til Bagerens Ka'l,« sae Gamle Rasmussen. »Han laaner Penge ud mod Renter — han er saa solid.« Men Ditte hade af en eller anden Grund ikke Lyst til at henvende sig til Læborg; hun vilde hellere ha med helt fremmede at gøre.

Over Middag gik hun ud, og kom hjem en Times Tid senere, hed i Kinderne. Hun hade været i en Afbetalingsforretning, hvor de solgte Symaskiner uden Udbetaling, paa ugentlige Afdrag. »I kan tro jeg har faaet en pæn Maskine, Mor,« sa'e hun henrykt — »den bedste de hade i hele Forretningen. De kunde ogsaa sælge mig en daarligere — sae de — den tjente de mere paa; men det kunde de ikke forsvare. Var det ikke pænt? Og saa faar jeg den for 200 Kr. med fire Kroners Afdrag om Ugen, saa er den min egen om et Aar. Og saa er Renterne regnet med — kontant koster den 150 Kr. — Har jeg saa ikke handlet billigt?«

»Jo — hvis den er mere værd,« svarede den gamle tørt. Hun var ikke begejstret.

Allerede om Eftermiddagen kom Symaskinen. Den var ikke helt ny; det var overhodet ikke den Ditte hade set paa. Men den var pæn og syede helt ordentligt — og nu stod den der engang. Syersken var ovre at prøve den, og den blev indviet ved en Kop Kaffe. Nu galdt det blot om at

overholde Betalingen af de fire Kroner om Ugen; og det var ingen Sag, blot man hade Arbejde. Ditte saa fortrøstningsfuldt Fremtiden i Møde nu.

Nu kunde hun arbejde hjemme, og hun fik Kraver over i hele dusinvis, som var rettet til og skulde gøres færdige. Hun kunde allerede holde en Krone om Dagen, foruden at hun passede sit Hjem. Det kunde der jo ikke leves af i Længden, men snart kunde hun paatage sig Arbejde direkte fra Forretningen. Frøken Jensen hade lovet hende at tage hende med op til Chefen og anbefale hende, saa snart hun var dygtig nok.

Gamle Rasmussen gik og hang med Hodet og var ked af et eller andet; hun holdt sig mest for sig selv. Og en Dag overraskede Ditte den gamle, hun sad ved sit lille Bord og græd. Det var den Symaskine! »Nu er en anden stakkels Djævel helt overflødig paa denne Jord,« sa'e hun snøftende. »Og Børnene, som én var kommet til at holde saadan af.«

»Jamen Mor dog — hvor kan det falde Jer ind?« Ditte var helt grædefærdig. »I maa skam blive ved med at hjælpe til — hvad skal jeg ellers stille op. Og naar jeg nu kommer i Gang for mig selv, maa I hjælpe mig med Kraverne ogsaa; der er saa meget at ri sammen — og saadan.« Saa var den gamle glad igen, og fulgte med de Smaa naar de kom for at hente hende til Maaltiderne. I de sidste Dage hade hun holdt sig hos sig selv — for ikke at ligge til Byrde.

»Naar én saa kunde faaet et Par ny Støvler af Fattigforsørgelsen, saa kunde én hente og bringe Arbejdet for dig; det vilde spare dig meget.« De Støvler hun hade var ganske bundløse.

»Vi forsøger det,« mente Ditte. »I kan da ikke mere end som faa nej. Æde jer kan de dog ikke!«

»Naa inte det? Jo de ka saamænd baade æde og fortære én; tak du Gud, du inte har noget med Fattigvæsnet at skaffe.«

»Det gaar nok,« sa'e Ditte. »I skal bare gøre jer haard og staa paa jeres Ret. De *skal* sørge for Fodtøj til gamle Folk.«

»Ja, du kan sagtens sidde her og snakke om at gøre sig haard; men kaske du sa'e noget andet om det galdt dig. Først skal én staa ret op og ned og vente flere Timer til éns gamle Ben er helt ødelagte; og saa kommer han pludselig farende inde fra det andet Kontor, ham Satanas Distriksforstanderen, og lægger Forbenene paa Disken og gø'r én lige ind i Ansigtet.«

Den gamle rystede ved Tanken om at skulle hen paa Distriktskontoret. Ditte maatte følge hende derhen næste Formiddag, for at være sikker paa at hun ikke skulkede — og kom hjem og sagde hun hade været der; hun var akkurat som et Barn. Det blev hen paa Eftermiddagen, før hun kom tilbage; hun hade maattet staa op uden for Skranken hele Tiden sammen med en Del andre gamle, og var ganske ødelagt. Ditte hjalp hende Overtøjet og de gamle Støvler af og hældte en Kop hed Kaffe

i hende; hun var pjaskvaad om Fødderne. Imens snakkede hun op om løst og fast for at faa den gamle i godt Humør igen. — »Naa hvordan gik det saa?» spurgte hun endelig.

»Hæ! de skældte én Huden fuld — saadan gik det. Fattigforstanderen var der inte selv; men de unge Flabe kan godt nok. Jeg fik ny Støvler i Fjor, sa'e de — de kunde inte ha mig rendende hvert Øjeblik og tigge Fodtøj. Og om jeg kanske gik til Dans? Da jeg saa tog og viste dem hvordan jeg var til Bens, sa'e de jeg kunde faa et Par Træsko. Og var jeg inte tilfreds med det, kunde jeg bli'e sendt hjem til min afdøde Mands Opholdskommune. Det er lige haardt nok. Nu har én levet her i fyrretyve Aar og slidt for Folk; og naar én saa ikke kan mere, skal én sendes hen et Sted hvor én ikke kender en Mors Sjæl.« Den gamle græd. »Og mine stakkels Fødder som inte er andet end Knyster; hvordan skal jeg kunne gaa i Træsko.«

»Vi skal nok finde paa Udveje,« sa'e Ditte og kyssede hende paa Kinden, der var vaad af Taarer — »saa, saa, Mor! Paa Lørdag faar jeg Plejepenge af Annas Far, bestemt! Saa køber vi Skotøj — Dansesko, Mor!« Hun saa den gamle smilende ind i Øjnene.

»Ja du er god nok du — men hvor skal du ta det altsammen fra? Du har jo ti Huller og putte hver Skilling i.« Og pludselig lo hun igen. »Danse-

sko ja — de Fløse! Gøre Grin med en Kone paa nioghalvfjers.«

Om Eftermiddagen kom Mutter Geismar et Rend op for at se Dittes Maskine og faa sig en Kaffetaar; hun fik Historien om Distriktskontoret. »Ja saadan er de,« sa'e hun. »Og oppe i Magistraten er de nogen Pjalte, de er saamænd mere bange for Fattigforstanderen deroppe end vi er, skønt de er hans Overordnede. Men gaa De bare i Kirke med Træskoene paa, Madam Rasmussen. Det holder de inte af, for Guds Hus er jo alligevel Guds Hus. Saa skal De se der blir Udvej for Lærfodtøj. Men De maa træde godt i Kirkegulvet.«

Og det gjorde Madam Rasmussen; hun var ikke nær saa bange for Vorherre og Præsten som for Fattigforstanderen. Præsten kom selv hen og talte med hende efter Tjenesten. Han stod med Haanden paa hendes Skulder og talte venligt til hende mens hele Menigheden saa paa dem. Og næste Dag hade Gamle Rasmussen et Par dejlig varme Støvler. Træskoene hade Mutter Geismar betinget sig for Haandsrækningen; de kunde altid gøres i Penge.

— — —

Tilværelsen herinde var slet ikke bedre end i *Lejet*: fra Haanden og i Munden — og knap det. Derude saa man dog hvor det gik hen det man sled sammen; Haanden der tømte Kuben, lævnede altid saa meget at Bierne ikke døde af Sult. Men den Haand der gjorde rent Bord herinde var usyn-

lig; den kunde for saa vidt lige saa godt være Vorherres som Fandens. Skæbnens var det i al Fald, for noget at stille op lod der ikke til at være. Ditte begyndte paany, men ikke med stor Tro. Der var nok at sammenligne sig med, Kaserneerne som udgjorde Komplexet rummede Familier og Enkelthoende i Hundredvis, en hel lille By holdt til her. Men naar man regnede Forhuset fra — hvad der jo fulgte af sig selv — forløb det øvrige saa nogenlunde ens. Der var ingen væsentlig Forskel i Kaar at se paa dem der drak og klattede, og dem der førte et ordentlig Liv; der blev lige meget — eller lige lidt — tilovers. Til dem selv i hvert Fald!

Og helt i Orden var det ikke omme i Forhuset heller. Bagerens sled og sled og kom dog ingen Vegne. Fruen stod selv i Forretningen, og Nielsen arbejdede og masede ved Hjælp af en Forbunder — og saa den solide Jyde Læborg; flittige og paapasselige var de alle, og god Søgning var der i Forretningen. Brødet var heller ikke for stort — det vilde være Synd at sige. Franskbrød og Birkes var oppustet og fuldt af store Huller — hvor Nielsens Sjæl holdt til, som Gamle Rasmussen plejede at sige. Alligevel taltes der hvert Øjeblik om, at nu var de lige ved at ryge af Pinden.

Ditte begreb ikke et Muk af det hele. Naar hun hade talt med Karl, prøvede hun paa at finde en Mening, og brød sit Hode med at komme bag om Foreteelserne; men hun opgav det hurtigt. Der var for meget at slaas med fra Dag til Dag, til at man

ogsaa skulde gi sig til at spekulere over Fremtiden; hver Dag fik ha nok i sin Plage. Det kostede nok af Anstrængelse at holde sig og sin Verden flydende; hvor den drev hen — ja det fik Skæbnen ha Lov at afgøre. Det kunde være vanskeligt nok at holde sig flydende — her hvor saa meget gik til Bunds.

Ditte indlod sig ikke i intimere Omgang med de andre Koner i Ejendommen, men holdt sig for sig selv. Det var det klogeste, ellers kunde man let blive rodet ind i noget; der var ofte Ballade i Kompletset. Hun fik Skyld for at være vigtig, men det fik saa være — blot ingen fik Anledning til at stikke sin Næse i hendes Sager. Hun hade været Udskud længe nok og hade ikke noget imod at være Møbelhandlerens Datter fra Istedgade; Rakkeren og Skadereden og Sørines Forbrydelse maatte gærne forblive nedsænkede i evigt Mørke.

For Politiet levede hun i bestandig indre Skræk. Fik det Anledning til at grave hendes Fortid frem, vilde det sikkert tage Plejebørnene fra hende. Hun blev altid nervøs, naar Politiet havde Ærende i Ejendommen.

Og det gik ikke saa sjælden paa. Om Natten var der ofte Spetakler nede i Gaarden eller i en eller anden Lejlighed; og Politiet maatte tilkaldes. Undertiden kom det ogsaa af sig selv, og Betjæntene optraadte helt anderledes her end inde i Herskabskvartererne hvor hun hade tjænt. Her gik de sandelig ikke og tog til Chakoen med hvid behand-

sket Haand! De holdt Haanden i Baglommen bestandig — hvor Staven laa; og var der ikke Spænd i Gaden i Forvejen, hændte det at de lavede den. De kedede sig vel!

En Nat vaagnede hun op i Rædsel, ved Raab og Dundren nede fra Gaarden. Hun fór til Vinduet. Nede ved Arbejdsmand Andersens Stue stod nogle mørke Skikkelser og hamrede løs paa Døren; paa deres vamsede tunge Form kunde hun se at det var Betjænte. »Luk op!« raabte de — »det er Politiet. I skylder en Skolemukkt paa 80 Øre; Selma ska' sidde den a'!«

»Vil I inte hellere ta' mig?« spurgte en søvn-drukken Mandsstemme.

»Nej — I er jo inte ordenlig gift; maa vi be om Moderen. Men lidt hurtig; der holder en Æske udenfor!«

»Jeg er syg!« lød Selmas Stemme, rigtig ynkeligt. »Pengene ska' nok bli'e betalt i Morgen!«

»Jo tak — den kender vi! Hvor er det ømme Sted hva' — er der gaaet Hul paa Bylden? Det er nok bedst vi selv ser efter.«

De prøvede paa at laase Døren op, man kunde høre dem bakse med et Knippe Nøgler. »Vi blir staaende, til I lukker op,« sa'e en.

Der hang Beboere rundt om i Vinduerne, de skældte ud og sa'e Vittigheder over Panserne. »Ka' I se I skrupper a' — I Pladshunde!« sa'e en rusten Stemme lige ved Siden af Ditte — »ellers skal I faa en Tagsten i Hodet!« Det var *Gratulanten*, han

hang ud over Vindueskarmen og fægtede truende. Endelig drev de af.

Næste Formiddag gik Selma omkring i Kasernen og laante Penge til at betale Skolemulkten med; hun var ogsaa hos Ditte og fik en Femøre. Børnenes Far var syg. Han var kommet til Skade paa en Damper, hvor han lossede Kul — havde faaet en Tønde Kul ned over Ryggen. Han havde nu ligget i seks Uger og fik ingen Understøttelse, saa Ungerne maatte forsømme Skolen for at tjene lidt. Men Selma havde klaret den fint; man var stolt over, at Politiet maatte luske af igen med en lang Næse.

IX

LIDT AF HVERT

KARL kom et Rend op hver Dag; han hade ikke stort at forsømme med det; Arbejde var der næsten ikke noget af. Kommunen hade allerede indstillet Gadearbejdet. »De høje Herrer deroppe lider vel sagtens af Podagra,« sa'e han spottende — »saa tror de det er Jorden der er frossen.«

»Naa, hvordan gaar det?« var altid hans første Spørgsmaal; han var lige saa optaget af Forsøget med Symaskinen som Ditte selv.

»Jo Tak, udmærket!« svarede hun hver Gang.

Det var nu ikke helt rigtigt. Hun syntes selv hun gjorde gode Fremskridt; hun var allerede lige saa fiks til Arbejdet som de ældre Syersker — kun gik det endnu noget langsommere for hende. Men Læretiden — den sidste Del af den — vilde ingen Ende faa; hun maatte stadig sidde og sy for Frøken Jensen for en Krone om Dagen. Hvergang hun mindede Syersken om, at hun hade lovet at tage hende med op i Forretningen og anbefale

hende til Chefen, svarede Frøken Jensen: »Du er ikke helt færdig endnu — det skal nok komme.«

Ja Tak, det var godt nok, men Ditte trængte til at tjæne noget nu; Imorgen døde Smedens Kat af. Hun kunde ikke blive ved med at hugge sig igennem med seks Kroner om Ugen, hvoraf Symaskinen oven i Købet slugte de fire. Heldigvis var Opkræveren meget medgørlig. Kom han om Lørdagen og hun ingen Penge hade, rev han ikke Hodet af hende af den Grund — blot det ikke løb paa. »Saa skaffer De otte Kroner næste Lørdag, sa'e han — »ellers maa vi ta Maskinen.« Naa, saa vidt fik det ikke Lov at komme, Ditte passede paa ikke at være mere end en Uge i Baghaand.

Men svært var det manges Gang — hun kunde godt trængt til en at raadføre sig med. Alligevel sagde hun sit: Jo Tak, det gaar udmærket! Hun generede sig for at erkende at det ikke gik, eller hun kunde ikke udlevere sig til Karls Medfølelse og Hjælp; — — der var stadig den usynlige Kridtstreg hun ikke kunde komme hen over, et rigtigt Hønsehode var hun!

Og der var heller ikke nogen anden hun kunde betro sig til — ikke engang Lars Peter. Hun hade altfor længe — helt fra lille — været vant til at maatte klare alle Vanskeligheder selv og tage det øverste Ansvar; nu var det svært at modtage Raad og Hjælp. Henvende sig til noget Menneske kunde hun vanskelig faa sig selv til; naar det saa sortest ud, lukkede hun sig gærne af for Omverdenen.

Men Karl opdagede af sig selv, at der var noget i Regnskabet der ikke stemte; og en Aften gik han hende paa Klingen. »Hun er jo en Udsveder,« sa'e han da han møjsommeligt hade faaet Sandheden pillet ud af Ditte. »Hun skal sidde og tjæne Penge paa dig — det er det hele der er i Vejen. Kanske har hun fler af din Slags siddende!«

Ditte kunde ikke tro, at det hang saadan sammen. »Hun er jo selv et Fattigmandsbarn,« sa'e hun.

»Ja — hvad saa? Derfor kan hun vel godt flaa andre. Alle Mennesker er dog til syvende og sidst Fattigmandsbørn!«

Ditte forstod ikke rigtigt, hvor han vilde hen; der var da baade Rige og Fattige til, vidste hun.

»Mennesket er dog kommet nøgent til Verden!«

»Naa ja — saadan at forstaa!« Ditte talte usikkert; hun var bange for at han nu igen kom ind paa sine religiøse Spekulationer. — »Sikken én,« raabte hun pludselig, ivrigt. »Og saa ser hun oven i Købet ned paa os andre og spiller Dame. Hun skal giftes med en Overbetjent, og de vil ha Forretning selv. Og saa skal en anden levere Driftskapitalen. Sikken én!«

»I Morgen gaar du lige op i Forretningen og ber om Arbejde,« sa'e Karl. »Eller maaske hellere i en anden — ellers lægger hun vel Gift for dig. Folk der vil til Vejrs, er hensynsløse.«

Børnene var forlængst i Seng og sov trygt. Pludselig løftede Peter Hodet. »Jeg drømte nok at det

var dig,« sa'e han — hans Øjne lyste. Saa faldt han tilbage og sov igen. Lille Georg vaagnede ogsaa. »Ar! Ar!« laa han og raabte.

»Jeg tror allerede han prøver paa at sige Mor — det er godt gjort af en syv Maaneders Unge,« sa'e Karl.

»Nej, det er Far han siger,« forklarede Ditte alvorligt. »Han er jo for lille endnu til at forstaa, at han ingen Far har.«

Karl saa paa hende men sagde intet. Hun blev alvorlig og stille ved Udtrykket i hans Øjne; pludselig som han sad og legede med Lillebror, opdagede han at hun græd.

»Hvad er der nu i Vejen med dig?« spurgte han.

»Aa jeg ved ikke — alting er saa underligt. Jeg kan ikke hitte ud af nogenting mer.«

»Det klarer sig nok — bare man giver Tid,« svarede han. Godheden i hans Stemme fik hende til at hulke højt.

»Hvorfor har du ikke taget dig til Rette?« brød det pludseligt og voldsomt ud af hende. »Saa hade det været overstaaet! Hvorfor gaar du og venter paa, at jeg skal komme af mig selv? Du er dog Manden!«

Karl rystede paa Hodet: »Jeg har øvet Vold mod din Vilje én Gang — det har været mig en dyr Historie kan du tro. Ethvert Menneske skal handle ud fra egen fri Vilje!«

»Ja det siger du jo. Men hvis nu et Menneske

gærne vil noget, og alligevel ikke kan faa sig selv til at sige Ja? Bare der sommetider nogen vilde ta én i Nakken og sige: *Du skal!*«

»Det faar du i al Fald ikke mig til!« sa'e Karl og rejste sig. »Jeg haaber ikke den Dag skal komme igen, da jeg øver Tvang mod nogen. — Naa, men jeg maa afsted, jeg skal til Møde i *Kæden*. Det er de Arbejdsløse!« Han rakte hende Haanden.

»Dér er du ellers ikke bange for at tale om Magt og Tvang!« Ditte holdt fast om hans Haand. Det var som klyngede hun sig til ham.

»Det er noget helt andet! Føden har ethvert Menneske Krav paa — om han saa skal ta selv!« svarede Karl fast.

Ditte sad og faldt i Tanker og glæmte at arbejde. Hun var ked af det hun *hade* sagt, og ked af noget hun ikke fik sagt — og vel aldrig kunde faa sig selv til at sige. Hvis Karl blot havde trængt til hende, ja saa havde det været hende en let Sag at følge sin inderste Trang og tage ham ind til sig. Men nu var det omvendt; hun trængte til nogen at dele Byrden med — det var det besværlige. Hvorfor kom han saa ikke til hende, naar det var hende der trængte? hvorfor skulde den trængende altid gaa Tiggergang? Ditte havde altid forskaanet andre for dette og søgt at gætte sig til deres Nød, fordi hun vidste fra sig selv hvor svært det var at skulle bede om. Hvorfor tog han ikke stærkt om hende og tvang hende ind under sig? Var det

af Hensyn til hende — troede han at en anden endnu holdt til i hende?

Ja i den første Tid havde Ditte helt levet i Mindet om Georg. Det var, som om han blot var ude at slaa en af sine Skæve og kunde komme ind ad Døren naar som helst; hertil bidrog vel ogsaa den Omstændighed, at man aldrig havde faaet fuld Klarhed over, om han virkelig var omkommet eller hvor han var blevet af. Ditte sørgede egentlig ikke men havde ham kært i Tankerne under Arbejdet. Hun havde glæmt alt det besværlige der var ved ham, og tænkte kun paa ham som en der var grænseløs god — og som trængte til hende. Et stort Barn!

Det gik jo op for hende efterhaanden, at han var uigenkaldelig borte; og en Dag var hun ogsaa klar over at det var bedst saadan. Kampen for Tilværelsen var haard nok; endnu værre vilde det ha været, havde hun ogsaa haft ham at sørge for. Da først hun havde hans Barn fra Hjærtet, foregik der en Forandring med hende over for Karl. Han beskæftigede hendes Tanker mer og mer; blot han blev borte ud over Tiden, ventede hun og var urolig. Han var stærk, og hun saa op til ham; det kunde være dejligt at give Ansvar et fra sig og give sig ind under ham. Naar hun holdt af ham, hvorfor kunde hun saa ikke vise ham Varme — af den Slags? Var det fordi der havde været for meget dem imellem? Ditte vidste det ikke, men at der var noget der spærrede, og

hindrede hende i varmt at at give sig over — det vidste hun. Men hvorfor hjalp han hende ikke over det, — tog om hende med stærk Haand, — tog hende? Ditte spurgte undertiden sig selv, om han mon ogsaa var et rigtigt Mandfolk!

*

*

⊙

Karl hade Ret. Frøken Jensen hade været en rigtig Udsveder; nu Ditte arbejdede direkte for et Lager, kunde hun godt holde en ordentlig Dagløn, blot der var nok at bestille i Faget. Men de daarlige Tider tvang mange Arbejdere til at spare den sorte Krave og lade Skjorten gøre det af for Kravetøj om Hverdagen; helt undgaa at arbejde ude kunde hun ikke. Heldigvis hade hun ikke ladet de bedste Steder gaa fra sig. De fleste af Ugens Dage tilbragte hun dog hjemme ved Børnene, kunde passe dem og ha et Øje med dem. Det kunde nok gøres behov; de hade nærmest gaaet for Lud og koldt Vand opdagede hun nu.

En Dag hun kom lidt tidligere hjem fra Arbejdet end vanlig, var den lille Anna løbet bort. Det var sket før, uden at hun hade faaet noget at vide om det; Peter og Gamle Rasmussen fik i Tide fanget Ungen ind igen. Ditte fik en alvorlig Skræk i Livet, hun smed Forklædet og styrtede ud, hele Kvarteret rundt piskede hun og spurgte alle de Børn hun traf. Der kunde være sket noget — en Ulykke; det var ikke til at holde ud at tænke paa.

Og i bedste Fald, hvis den Lille var i god Behold, blev hun bragt til Politiet! Tanken fik Ditte til at stønne af Smærte; hun maatte staa stille og faa Vejret, med Haanden trykket ind i Hjærtekulen hvor det gjorde vanvittig ondt. Fik Politiet Kig paa hendes lille Rede, rev de den ned. Den hade ikke Lov at være der, hun hade ingen Plejetil-ladelse! — Hun vendte grædende tilbage til Ejendommen i Haab om at den Lille maaske var kommet hjem; Peter og den gamle sad oppe ved Vinduet og kiggede ned. Hun kunde se paa dem at Anna ikke var kommet.

Saa maatte hun gaa til Politiet; der var ikke andet for — hun maatte selv lægge Hodet paa Blokken! Hun gik op for at ta en anden Kjole paa.

»Saadan var det ogsaa med Søster forleden Dag,« sa'e Peter. »Men da fik jeg fat i hende igen.«

Den gamle gjorde Tegn til ham. »Hva — har hun været rendt væk før?« udbrød Ditte.

»Ja — jeg fandt hende langt nede i Adelgade. Hun vilde ud til Bedste sa'e hun.«

Det tog ikke Ditte mange Minutter at komme ned igen og ud til Nyboder, hvor der boede en Paarørende af Arbejdsmand Svendsen, en gammel Kone som var Enke efter en Lods i Flaaden og nu sad og nød Aldersrente. Hun var over firs og laa i Sengen den meste Tid, Barnet hade besøgt hende et Par Gange sammen med sin Far.

Det var ufatteligt at den Lille kunde huske hende

endnu; at hun skulde kunne finde derud lød som det rene Vanvid. Men hun var der gudskelov alligevel, den gamle Kone var netop i Færd med at skikke en Dreng tilbage med hende.

»Som du dog har forskrækket mig Barn,« sa'e Ditte da de var paa Hjemvejen — »jeg har faaet helt ondt i Hjærtet.« Hun maatte gaa med Armen trykket ind til Brystet for at dulme Smærterne. Naar de nu kom hjem, skulde den Lille ha sig en regulert Endefuld! Og Gamle Rasmussen skulde faa en ordenlig Overhaling — som gik og lavede Hæmmeligheder og opfordrede Børnene til at fortie for deres Mor. Ditte var meget vred.

Men Hjemvejen tog Tid, ødelagt som hun var af Skrækken og af Løbet; da hun naaede frem, var Vreden fordampet. Hun var glad for at det var saa; ellers hade hun forivret sig — for saa at fortryde det bagefter. Nu var man jo sluppet med Skrækken! Gamle Rasmussen var et skikke- ligt gammelt Skrog og gjorde saamænd sit bedste, hun kunde bare ikke magte det. Og Ungen — ja hvor tidt var hun ikke selv rendt hjemme fra som Lille — til Bedste! Og skulde haft Klø for det — om ikke Lars Peter hade afværget og dækket.

Lars Peter ja — hvor hade han ikke været god og overbærende! — altid hade han taget Stødet a for hende. Og hvordan hade hun lønnet ham? hun hade betalt godt med ondt hade hun! Ditte blev pludselig grebet af Anger; Skrækken og Vreden og Udfrielsen slog pludselig over i ond Samvittig-

hed og Trang til at vise Forsonlighed. Hun var saa taknæmmelig for at have faaet Søster tilbage uden at der var sket noget, at hun gjerne tog sig al Skyld paa — hun trængte til at vise Erkendtlighed mod en eller anden. Og da Sine var det eneste Menneske paa Jorden hun følte sig forurettet af, blev det hende hun gjorde Afbigt. Hvad ondt var der i at hun gjerne vilde opad? Hun var dygtig, passede sit Hjem godt og var Lars Peter en god Kone i alle Maader. Det var Ditte der var misundelig — ikke andet!

Da Børnene var vel i Seng, gik hun derud. De sad ved Aftensbordet da hun kom, Stemningen var lidt trykket. Else og Kæresten mundhuggedes som sædvanlig; de var nogen rigtige Børn, forliges kunde de ikke, og bli'e fra hinanden heller ikke. Else hade danset for længe med en anden Aftenen forud, og det var Hjalmar fornærmet over. »Han sad ogsaa og holdt dig i Haanden bagefter — jeg saá det godt,« sa'e han skummelt.

Aa, ti du bare stille, du har ikke noget og la mig høre, svarede Else. »Du kyssede selv Mary paa Halsen da du hjalp hende Boa'en paa — tror du maaske ikke jeg saa det!« Saadan blev de ved, til det endte med at Else gik ud i Køkkenet og tudede.

»I er mig nogen kønne nogen!« sa'e Lars Peter og saá fra den ene til den anden; han kunde ikke holde Styr paa dem. Sine sa'e ingenting.

Men lidt efter var de gode Venner igen og fulgtes ad ud. De skulde i Teater.

»Ah, det gør ligefrem godt at ha lidt Ro,« sa'e Lars Peter da de var vel ude af Døren — »saa kan én da ogsaa gøre sig det lidt mageligt.« Han fik Lænestolen hen til Lampen og satte sig til at læse Avis. Naar Svigersønnen var der, hang han altid i Stolen.

»Hvorfor har I ham ogsaa hængende her altid?« spurgte Ditte.

Ja hva — han hade jo ikke andet Sted at være; og de to kunde heller ikke undvære hinanden. Lidt tjænte han, hvis én ikke vilde risikere han gik og forkom, var én nødt til at ha ham til Maaltiderne.

»I skulde saamænd hellere la ham flytte helt herom,« sa'e Ditte lidt ironisk.

»Vi har jo talt om det, Mor og jeg,« svarede Lars Peter alvorligt. »Men hvis det rev ud imellem dem, var det jo bedst ikke og være altfor tykt i det med hinanden, naturligvis.«

Ditte tænkte sit om alt dette. Men hun var jo ikke den Rette til at sige hvad hun tænkte; derfor tav hun.

Hun kunde mærke paa forskelligt, at de ikke var godt kørende. »Er det daarligt med Forretningen?« spurgte hun.

»Meget er der ikke ved det hele,« svarede Lars Peter. »De Folk vi skal leve af, har ikke Raad til noget.«

»Far gir for meget for Sagerne — og faar for lidt for dem igen,« indskød Sine.

»En kan jo ikke saa godt gi sig til at leve paa andres Nød — det er det der er i Vejen,« sa'e Lars Peter. »Det er slet ikke næmt naar de kommer rendende her med deres Stumper — en Dyne eller noget andet, som én ved de selv har haardt Brug for i Kulden. En kan knap faa sig selv til at købe det af dem, skulde én saa oven i Købet udnytte deres Trang ved at skambyde dem?«

»Nej Far har saamænd ofte ladt dem beholde Tingen og laant dem Penge — naar han vidste, at det de skulde sælge haardt kunde undværes.«

»Ja og saa gik de jo lige over Gaden og solgte Tingen til en Konkurrent — og der stod én. Det er slet ikke næmt.«

Sine lo: »Nej, da ikke paa den Maade.«

»Ja hva — du vil da ikke at vi skal flaa Skindet af Fattigfolk?«

Nej det vilde Sine ikke — »Men jeg ved bare, at én ikke kan baade blæse og ha Mel i Munden! De der tar haardt florerer, og vi gaar i Hundene — tror du Fattigfolk er bedre tjent med det da?«

»Nej det er sku ikke næmt — én vilde jo ogsaa gjerne eksistere selv. — Men skidt er'et at skulle leve paa Elændigheden — og det maa Marskandiseren.« Lars Peter var rigtig godt ked af det.

Men saa gik Sine ind i Sovekamret og hentede den Lille som var vaagnet, og det satte Humøret op i ham igen. Sine var paa Vej igen; der var

noget ved dette at de blev ved at faa Børn som generede Ditte, hun vidste ikke selv hvorfor. Men det var alligevel fornøjeligt at se, som Lars Peter blev ung i det og frisk igen, saa snart han fik en lille Unge mellem Hænder. Han kurede den Lille op mod Loftet og buldrede af Henrykkelse. Og Ungen rev i hans Krans af Haar, nassede hans store Maane til med sin Mund og hvinede af Glæde. Saadan huskede Ditte ham fra hun selv var lille — støjende og glad! og tossede hade de altid været i hans Selskab, de Smaa. Og før hendes Tid igen, langt tilbage, hade han pludret og kuret med en anden Børneflokk, der mystisk var forsvundet ud af hans Tilværelse — hvordan hade hun aldrig faaet at vide.

Lars Peter var uforgængelig!

X

GRATULANTEN LÆGGER OP

H^{R.} KRAMER hade været underlig den sidste Tid. Hvad der nu gik af ham -- han bumlede ikke men kom tidlig hjem og krøb i Seng. Der var Dage, hvor han slet ikke stod op men laa og kukkelurede, med Dynen helt op over Næsen. Koldt var der inde hos ham, og hans Blod hade svært ved at holde Varmen. »Det er for blaat,« sa'e han, »man er af gammel Slægt! De behøver bare se paa Næsen.« Ditte bragte ham Avisen, men han brød sig ikke om at læse.

Vist var han af god Familie, men det skulde fedt hjælpe, naar den lod én gaa i Hundene som i dette Tilfælde. Gamle Rasmussen hade Ret, Familie skulde én ønske sig saa lidt som muligt af.

En Dag kom *Hjærter-Skæg* trækkende hjem med ham; han hade faaet et Anfald nede paa Kongens Nytorv og kunde knap støtte paa Benene. Idioten hade tilfældigvis været lige i Nærheden og kunde ta sig af ham, og det var et Held; ellers hade Politiet sagtens smidt Staklen ud paa Ladegaarden, saa medtaget han var. Han rystede som en syg

Hund, da de lagde ham i Seng. »Han faar for lidt Sprut,« hviskede *Hjærter-Skæg*. Og skønt det var den Idiot der sa'e det, var Ditte tilbøjlig til at gi ham Ret.

Nu laa han der saa — som han i sin Donner hade forudsagt; Ditte kunde gaa i Gang med Havresuppen. »Hæld ham ud!« sa'e Konerne, »De skal da inte forsørge et voksent Mandfolk — saadan en Sut! Hvis det er Poppelsi, kan han godt ligge saadan i tyve Aar! Lad Politiet ta sig af ham, saa kommer han paa Hospitalet.« Men det kunde Ditte ikke faa sig selv til. Han var hendes Logerende, dermed var Sagen givet. Det kunde godt være han selv var Skyld i sin Tilstand — et rent ud sagt elændigt Liv hade han ført, levet paa Beværtninger og aldrig faaet Mad i ordentlig Tid. Men Ditte var ikke den der spurgte om Skyld — saa fik man vist noget at gøre, skulde man grave Skylden for Elændigheden frem. Han trængte; det var hende tilstrækkeligt.

Hvad han egentlig fejlede, var det ikke næmt at blive klar over. Karl kendte en Læge, som stod paa de misfornøjede Arbejderes Side, og ikke vilde forlange Betaling om de sendte Bud efter ham. Men *Gratulanten* vilde ikke høre tale om det. Han var ligeglad med det hele og laa selv og gjorde Grin med sin Tilstand. »De hørte jo selv hvad jeg fejler — Idioten hviskede det jo til Dem,« sa'e han ondsksfuldt. »Skulde det ikke være tilstrækkeligt, naar Idioten har sagt det?«

En anden Dag bankede han i Væggen, han laa og saa højtidelig ud da Ditte kom ind. »Oprigtig talt — vil De gærne vide hva' jeg fejler?« sa'e han alvorligt. »Saa skal De sku ogsaa ha det at vide — det er Blodforgiftning ser De, ondartet Blodforgiftning. Jeg fik det den Dag jeg stod Ansigt til Ansigt med hendes Naade — min forhenværende altsaa. Det kunde den sku ikke ta.«

Ditte maatte sørge for at han fik lidt at spise, ellers laa han og sultede ihjæl. »Naa, hvordan gaar det Hr. Kramer, kan De staa op i Dag?« spurgte hun om Morgenens naar hun kom ind med Kaffen.

»Det ved jeg sku ikke. Hva' skulde jeg oppe efter, vil De sige mig det?«

»Op og tjæne noget — og faa lidt frisk Luft. De ligger jo og forkommer.«

»Ja hva saa? Det er der ingen Skade sket ved!.

Hen paa Dagen gik hun ind med lidt varmt til ham -- hvad hun nu kunde stille paa Benene.

»Hva Fanden ska det til? Behold De Deres Mad selv og lad mig være i Fred!« sa'e han regelmæssig. »Jeg vil sku ikke ha Deres Barmhjærtighedssuppe.«

»Men De drikker jo dog Morgenkaffen,« sa'e Ditte spidsfindigt.

»Ja det er vel for Pokker noget andet — den er jo regnet med i Logiet,« svarede han opbragt. Det var den ganske vist, men han betalte jo ikke Logiet -- saa kunde det vel komme ud paa ét. Naa, Ditte gik og lod Maden staa, og naar hun

kom ind henad Aften, hade han alligevel spist den. Han laa og saa indædt onskabsfuld ud.

»Nu hoverer De ordentlig hva'?« sa'e han — »jeg kan se paa Deres Øjne hvor De gasser Dem. Kvindfolk er aldrig lykkeligere end naar de faar Ret, selv om det skal gaa ud over dem selv. Ved De hvad De skulde, Fru Hansen? Sætte mig paa Gaden skulde De. For Husleje ser De aldrig af mig alligevel — ikke om jeg saa blev Millionær. Er De med?«

»Det mener De jo slet ikke — saa ond er De ikke. De spiller bare onskabsfuld. I Virkeligheden — —«

»Hva' saa — i Virkeligheden?« han lettede Hodet. »Hva', hva'?« spurgte han bidsk.

»Aa, det var ikke noget!« Ditte lukkede Munden rigtig fast i; nu var *hun* i Drillehjørnet.

»Naa saa det var ikke noget, hva? Skal jeg sige Dem hva De mente? At jeg i Virkeligheden er et skikkeligt Skrog. Men De kan tro Løgn; saa hade jeg ikke ligget her nu. De skikkelige slaar man ikke ned — dem bruger man. Men De er tose-god, derfor kan jeg ikke udstaa Dem. Tossegode Mennesker skulde Skindet trækkes af.«

»Det blir det saamænd ogsaa uden Deres Hjælp,« svarede Ditte og slog Døren i efter sig.

»Jamen levende — jeg vil ha de tose-gode flaaet levende!« raabte han efter hende. Ditte hørte det men lod som ingenting.

Saadan laa han og ævlede. Om han var rigtig

for Alvor syg eller blot galdesyg, var ikke næmt at sige.

»Hvordan er'et, De tror jo paa Retfærdigheden, Fru Hansen?« sa'e han en Morgen Ditte kom ind.

»Det ved jeg saamænd ikke hvad jeg gør — men det kan jo gerne være,« svarede Ditte.

»Jo De gør — lad os bare ikke gaa paa Bagbenene for hinanden! I al Fald tror De man skal øve Retfærdighed — Medlidenhed tror De Fanden brække mig paa! Staklerne skal man være god imod, ikke sandt? saadanne forfaldne Individer som *Gratulanten* hva? Helst nogen som det er gaaet tilbage for — det er saa rørende! Men ved De hvad det er? Jeg har ligget og tænkt over Sagerne i Nat, og det er sku noget Hundeæde det hele. For hvad vil det sige at det er gaaet tilbage for et Menneske? Hvis jeg sælger min Samvittighed til Fanden og faar den godt betalt, saa er der sku ingen, der falder paa at sige det er gaaet tilbage for mig. Men modstaar jeg Fristelsen, og holder min Svinessti ren, og tar Følgerne — ja saa er det gaaet ned ad Bakke med én, saa er man et mislykket Individ. — Skulde man saa ikke drikke sig en Kæfert? — — Ta nu Dem selv. Der er meget Slatteri ved Dem, men Hjærtet er sku i Orden; De er det anstændigste Fruentimmer her i Kasernen — jo De er! Men De vasker Trapper, det er ikke fint, ikke engang i en Bule som denne her. Og hvad er saa Følgen — at man ikke kalder Dem Frue men Trappekonen; den mest lurvede Kælling

i Ejendommen tar sig Ret til at se ned paa Dem — De er Trappekonen, værsgod! Skulde man saa ikke ta sig en Kæfert? Menneskene er noget Rak er de.«

»Somme er det vel nok,« mente Ditte.

»Nej de er det sku alle — det er det sørgelige ved'et. Og én skulde bare ha opdaget det nogle Aar før, saa laa én ikke her og svedte Sprut og Galde. Men den Gud eller Satan der skabte Kramer, gjorde ham til Optimist forstaar De — saadan en Slags Torsk der gaar omkring og tror paa det gode. Man hade jo sit Ansvar som det højeste Væsen, som Skabningen skabt i Guds Billede — man hade ophøjede Idealer. Fanden ved forresten, hvor man hade dem fra — for fra Omgivelserne var det sku ikke. Man var tvært imod lidt til en Side — det unge Menneske med Idealerne blev man kaldt. Gud bevares, al Respekt for en ædel Tænkemaade — bare den ikke fører til Dumheder. Man gik saa at sige og ventede jeg skulde gøre en Dumhed, fra Time til Time.

Men det gik altsammen meget godt trods Idealerne, man tog sine Eksamener, fik en god Stilling, blev rigt gift, fik et pragtfuldt Hjem — altsammen trods Idealerne som sagt. De var ikke kommet ud for nogen større Prøvelse, forstaar De nok. Omgivelserne var sku helt imponeret — at det lod sig forene; saa var det ingen Sag at holde Idealer. Det pyntede oven i Købet — det var noget man maatte lægge sig efter. — Har De set Svin med Guldplomber i

Munden, for det har jeg! Skulde man saa ikke drikke sig en ordentlig Kæfert?

Naa Prøvelsen kom jo en Dag; det drejede sig om et skaldet Telegram. Storspekulanten, som hade startet det vældige Telegrafselskab, mente han hade første Ret til at kigge i Telegrammerne — ogsaa dem til hans Konkurrenter. Det var jo nærmest derfor han hade stiftet Selskabet — ikke for at tjæne Fædrelandet som en god Patriot, som det saa kønt hedder. Men hans Førstemand den Idiot mente nej; Telegramhæmmeligheden var hellig hævdede han.«

»Jamen det var da rigtig handlet!« udbrød Ditte — »det var der da ikke noget tossegodt ved.«

»Rigtig handlet — ja af en Idiot altsaa! Som om det ikke kunde være mig rævnende ligegyldigt, om Hundene aad Svinene eller Svinene Hundene. Gud Fader hvor var man dum dengang. Selvfølgelig var jeg klar over hvad det kostede; man følte sig som en Helt da man blev smidt ned ad Trapperne, en Martyr for Retfærdigheden. Og man gik for at søge sig en ny Stilling, helt opdunстet af god Samvittighed; de stod naturligvis med aabne Arme, for at modtage Helten! Men om Forladelse, der var lukket af! det mægtige Finansgeni hade lange Arme — ingen turde ta Helten i sit Brød. Selv Konkurrenten — ham som skulde ha været slaaet ud ved Hjælp af sine egne Børste-telegrammer — trak paa Skuldrene. Tja — han vidste nok, at noget saadant gik for sig, og han vilde ogsaa gærne

forsøge at faa mig ind i min gamle Stilling igen, naar jeg saa vilde forpligte mig til at udlevere ham min Principals Telegrammer. Saadan er de det Rak; som hæderlig Mand kunde han absolut ikke bruge mig — men hvis jeg vilde være hans Detektiv. Skulde én saa ikke drikke, for Fanden!«

»Men gik De ikke til Bladene?« spurgte Ditte.
»De tager sig da af dem der lider Uret!«

»Bladene — — ih du hellige Enfoldighed!« Kramer vendte Øjnene mod Himlen. »Jeg gik forresten til Bladene, lille Barn Uskyld — jeg var ogsaa et Guds Ord dengang. Men jeg blev afvist allevegne. Det kunde aldrig være Pressens Opgave at angribe en af Landets bedste Sønner, svarede man mig. Man har vel saa ringet hans Almægtighed op — formodentlig for at slaa Mønt af Historien. For en Morgen indeholdt samtlige Sprøjter en Historie om en forrykt Person, der var blevet afskediget af det store Finansgenis Tjeneste paa Grund af Misligheder og som — til Tak fordi han fik Lov at løbe ustraffet, forfulgte hans Ekscellense og næsten truede ham paa Livet. Enhver kunde se at det var mig; jeg var gjort umulig med det samme; selv mine nærmeste begyndte at blive klar over at jeg var smaatosset. Man hade jo forresten altid ventet noget i den Retning. Der var ikke noget ved én længer hverken som Forsørger eller i Selskabslivet, Madammen begyndte at yppe Klammeri og satte Pigebørnene op imod én, og en Dag flyttede de hjem til de gamle. Potten var ude!

Da det først var saa vidt, *blev* jeg sku tosset — ved De hva jeg gjorde? Jeg købte en stor Buket Blomster og gik op til Ekscellensen med den. Der var Masser af Gratulanter, for han hade en eller anden stor Dag; og jeg stak ham min Lykønskning saa ondskaftsfuldt jeg kunde. Tak! sa'e han smilende — mange Tak! og rakte mig en Hundredkrone-seddel — og dér stod jeg. Han hade sejret endnu engang. Skulde én saa ikke drikke sig fuld for Fanden? Jeg gik lige hen og gjorde det. Jeg drak som et Svin gjorde jeg — for at komme paa lige med det øvrige Rak. Du kan ikke konkurrere, før du har sølet dig rigtig godt til! sa'e jeg til mig selv.

Saadan fik jeg forresten min Ide med at gaa rundt og gratulere. Det var slet ikke nogen daarlig Forretning, især i Førstningen; for man drejede jo saa at sige Kniven rundt i Saaret for deres Øjne. Og saa tog de til Pengepungen for at blive fri for at se paa det. Jeg tog dem paa Rad — hele Omgangen; og det var jo ikke de dyreste Blomster man anvendte, kan De nok begribe. Men efterhaanden glæmte de jo Oprindelsen til det hele, og der blev kun et stakkels Subjekt tilbage, som man ku spise af med en Krone eller to.«

»Jeg troede De mest gik til Skuespillere, Forfattere og saadan nogen,« sa'e Ditte.

»Ja det var senere, da den blev sløj og man maatte ta alting med. — — Jo De kan tro jeg har faaet — til Tak for min Tro paa Verden. Der er kun to Slags Mennesker — de hæderlige og Slyng-

lerne; og Slynglerne kommer ovenpaa. De andre gaar til Bunds, de er for tunge. Deres Kærest vil jo reformere Samfundet; jeg har hørt det gennem Væggen og moret mig over det.«

»Karl Bakkegaards er ikke min Kærest,« sa'e Ditte og blev rød i Hodet.

Kramer tog afværgende for sig: »Ingen fortrolige Meddelelser om jeg maa be. Han er Samfunds-reformator — det er det der interesserer mig i denne Forbindelse. For ved De hvad der holder Proletariatet nede? Det gør Hæderligheden. Tag den ud af Verden, saa er Problemet løst.«

Saadan laa han og sludrede. Han var meget medgørlig; det var som om hans Sind mildnedes fra Dag til Dag. Men samtidig blev han rigtignok ogsaa sløjere og sløjere. Et Par Dage efter fortrød han sin Aabenhjærtighed. »Det var en ordentlig Sludder, jeg leverede Dem forleden Dag,« sa'e han. »Naa, De tror jo ikke alt hvad man bilder Dem ind.« Men Ditte vidste hvad hun vidste; Mutter Geismar kendte hans Familieforhold indgaaende, da først hun var sat paa Sporet. Han hade været gift med Datteren af en stor Trælasthandler, der boede i et Landsted ude ved Kysten. Døtrene var gift med Officerer; de hade faaet en Masse Penge i Medgift af Bedsteforældrene.

Det var underligt at han saadan pludselig lagde op; Spiritus lod han aldrig til at føle Trang til. Men han vilde gerne snakke; Ditte maatte ta sit Arbejde med ind og sidde hos ham. Saa laa han

og sludrede i sin snøvlende synftige Værtshusjargon, og fortalte om alle de Gavtyvestreger han hade maattet hitte paa for at holde Forretningen gaaende. Han hade bragt Skuespillere og Sangere Buketter fra »en kvindelig Beundrer der ikke ønskede sig nævnt« — paa Grund af sin høje Stilling naturligvis; debuterende Forfattere hade han som den første overbragt Nationens Hyldest; helt op til Hoffet hade han dristet sig — som »en Stemme fra det store, navnløse Folk.«

»Men det er jo forfærdeligt,« sa'e Ditte og lo. »Hvor kunde De dog hitte paa alt det? Det hade en anden ikke Hode til.«

»Forfærdeligt — næ det var en velsignelsesrig Gærning var'et; der er vist ikke ret mange, der har bragt saa megen Glæde ind ad Døren som *Gratulanten*. Og hva' har man saa for'et? Ja De kan bande paa der sku Hode til! Immervæk maatte man udvide og udvide, at ikke det hele sku gaa i Staa. Det gik jo ikke at vise sig ret mange Gange paa samme Sted. Det er en hel ny Branche man har oparbejdet inden for den nationale Industri; Synd er'et sku at der ingen er til at overta Forretningen efter én. — — — Gaar De saa hen og sætter det Tøj i Eftermiddag.«

Nej det vilde Ditte ikke ha med at gøre. »De kan ikke undvære Deres Gangklær,« sa'e hun.

»Jeg kommer sku ikke op mere,« svarede han — »jeg er færdig med de fyrre. Og det er helt storartet at tænke paa. Man ka formelig gribe sig

selv i at ligge og nyde, at man er færdig med at soppe omkring hernede. Det ska blie helt rart at sidde paa Kanten af en vaad Sky og synge Hal-leluja — og grine godt a' hele Suppedasen.«

Om Eftermiddagen mens Ditte var ude, fik han Gamle Rasmussen til at gaa ud og sætte Tøjet. »Ta Støvler og Hat og Stok med hva,« sa'e han; »saa er der ingen Fare for at man skal *gaa igen!*« Saa hade han kun Skjorten.

Men en Dag eller to efter stod han alligevel op, og løb om ude paa Gangen i sin bare Skjorte. Han hade et Anfald, Konerne maatte sende Bud ned efter Bagerens Kusk for at faa ham i Seng. »Han er fra Jylland a', han er saa solid!« sa'e de; og Læborg tog ham paa Armen saa rolig og sindigt som var *Gratulanten* et lille Barn, og bar ham ind og puttede ham. Ditte hade ikke længer noget imod at faa ham paa Hospitalet; hun turde ikke være ene med ham om Natten. Men det var lettere sagt end gjort; man maatte ha fat i en Indlæggelses-seddel — og saa forresten vente til der engang blev Plads. Og det kunde godt vare en Evighed; Gamle Rasmussen hade faaet Meddelelse om at nu hade man Plads til Manden, Aaret efter at han var død.

»Den er saamænd næmt klaret — bare der er nogen der kender en Betjent,« sa'e Mutter Geismar. »Politiet kan ordne alt.« Kusk Olsens Kone hade en Bror der var Gadebetjent, ham sendte de Bud efter. Og han rekvirerede Sygevognen og kørte *Gratulanten* til Hospitalet. »Nu ska' de ta ham!«

sa'e Geismar mens de stod og saa efter Sygevognen, som hade samlet helt Opløb i Gaarden og Gaden- »Saa slap De ud af den Knibe, Fru Hansen.«

Ditte svarede ikke, hun stod vendt fra dem og stirrede efter Vognen, med dirrende Træk. Tung i Benene gik hun op til sig selv og ind paa *Gratulants* Værelse. Hun satte sig paa Sengekanten og græd.

XI

DAGLIGT LIV

Og saa var det Vinter igen med Sne og Frost og Kulde. Sommeren red altfor hurtig; knap hade man faaet Tøjet løst hjem, saa kunde man sætte det igen. Hos Gamle Rasmussen var der ingen Kakkelovn; og hvor skulde hun ogsaa faa noget at putte i den, om der hade været nogen. Hun kunde ikke holde Varmen om Natten, hendes Blod var for tyndt; alt sit gamle Tøj la'e hun oven paa Dynen, men det forslog ingenting. Og Vandet frøs for hende i Kande og Spand. Ditte flyttede hende ned i *Gratulantens* Værelse; der var lunere, og Døren kunde staa aaben om Natten, saa trak der altid lidt Varme ind. »Foreløbig,« sagde Ditte. »Kommer han igen, saa finder vi en anden Udvej for jer, Mor.« Kramer skulde vide, at han hade et Tilholdssted om han igen kom ud. Forresten var der ikke nogen Udsigt til det. Ditte hade set til ham et Par Gange inde paa Kommunehospital, han blev ringere og ringere.

Det var helt rart at ha den gamle nede i Nærheden, saa man kunde ha et Øre ved hende om

Natten; Ditte sov roligere. Og det hade den For-
del, at Karl kunde sige sit Logi af og ta Gamle
Rasmussens Hul i Besiddelse. Saa sparedes de
Penge, og han var i Nærheden! Det galdt at slutte
tæt sammen mod de fælles Fjender Kulden og
Arbejdsløsheden; de gav én nok at tænke paa
endda.

Han hade ikke noget at bestille ved Faget, men
ernærede sig ved tilfældigt Sjøv, var paa Grønt-
torvet, ved Havnen, paa Kvægtorvet — overalt
hvor der var Haab om et Nap. Han sled godt
paa Kapskoene, og Fedtet rendte han af sig igen
det Smule han hade lagt paa sig i Sommerens
Løb; men Humøret var godt. Det meste af hvad
han tjænte, bragte han alligevel her hen, saa Ditte
var glad for Forandringen; saa kunde hun da
sørge lidt for ham til Gengæld. Om Aftenen sad
han nede hos hende og læste, eller skrev paa Ar-
tikler til et lille Blad som de Arbejdsløse selv
skrev og udgav en Gang om Ugen. Naar han da
ikke var til sine Møder.

»Hvad opnaar I egentlig ved Jeres Møder?« sa'e
Ditte en Dag. »I Fjor holdt I ogsaa Møder, og i
Aar er Arbejdsløsheden bare meget værre. De er
saamænd ligeglade med, hvad I siger eller foretar
jer.«

»Ja meget Indtryk gør det kaské nok ikke paa
dem,« indrømmede Karl. »Men saa holder vi i al
Fald os selv vaagne — og rusker vel ogsaa Liv i
nogle Stykker til. Saa længe man kan holde

Galden flydende, er man da ikke helt gaaet i Hundene. Forresten har Samaritanerne da aabnet tidligere i Aar end i Fjor, og Bladene slaar paa den store Tromme for at faa Godgørenheden i Gang; saa noget bange for os er de da.«

»Er det ikke snarere, fordi de bliver bløde om Hjærtet af at se paa al den Nød,« spurgte Ditte.

»Det kan jo være. I al Fald skal de se Nøden for at komme i Tanke om at den er der. Den Hund der kryber hen i en Krog og ligger dør og slikker sine Saar, er der ingen der lægger Mærke til. Derfor har vi saa smaat tænkt paa at lave et Demonstrationstog ind gennem Byen af alle dem Arbejdsløsheden har ta'et værst paa, med Koner og Børn og helst Hjemmet med. Det indeholder jo i de fleste Tilfælde ikke mere, end der kan være paa en Trækkevogn. Vil du være med? Jeg tænker det blir Juleaften, da er Hjærterne jo lidt blødere end til daglig.«

Nej, Ditte vilde ikke være med og udstille sine Pjalter; hun vilde helst slaas med sit selv. »Hva' vil I ogsaa det for?« sa'e hun. »Det er da en underlig Ide af jer!«

»Vi vil kræve Respekt for Pjalterne og jage Godgørenheden i et Musehul; det er ingen Skade til, man sér hvor mange vi er! — Men det kan forresten godt være, vi skal vente til længere hen paa Vinteren. Det er *vel* tidligt endnu!«

»Det høres næsten, som om du spekulerede i

Nøden og Elændigheden,« sae Ditte med et Stænk af Anklage.

»Det gør jeg ogsaa du! Blandt de Hellige derhjemme hed det altid, at Nød og Lidelse var til for at drive Mennesket hjem til Gud. Nu forstaar jeg først Meningen med det — de sultne skal forvandles til hungrige Sjæle!«

Ditte sad og hørte efter. Hun begyndte at ane en dybere Mening bag hans Ord, og fejede ham ikke længer i Tankerne af med Ordet »Gudelighed«. — »Men hvad vil du saa stille op med de Stakler, som ikke kan blive til hungrige Sjæle, men kun vil ha Mad naar de er sultne — mig for Eksempel?« spurgte hun alvorligt.

Karl saa paa hende, glad overrasket; det var første Gang hun ikke stillede sig afvisende men gik ind paa hans Tankegang: »Dig har det hele nok slet ikke Bud efter. — Tvært imod — det er jo dig der har Bud efter os!«

»Er det mig? Jeg som knap forstaar et Muk af det hele.« Hun saa forskrækket paa ham.

»Jo for du er akkurat ens i Medgang og Modgang; enten du kom op at sidde paa en Trone eller ned i Muddergrøften, er jeg vis paa du vilde være uforanderlig den samme. Dig kan der ikke forandres noget ved og maa der heller ikke, for det er jo paa en Maade dig vi marsjerer efter. Saadan som dit Hjærte slaar, maatte gjerne Verdens Hjærte slaa, saa blev her godt at være.«

»Det var vist ikke heldigt,« sa'e Ditte rød i Ho-

det — »for mit Hjærte blir mer og mer tosset. Sommetider bumper det ligefrem, og saa staar det helt stille. — Men nu skal jeg prøve paa at faa fat i lidt Brød, og saa drikker vi Kaffe.« De levede mest ved Kaffe og Brød i denne Tid. Hun rejste sig og bandt et Tørklæde paa.

»Jeg gaar over og ser til den gamle Kludesamler saa længe,« sa'e Karl. »Det er længe siden jeg har sét noget til ham.«

»Sig saa til Gamle Rasmussen og Børnene om at komme og drikke Kaffe,« sa'e Ditte, »de er henne paa Loftet og hænger Tøj op. Og ta Kludesamleren med hvis han er hjemme! Sig til Gamle Rasmussen om at sætte Vand over!« raabte hun nede fra Trappen.

Nede i Bagerbutikken stod Fru Langhalm og valgte Brød til Eftermiddagskaffen — Horn og Wienerbrød! Hun var langt henne og gjorde saamænd ikke noget for at skjule det; hun stod formelig og udfordrede, og begreb ikke at der kunde tales om andet end hendes Tilstand.

»Hvordan befinder De Dem, Fru Langhalm?« spurgte Bagerfruen endelig.

»Ork jo — jeg har saamænd aldrig haft det saa godt,« sa'e hun lykkelig. »Jeg vilde ønske jeg kunde gaa i den Tilstand altid.«

»Ih, Gud Fader fri os vel!« udbrød Kusk Olsens Kone uvilkaarlig. Hun tog ellers ikke Del i Samtalen naturligvis, det slap hende bare ud af Munden.

»Ja Madam Olsen har haft otte,« sa'e Bagerfruen forklarende. »Har De ikke?«

Madam Olsen nikkede. »Men saa svær som Fruen har én liegodt aldrig væ't,« sa'e hun. »En anden har altid baaret sit bagud — og nedefter.«

Fru Langhalm saa stolt ud: »Jeg bærer nu mit foran — det vil min Mand helst. Og det er ogsaa det sundeste — baade for én selv og Barnet. Det har mere Plads saa. Eller hvad mener De, Fru Hansen?«

Ditte vidste ikke rigtig, hvad hun skulde sige.

»Hør mens vi er ved det — jeg vilde saa gjerne ha Dem til at gaa om mig mens jeg ligger; De tar saa godt paa alting. Har De haft mange Børn?«

»Jeg har passet Børn fra jeg var lille,« svarede Ditte, helt genert af Glæde over Rosen og Æren.

»Vi er nu glade vi ingen Børn har,« sa'e Bagerfruen. »Saa har én da ikke dem at grue for Udkommet til. Det kan være svært nok endda.«

»Ja De holder jo op! Er det virkelig saa daarligt et Strøg? Vi er saa kede af at vi skal af med Dem.«

»Nu har vi slidt i femten Aar, og lige vidt er vi. Min Mand vil ta fat som Svend; saa har én da sit visse hver Uge!«

Ditte hade holdt sig tilbage — det var saa flovt at be om Kredit naar andre hørte paa det. Efterhaanden gik de og hun kom frem med sit Ærende.

»Og det skal skrives hva!« sa'e Bagerkonen — »jo jeg kunde se det paa Deres Opførsel; man

kender snart sine Folk. Ja De skylder nu noget i Forvejen.«

»Bare til paa Lørdag,« bad Ditte. »Saa afleverer jeg Sytøj, og saa faar De det hele.«

»Ja vi gir jo ellers ikke Kredit mere, vi har ingenting Raad til at undvære. Men Dem kan én ikke godt sige nej til — De er selv saa hjælpsom! Og saa køber De kun drøjt Brød, naar De ingen Penge har. De fleste tænker: Skal vi ta paa Kredit, kan vi lige saa godt købe noget Slikkeri! Det er der stor Forskel paa.«

Ditte skyndte sig op med sit Brød, hun var glad og let til Mode. I Porten rendte hun lige i Armene paa Opkræveren fra Symaskineforretningen, og blev saa forskrækket at det kvak i hende. »Jeg kommer lige oppe fra Deres,« sa'e han.

»Aa, men jeg har ingen Penge i Dag,« sa'e Ditte og trak Vejret. »Maa det ikke vente til Lørdag — saa skal jeg betale det hele.«

»Jo det kan det godt,« sa'e han. »Men det maa ikke løbe paa, husk det!« Han stod formelig og lo ad hendes Forskrækkelse. »Vi æder inte Folk,« sa'e han og stak Kvitteringen ned i Tegnebogen igen.

Aa men som hun hade faaet Skræk i Livet; Benene rystede formelig under hende, mens hun steg op ad den skumle Trappe i Sidebygningen.

Gamle Rasmussen hade Kaffen færdig; den stod paa Kakkellovnen og duftede. Hun sad med Lillebror paa Skødet og fortalte de to andre Historier;

de stod paa hver Side af hende og saa hende spændt ind i Ansigtet. Det var Munden de holdt Øje med; den var tandløs, men derinde fødtes alligevel det forunderligste af alt.

Ditte løb lige hen og lagde Haanden kærtgenende paa Symaskinen. Hun maatte føle, at den var der endnu.

»Ja han har lige væ't her — Opkræveren!« sa'e Gamle Rasmussen. »Men endnu er de jo skikkelige.«

»Jeg mødte ham i Porten, og jeg fik saadan en Skræk i Livet — Benene vilde knap bære mig. Men han gav Henstand — lige som sidst. Men paa Lørdag skal vi altsaa ud med Pengene — hvor vi saa skal skaffe dem fra.«

Gamle Rasmussen nikkede med en Mine der tydelig sa'e, at det var netop det hun altid hade holdt paa. »Hvor meget har du nu afdraget paa Maskinen?« spurgte hun.

»Halvtreds Kroner, Mor!« svarede Ditte stolt og lagde Haanden kærtgenende paa den.

»Saa kan du være ganske rolig — endnu er det for tidlig! De viser først Kløerne, naar det meste er betalt. Endnu er der ingen Fordel for dem ved at ta den fra dig. Men pas du hellere lidt paa — én kender de Afbedrags-Forretninger; de er kaskе bare saa skikkelige for at berolige dig. Det er som naar Katten leger med Musen; en Dag saa habser den til!«

Den gamle hade en Skræk for alt, hvad der hed

Afbetaling; Ditte tog hende heller ikke højtideligt. »I ser altid saa sort paa alting, Mor,« sa'e hun og tog hende om Hagen.

»Ja ja — lad os nu se!« sa'e den gamle.

Men hvor blev Onkel Karl af? Kaffen blev jo kold. »Kan I gaa og hente ham, Børn,« sa'e Ditte. Men i det samme kom han.

»Kludesamleren var der ikke,« sa'e han alvorligt. »Det hele var ryddet.«

»Saa har kanske Viceværten smidt ham ud,« mente Ditte. »Han har vel ikke kunnet klare for sig — Staklen!«

»Jeg troede, han fik Lov at bo gratis?«

»Ja — det vil sige, han maatte jo stikke Viceværten lidt.«

»Maa vi gaa lidt ned i Gaarden og lege?« spurgte Børnene da man hade spist.

»Nej! Luften er saa daarlig dernede. Naar jeg blir færdig, skal jeg gaa en Tur med jer — over gennem Kongens Have. — Jeg faar forresten ikke Tid, men I kan faa Lov at gaa med Gamle Rasmussen og aflevere Arbejde.« Ditte kom i Tanke om, at der var baade det og det hun maatte ha til Side, til det ny Arbejde kom.

»Er Luften da ikke daarlig i Kongens Have?« spurgte de Smaa.

»Nej der er den frisk og god.«

»Hvorfor er den saa daarlig her da?«

Ja det vidste Ditte ikke saa lige — »Fordi vi er fattige, vel,« svarede hun.

Og de Smaa var lige kloge og vendte sig til den gamle. »Er det ogsaa Fandens Skyld?« spurgte de.

»Ja, det er netop Fandens Skyld,« sa'e Gamle Rasmussen overbevisende. »For dengang der ikke var mere at lægge Haand paa, vilde han ha Lov af Vorherre til at sætte en Glasklokke over hele Jorden. Saa skulde Folk købe deres Luft ligesom alting andet — det var uretfærdigt at Luften skulde gaa fri, sa'e han. Og han hade endnu en Søn som ingenting hade at handle med; alle de andre var saa godt anbragte. Men Vorherre vilde ikke gaa ind paa det. Det er det eneste Fattigfolk har gratis, sa'e han. Saa satte Fanden sig til at blæse al den daarlige Luft over i Fattigkvartererne; for det ene sku' svare til det andet — mente han. Og det ku' Vorherre ikke sige noget til.«

»Sikke noget Pjank at fortælle Børnene,« sa'e Ditte og kørte løs med Maskinen.

»Ja klogere er en anden nu engang ikke bleet,« svarede Gamle Rasmussen fornærmet. »Men én er vel ogsaa for gammel til at snakke med.« Hun gik ind til sig selv. Børnene fulgte med og trak Døren til efter sig; saa var der ingen der blandede sig i Snakken og sa'e Sludder. De vidste nok, hvem de naar det kom til Stykket skulde tro.

XII

DEN SOLIDE JYDE

GRATULANTEN var død. Fra Hospitalet havde de været hos Ditte for at høre, om han ikke efterlod sig noget til at dække Sygdom og Begravelse med. Der var et Bundt Laanesedler, det var det hele; og dem kunde de ikke bruge. Ditte vilde ha fulgt ham, men kunde ikke faa at vide, naar Begravelsen skulde finde Sted. Da han ingen havde til at dække Omkostningerne, blev han bare puttet ned. Han havde været svær nok at ha; men underligt var det alligevel, at han var borte og man aldrig skulde se ham mere. Med al sin paatagne Raahed havde han været et stort Barn.

Men Tiden var ikke til at stanse og sørge — end sige beklage de Døde. Naar alt kom til alt havde de det bedst, — dem var der sørget for. Om det nu var Kulden eller Elændigheden der ryddede op blandt Fattigfolk, eller hvad det skyldtes — der døde usædvanlig mange. Gamle Rasmussen paastod det, og noget om det var der vist.

En Morgen fandtes *Hjærter-Skæg* død omme i

sin Hule bag Gamle Rasmussens Hummer — han var frosset ihjæl. Politiet hentede ham i Løbet af Dagen, og den fantastiske Madras tog de med. Den blev skaaret op paa Stationen, men Toører fandt man ingen af. Saa var altsaa det ogsaa Løgn — Gamle Rasmussen havde nok tænkt det. Derimod var den stoppet med langt Haar, som godt kunde være Haar fra alle hans Kærester. En havde hørt saa galt før, at Mandfolk skar Haaret af alle de Kvinder de kunde komme i Lag med. Kanske havde saa en af dem taget Skægget af ham — bare for at hævne sig. Naa, nu var han i al Fald død, Rotterne havde allerede været i Lag med ham da man fandt ham.

I Forhuset skete der det, at Politiet en Dag aflagde Besøg hos Missionærens og undersøgte Barnet — en eller anden havde angivet dem. Det blev fundet i en slæm Forfatning, afmagret og mishandlet, og kom paa Hospitalet. Ved samme Lejlighed kom det for Dagen, at Missionærens slet ikke var Barnets rigtige Forældre; det var et Plejebarn de havde faaet Betaling for engang for alle. — Naa saa var da den Sten væltet fra Hjærtet; Ditte aandede lettet op. Hun havde lidt under den uendelige Graad, der skar i én og alligevel ved sin Vedholden forhærdede én, saa man til sidst ingenting hørte.

Nej, men det var som Gamle Rasmussen sa'e: naar Skæbnen først fik op for Posen, var der ingen Ende paa dens Gavmildhed. Aldrig saa snart

hade man lukket Døren efter det ene sørgelige Budskab, saa var der et nyt paa Trapperne.

Om Eftermiddagen, som Missionærens den Lille var blevet bragt bort om Formiddagen, stod Bagerens Karl nede i Gaarden og vaskede den lukkede Trækkevogn, som han bragte Brød rundt til Kunder og Udsalgssteder i. Det var altid en Fornøjelse at se ham vaske Vognen, Læborg — han holdt den sandelig proper. Og selv var han saa færm og nydelig i Tøjet, og ædruelig! Rundt om fra Vinduerne blev der holdt Øje med ham; Pigerne i Forhuset fik saa travlt henne ved Køkkenvasken under Vinduet. Han var nu ogsaa fornøjelig at se paa oven paa alt det triste; og saa rullede han paa R'erne og snakkede bredt. Men han var ogsaa fra Jylland a', ovre fra de magre Egne hvor man lærer at passe paa og holde Hus med; Gaardmandssøn var han — og hade Penge paa Kistebunden trods det at Lønningen var saa lille. Men saa var der jo Drikkepengene naturligvis! »De løber op til mindst lige saa meget som selve Lønningen,« sa'e Fru Nielsen — »men han har saamænd ærlig fortjent dem, han er saa solid!«

Nej men at det netop skulde træffe ham! — —

For solid var han — og god ogsaa; Børnene formelig elskede ham! De stod i Flok om ham og hvinede, hvergang han slog en Spand Vand ind i Vognen for at skylle den ren. De fik det jo over Benene. Saa lo de gamle Koner oppe i Vinduerne, og Læborg nikkede op og lo; ikke Spor af vigtig

var han. Den der blev den heldige dér, fik en god Mand! Men han holdt ikke engang Kærest. Der sagdes forresten, at han hade friet til Mor Ditte, Trappekonen, og faaet en Kurv. Tosset hørtes det, men kunde godt passe; det lod til at hun var født med Skræk for Brudesengen. Elskovssengen hade hun i al Fald ikke været bange for! Hun var forresten ogsaa ved Vinduet, sad der og syede Kraver med de Smaa omkring sig, flittig som altid. Læborg hilste op — hende tog han skam Kasketten af for! Og hun hilste igen og lo — som hade der aldrig været noget alvorligt paa Tale dem imellem.

Og netop da var'et det skete. Og det gik saadan til, at der med ét lød Skridt nede i Porten. De Skridt tog ingen i Kasernen fejl af, og alle Ansigter masedes mod Ruderne. Betjenten gik lige hen til Læborg, besvarede ikke hans Hilsen men lagde Haanden paa hans Skulder. I første Øjeblik saa det ud som Læborg vilde slaa fra sig; men saa tog han sig heldigvis i det og begyndte at anvende sine Overtalelsesgaver paa Betjenten. Men det kunde han ogsaa godt spare sig. Man ku vist næmmere kilde Rundetaarn til at flytte sig, end sludre sig fri af en Panser naar først han havde Kloen i én. Læborg maatte pænt følge med.

Der blev Travlhed i Kasernen. Konerne strøg afsted den ene efter den anden med Kurv og Flødekop — de skulde pludselig til Bagerens og købe

Brød og Fløde allesammen. Ditte hade ikke selv Tid men sendte Gamle Rasmussen; den gamle kom himmelfalden tilbage. »Nej nu staar Verden ikke længe!« sa'e hun — »nu skal du bare høre. Vil du tro, at han har snydt dem! Den solide Jyde har snydt dem gennem alle femten Aar.« Hun var ganske stakaandet af Sindsbevægelse.

»Har Læborg?« udbrød Ditte og lod Arbejdet falde. — »Det pæne Menneske!«

»Ja — og det saa det kan klodse noget. Og han har selv ført Bog over sine Snyderier — ordenlig som han jo er. Han har nok ført to Slags Regnskaber, et for sin egen Fornøjelse og et for Bagerens; og saa i Formiddags kommer han til at gi dem den forkerte Bog. Er det nu inte underligt, at han saadan skal gaa hen i Tanker og udlevere sig selv; saa pertentlig som han ellers er med alting. Først saa vilde de jo inte rigtig tro det og kiggede i dennehersens mærkelige Bog: Snydt Mester for to Kroner paa leveret Brød, stjaalet Wienerbrød og Boller for fire Kroner og solgt — og hvad der nu ellers kunde staa Side op og Side ned. Han har saamænd inte skaanet dem — det vilde være Synd at sigel! Saa er det jo inte saa underligt at de ingen Vegne kom — som ogsaa Fru Nielsen selv sa'e; hun græd saamænd det Skind. Og nu skal de saa fra det hele og begynde som Svend — for saadan en Labants Skyld. Hade de endda ædt og drukket det op selv — som hun ogsaa sa'e Fruen; saa hade de da haft lidt

Fornøjelse ud af det. — Men én har nok gaaet og tænkt at der var noget muggent ved'et — saa pæn han altid holdt sig. Mandfolk er alligevel noget Rak, og de pæneste er tidt de værste.«

Ditte maatte smile: »Har I virkelig vidst dét ogsaa, Mor? Jeg synes netop I var saa glad for ham.«

»Ja hva' — han hilste jo altid saa pænt paa en anden stakkels fattig Djævel. Goddaw Fru Rasmussen, sa'e han. En undredes nok paa'et, hvorfor sku han ellers være den eneste, der kaldte én for Frue? Men snyder gør de forresten allesammen.«

Ja, det gav Ditte gerne den gamle Ret i; hun forundredes overhodet ikke over noget mer. Herinde maatte enhver hytte sig selv, i al Fald naar han vovede sig uden for Kasernen. Sendte hun Peter ned for at handle, blev han ofte snydt, selv Gamle Rasmussen kunde det knibe for; hun saa daarligt, og det benyttede man sig af. Kvartets Smaahandlende sad haardt ved det; de var pakket tæt ind paa hinanden, skulde leve af en enkelt Opgang, saa mange var der af dem. De *maatte* snyde — paa Vægt og Maal — for at faa Føden. Og Kunderne snød dem igen, laante Flasker som de ikke leverede tilbage men solgte andetsteds; tog paa Kredit — og flyttede en skønne Dag fra Gælden. Der var ikke ret meget at sige til noget af det — man maatte bare passe paa. I Forretningen var det det samme, naar man fik Materialer udleveret; passede man ikke nøje paa,

fik man for lidt og maatte selv købe til — af den surt erhvævede Fortjæneste. En hel Kamp kunde det være. Og saadan var det overalt.

Kun i Kasernen her følte hun sig tryg. Saa meget der kunde være at sige adskillige af Beboerne paa — og de fleste hade haft et eller andet udestaaende med Retfærdigheden — indadtil holdt de sammen. De hjalp hinanden hvor de kunde, og vendte en fælles Front udad mod den onde Verden. Hade de lidt godt, skulde man altid smage; de kunde ligefrem ikke taale at ha' noget, straks skulde det sættes overstyr — som det hed om dem. Det kunde være rigtigt nok — set fra den Side; stræbsomme og opadstræbende var de ikke, de fleste levede deres Liv fra Haanden og i Munden. Men Ditte holdt af dem saadan. Der var jo ogsaa enkelte af den anden Slags — dem som vilde fremad og over i pænere Kvarterer, Syersken i Nabogaarden for Eksempel! De var ikke nær saa hyggelige.

Hun selv hade heller ingen Stræben mere, Kampen med at faa det til at slaa til fra Dag til Dag gav nok at tænke paa og stile imod. Det var med et Suk af Lettelse hun hver Aften lagde sig til at sove — saa var den Dag gaaet. Og det var med noget af en Gru hun slog Øjnene op til den ny Dag. Hun var ikke ung af Sind længer.

Og hun saa heller ikke ung ud — trods sine 25 Aar. Hun var magret stærkt af, Blødningerne hade taget Huld og Kulør. Aareknuderne var blevet

værre, og hen ad Aften kunde hendes Ben være helt tykke og svampede om Anklen. I Ansigtet stod mange Erfaringer præntet, et helt Liv hade hun allerede bag sig — fuldt af Byrder. Hun vidste det godt altsammen, og Tanken om at hun hade været smuk engang for længe siden — saa smuk [at Folk vendte sig paa Gaden og saa efter hende — fyldte hende med en egen Tilfredsstillelse. Længe hade det ikke været; hun mindedes den Tid forud igen, hvor hun gik og stred og ønskede — for at faa sit Legeme til at folde sig ud. Som en kortvarig Blomst hade Lykke og Blodfylde og Skønhed været, som de Blomster der straalere en Dag og en Nat. For sig selv hade hun ikke forødt det: Blødningerne stammede fra altfor tidligt Moderskab; Aareknuderne og de svulne Ben hade hun erhvervet sig som Herskabs pige; Ansigtets Rynker — ja de var hentet ind ad mange Veje.

Hvor nu end Aarsagerne laa — Ditte gik hverken i Rette med sig selv eller andre; hun følte sig bare træt og udslidt. Det faldt nok ingen ind at vende sig paa Gaden og se efter hende, og hun var taknemmelig for det. Stadsen var heller ikke noget at prale med. Hun listede langs Murene, saa usynligt som muligt, og skyndte sig hjem. Karls Trods hade hun ikke; naar han vilde ha hende med ud, undslog hun sig gjerne med at hendes Tøj ikke var pænt. Han var heller ikke just velklædt, men han krøb ikke i Krogen af den Grund, men gik tværs igennem Strøget i sine hullede

Sko og flossede Bukser. »Hvorfor skulde jeg gøre dem den Fornøjelse at luske om i en Sidegade?« sa'e han. »Saa længe jeg kan være dem bekendt, *skal* de ogsaa være mig bekendt!«

Saa gik hun med — lod sig trække med; men noget Mod hade hun ikke. Turen var hende en Lidelse.

Det eneste der holdt hende oppe, var Omsorgen for Børnene; de bandt hende endnu til Livet. Karl hade undertiden det Indtryk, at hun troede hun snart skulde dø — og at hun var glad ved det. Hun kunde være saa fjærn i det — næsten ikke til at raabe op. Men Børnene kunde sætte Blodet op i hende; naar det for Alvor galdt dem, blev hendes Væsen som Staal igen, stærkt og smidigt. De holdt af hende, og det var hun glad for, men syntes stadig ikke hun fortjænte det. Det hun formaaede at gi dem, svarede saa lidt til hvad hun gjerne vilde.

XIII

SYMASKINEN, DYNEN OG SAMARITANEN

BAGERENS havde vundet i Lotteriet! Der var i al Fald hændt dem noget som var mindst lige saa overraskende — de fik alle deres Penge igen!

Det viste sig at Læborg, i de femten Aar han havde tjent hos dem, havde snydt dem for 15,000 Kroner, lige nøjagtig endda. Han var en Fyr der havde Orden i Sagerne! Pengene havde han ikke ødt men sat dem ind paa forskellige Sparekassebøger; nogle havde han ogsaa laant ud til Privatfolk mod Sikkerhed og gode Renter, og Resten havde han købt Udstyr for. Han holdt et pænt Ungkarlehjem — om det saa var Klaver havde han det.

De fleste af Pengene havde Bagerens allerede faaet udbetalt, Resten kom ind naar Tingene blev solgt; ret meget vilde de ikke komme til at tabe. Fru Nielsen straaled over hele Ansigtet — det var jo som at slagte en stor, smækfed Sparegris.

De kunde sagtens, som havde været saadan under Administration! Hvem ved om der havde været noget tilbage af det hele, dersom de selv skulde

ha holdt Hus med det? Lidt mere eller mindre — det gik sædvanligvis med. Det var sandelig en Husholder det — femten Tusind paa femten Aar! han var inte Jyde for ingenting! Synd var det i Grunden at han skulde vandre i Forbedringshuset. Nielsen talte da ogsaa om at antage ham igen naar de to Aar var gaaet; han var saa ordentlig!

Andre var ikke saa heldigt stillede at ha saadan en Sparegris. I alle de smaa Lejligheder ind gennem Mellem- og Bagbygningerne var der Smalhans, nogle Steder sad den skinbarlige Nød og grinede én aabenlyst lige op i Ansigtet. Det var en slæm Kammerat, naar den først fik Foden inden for Døren; den sad med til Bords, den sov hos én om Natten. Mændene stod og hang nede i Porten det meste af Dagen og kunde ikke faa Tiden til at gaa; hen paa Eftermiddagen drev de gjerne ud. Nogle gik til Møder, hvor man vedtog Protester mod Tilstanden, og forlangte at Samfundet skulde ta Affære; andre der ikke interesserede sig for Politik, gik paa Værtshus. Det ene var for saa vidt lige saa lidt eller meget værd som det andet. De der kom hjem fra Møderne, slog i Bordet og truede med at ta sig selv til Rette; de der kom fra Værtshuset var nogle Fandens Karle de ogsaa. Til Husholdningspenge blev ingen af Delene. Konerne rendte og laante af hinanden; det var som naar Krøbling søger til Krøbling — megen Støtte var der ikke i det. Og de piskede fra Sted til Sted hvor der var Haab om lidt Hjælp, mest forgæves;

der var saa mange om alting, ingenting forslog. Snart hed det der var Uddeling fra Fagforeningen, snart fra Menighedsplejen; oftest var det Rygter der dukkede op født af altfor frodige Hjærner, og intet hade paa sig.

En Dag straks efter Nytaar kom de uforvarende og hentede Symaskinen. Som et Slag bagfra ramte det Ditte; hun var knap et Par Uger bagud, det hade hun været saa tidt — de hade saa at sige opfordret hende til det! Og hun var villig til at skaffe Pengene i Løbet af Dagen. Men det var ikke Pengene de vilde ha, det var Maskinen.

Ret megen Gavn gjorde den ikke i Øjeblikket, den kunde godt undværes. Men Ditte græd sine modige Taarer alligevel, mindre fordi hun hade afdraget omtrent hundrede Kroner som nu var tabt, end fordi hun var kommet til at holde saa meget af den. Den hade været som en god Kammerat — Brødet hade den givet i det længste! Naar hun satte sig til at sy og tog Haand i den, føltes det som at røre ved et trofast Væsen. Dens Raslen hade ledsaget hendes Tanker og Bekymringer, og lullet Børnene i Søvn. Naar de sov ind om Aftenen gik Maskinen endnu; naar de vaagnede om Morgen, snurrede den ogsaa. Til sidst troede de at den gik Nat og Dag. »Mor hun sover aldrig!« sa'e Peter — som noget ubegribeligt ved Moderen.

Gamle Rasmussen græd ogsaa. Saa ond hun hade

været paa Maskinen ligestraks, siden hade hun mange Gange takket den for Brødet.

Ingen af dem begreb Stilheden og Tomheden, de Smaa heller ikke. Ditte følte Savnet, helt ud i sine Hænder der ikke længer skulde glide hen over det glatte Egebord, eller spole, eller stille om — helt ned i Fødderne der ikke mere vuggede Arbejdets Rytme ind i Tilværelsen. — Naar hun hade lidt at sy, løb hun om til en eller anden af sine Bekendte der hade Symaskine; mest for igen engang at føle hvordan det var — og høre den kendte Raslen.

Men galt var det, for noget Arbejde fra Forretningen kunde hun ikke paatage sig uden Maskinen; det hændte dog at der faldt et Dusin Kraver eller to af til én, naar man rendte den ufortrødent paa Dørene. Hun holdt Samraad med Gamle Rasmussen, og de blev enige om at den gode Overdyne nok kunde undværes; det var det eneste de ejede der kunde laanes paa. Naar man saa tog Underdynen op til Overdyne, og den Gamle fik Underdynen fra Dittes Seng under sig, gik det nok. Ditte og Børnene kunde sagtens undvære Underdyne — de laa alligevel og svedte om Natten! Den gode Dyne blev bundet i et Lagen, og Ditte stak afsted med den til Laanekontoret. Peter fik Lov til at gaa med og hjælpe til at bære; han var lige saa optaget af Spørgsmaalet om Symaskinen som Moderen — den kære bekymrede Dreng! »Naar du nu faar Maskinen, saa skal vi nok passe paa

at de ikke tar den fra dig mere,« sa'e han. »Jeg skal nok passe paa ved Døren hele Tiden; og hvis de kommer, si'r jeg bare der ingen er hjemme.«

Ditte smilede: »De skal nok ikke faa Lov til at ta den fra os mere!« sa'e hun afgjort.

De fik ti Kroner paa Dynen og skyndte sig ind til Graabrødretorv hvor Forretningen laa. Det var bidende koldt, men ingen af dem mærkede det, de var altfor spændte. »Ved du hva, Mor — du har røde Kinder,« sa'e Peter og saa glad op paa hende.

»Det har du ogsaa min Dreng — Æblekinder!« svarede Ditte og sluttede endnu fastere om hans lille Haand:

»Ved du hvad jeg er glad for? Jeg er glad for, at vi faar Maskinen hjem inden Onkel Karl kommer. Han skal ikke vide noget om, at de tog den fra os.«

Karl var nede paa Landet for at søge om Udveje til Føden. Saa snart han fik noget Arbejde, sendte han Brev og Penge.

Paa Graabrødretorv var der rejst en stor Sne-
mand, som samlede ind til Vinterens Fattige. Han
hade to Kulstykker til Øjne og en stor Blikdaase
med Rævne i mellem Knæerne. »Maa jeg gi ham
mine Penge Mor — det er til de Fattige!« sa'e
Peter.

»Ja gør det, min Dreng,« svarede Ditte. Peter
fik travlt med at grave nede mellem Foret og Trøjen,
dybt nede fra trak han noget sammenkrøllet Avis-
papir frem med tre Enører i. Han hade faaet dem

engang for længe siden for at løbe et Ærende ned for Kusk Olsens — og haft utallige Planer for med dem; nu sprang de.

Ejeren af Symaskineforretningen kendte mærkelig nok slet ikke Ditte igen; han var meget afvisende. »Det kan vi slet ikke ha med at gøre,« sa'e han koldt. »De har ikke overholdt Deres Forpligtelser, og vi har længe nok baaret over med Dem. Hvordan tror De vores Forretning kunde holdes gaaende, hvis vi saadan skulde slæbe Maskinerne frem og tilbage efter Folks Luner? saa var vi vist snart færdige. Men De kan faa en anden Maskine — paa ny Kontrakt altsaa.«

Ditte stirrede uforstaaende paa ham — hendes Øjne stod fulde af Taarer. »Jeg har tre smaa Børn,« sa'e hun — »uden Maskinen kan jeg ikke — — jeg ved slet ikke hvad jeg skal stille op.« Hun stod med Tikronen i Haanden, som skulde i al Fald den kunne blødgøre ham. Han stirrede ogsaa paa den, Øjnene stod formelig paa Stilke.

»Det gør mig ondt; men vi kan da virkelig ikke forsørge Deres —« han stod og bladede i en Regnskabsbog, flyttede Øjnene fra Bogens Sider hen paa hendes Haand med Tikronen og tilbage igen. »Hvordan er det, skylder De ikke lige —? her kommer det. Otte Kroner værsgod — De skal ha to igen!« Han rakte efter Sedlen.

Men Ditte fik hurtigt Haanden til sig; hun flygtede skrækslagen ud paa Gaden, slæbende Peter efter sig. Først ovre paa den anden Side Torvet

stansede hun og saa sig tilbage. »Aa den forbandede Blodsuger!« sa'e hun og truede over mod Forretningen. »Bare han selv maatte faa rigtig at føle engang, hvad det vil sige at være fattig.« De drev hen ad Helligaandskirken til.

»Jeg skal nok samle sammen til en ny Maskine til dig, Mor,« sa'e Peter. »Jeg kan godt tjene Penge — bare jeg maa gaa ud.«

»Det er kært af dig, men du er for lille endnu,« svarede Ditte. »Naar du blir større, saa — «

»Selmas Ejnar er ikke større end jeg, og han gaar ud hver Dag. Han har sagt at han vil ta mig med ud, hvor der er go'e Steder.«

Ditte svarede ikke — hun holdt ikke af det. Byen var saa stor og fuld af mørke uhyggelige Gaader — hun var selv angst for dens Underverden, sende et Barn derned vovede hun ikke. Men Peter noterede hendes Tavshed som et Resultat — ellers sagde hun altid bestemt nej.

De kom forbi en stor Restaurant, og stod lidt paa Risten over de dybe Køkkenvinduer for at varme sig inden de gik videre. Der stod mange foruden dem, Risterne var helt optaget af Børn og Kvinder. Et Menneske kom op dernede fra og jagede dem bort — de skyggede. Saa drev de videre, Peter med sin ene Haand nede i Lommen paa Moderens gamle Kaabe. Naar hun ogsaa hade Haanden dernede, var der varmt — og de rørte ved hinanden! Den anden Haand hade han stukket inden for Bukselinningen, ned paa den bare Mave.

Det var bitterlig koldt, nu de havde Nederlaget at slæbe paa.

»Skal vi ikke gaa hen paa en Samaritan — jeg er saa sulten,« sa'e Peter pludselig, klynkende.

Ditte hade ventet det, hun var selv saa sulten at det sved i hendes Tarme; det maatte være Madlugten der slog op fra Restaurantens Køkken som var Skyld i det. Nej, men hun holdt ikke af Samaritanen, der kom saa mange fra Kvarteret.

»Vi behøver ikke ta den hjemme i Dronningens Tværgade,« sa'e Peter — »der er ogsaa en ude paa Vesterbro, i Abel Katrinesgade.«

»Hvor ved du dog det fra, Dreng?« spurgte Ditte forundret.

»Det har Ejnar sagt,« svarede Peter nølende.

De lagde Vejen ned om Gammel Strand og hen over Stormbroen for ikke at komme gennem Strøget. Peter hade ikke haft noget imod at se paa de straalende Butiker; men Ditte vilde ikke den Vej. Da de hade gaaet et godt Stykke, sae Peter pludselig; »Du maa ikke blie vred, men jeg har ogsaa selv været der — sammen med Ejnar. Jeg turde bare ikke sige det. Du smækker mig ikke — vel?«

Nej Ditte skulde nok lade være. »Er jeg da saa slæm til at slaa?« spurgte hun ked af det.

»Ikke saa slæm som du har været,« svarede Peter aabent og saa op paa hende.

Svaret gjorde hende godt! Hvor mange Gange, naar et eller andet gik skævt — de slog noget i Stykker eller grisede til — og hun havde straffet

dem, hade hun ikke fortrudt det bagefter, og lovet sig selv at hun ikke skulde lade Vreden løbe af med sig mere. Det var simpelthen ikke til at holde ud, naar de bagefter sad og pludrede sorgløst, dobbelt kære mod hende, og fik noget underholdende ud af selve Straffen. Hun følte som et svælgende Dyb mellem deres Sind og sit, deres uudtømmelige Ævne til at glæmme og tilgive — og hendes urimelige Strængthed. Fattigdommen gjorde fattig paa Rummelighed og Overbærenhed, og det maatte ikke ske; hun *vilde* være god og forstaaende! Og stadig igen følte hun Naget — hun syntes ikke hun blev bedre. Nu kom Peter af sig selv og sagde at hun var blevet bedre! Hun kunde ha taget ham ind til sig, saa glad blev hun.

»Jeg skal aldrig smække jer mer — for det fortjener I ikke,« sa'e hun. »Men vi vil heller ikke gaa og ha Hæmmeligheder for hinanden vel? Det er saa hæsligt.«

»Noget godt maa man da gjerne skjule — som hvis jeg nu køber dig en Symaskine,« sa'e Peter.

Samaritanen var inde paa Loftet over et stort Bryggeri; der var dejligt varmt. De skubbede sig ind ved et af Bordene.

Ned langs de lange Bræddeborde sad Mennesker og spiste, hver med en Skaal varm Mælk og en Stabel Fedte- eller Margarinebrød foran sig. Man kunde se paa dem at de var dygtig udhungrede, de holdt Armene hen om deres Portion som var de bange nogen skulde tage den fra dem igen, og

bøjede sig dybt ned over Skaalen. Det var mest gamle Mænd, og Kvinder med Børn. Forfærdelig ensomme og hærgede saa de ud de gamle Mænd; de lignede Kludesamlere alle sammen, de graa maskinklippede Hoder kom nok aldrig ud for Vand. Stakkels gamle Stoddere var det, som ingen Paarørende hade paa Jorden mere, ingen til at hjælpe dem lidt og holde dem ordentlige! Ditte sad og ønskede, hun vidste hvor den gamle Kludesamler var henne.

»De kender vel ikke en gammel Kludesamler, som hedder Rindom?« sa'e hun til sin Nabo.

Den gamle Mand løftede Hodet fra Skaalen og rettede sine plættede Øjne paa hende. »Jo det gør jeg rigtignok, for det er en Kollega til mig,« svarede han og gav sig til at skære Maden i Tærninger med en stor bredbladet Lommekniv. »Han arbejdede her paa Vesterbro en Overgang; men nu er han vist ude i sit gamle Terræn omkring Borgergade igen. Det er jo ham med Redningsmedaljen, ikke sandt?«

Ja det vidste Ditte ikke.

»Jo-o! Han reddede engang et Par Smaabørn fra at drukne i Stadsgraven, og det fik han Redningsmedaljen for; han var Overbetjent dengang. Men saa gik han hen en Nat og anholdt en Person, som det aldrig ku gaa an at slæbe til Arresten, og saa fik han sin Afsked.«

Folk kom og gik. Saa snart nogen blev færdige, skubbete de sig ud og lod andre komme til. Der

var ingen Pladser ledige; henne inden for Døren stod de i Flok og ventede. Man talte ikke sammen men dukkede sig, slugte Maden og luskede af. Ditte og den gamle Mand var de eneste der underholdt sig. Flere Ansigter rettedes mod dem; saa tav de ogsaa.

En ung mørk Dame kom hen med Mad til Ditte og Peter. Ditte hilste, det var Datteren fra et Her-skabshus hvor hun engang havde tjænt. »Hvordan har De det?« spurgte den unge Dame, — »De har rigtignok forandret Dem! Er De gift? Drikker han?« Saa var hun borte igen uden at vente paa Svar; og Ditte var meget glad for at hun slap for en Redegørelse.

Pludselig greb Peter hende i Armen, »Mor, dér er Onkel Karl!« Han var helt febrilsk af Glæde og vilde forlade sin Plads. Ditte maatte holde paa ham.

Ovre ved Indgangen stod Karl og saa sig om; han saa tilsølet og medtaget ud. Han fik Øje paa dem, og der gik et glad Smil over hans Ansigt. Han kom hastigt over. »Kan der bli'e en Plads hos jer?« sa'e han og skubbede sig ind paa Bænken ved Peter.

Ditte og Peter maatte gaa — andre ventede paa at komme til. »Men vi venter paa dig udenfor,« sa'e hun.

Mange Minutter maatte de ikke vente paa ham. »Det var hurtigt besørget,« sa'e Ditte — »blev du mæt?«

»Jo Tak! Det er jo ikke af de Steder man opholder sig længer end nødvendigt. Velgørenhed er alligevel modbydelig du!«

Ditte gav ham ganske Ret. »Men man benytter sig dog af den — og er glad til man overhodet kan faa noget at spise,« sa'e hun.

»Ja naturligvis. Vi har det ligesom de Skibbrudne man sommetider læser om i Beretningerne — der kan sulte saa længe, at de til sidst kaster sig over Ekskrementer.« — Han hade ikke haft noget ud af sin Tur. »Hvordan er det gaaet jer saalænge?« spurgte han.

Ditte fortalte ham om Symaskinen. Han knyttede Hænderne: »Jeg skulde blot ha været til Stede, saa var det blevet Løgn!« sa'e han.

»Saa var de bare kommet med Politiet,« svarede Ditte. »Over for saadanne Kæltringer er der ingenting at gøre; de har Retten paa deres Side.«

»I Gaar omme i Saksogade satte Værten en Kammerat af mig og hans Familie paa Gaden,« sa'e Karl. »Men vi var nogen Stykker der bar Bohavet op i Lejligheden igen, og tvang ham til at hænge Døre og Vinduer paa igen — dem hade han taget af. Det er ligesom naar man fordriver Væggetøj!«

»I Gaar?« spurgte Ditte forundret — »jeg troede du først var kommet tilbage i Dag. Hvorfor kom du saa ikke hjem?«

Det viste sig, at Karl hade været herinde i flere Dage og holdt til ude i Saksogade; han generede sig for at komme tilbage med tomme Hænder.

Det var blevet Aften, Gadelygterne var tændte. Karl kunde ikke følge med hjem, han skulde med en Kammerat ud og røgte nogle Ruser, Kammeraten havde staaende nede ad Køge Bugt til. »Men jeg kommer i Morgen Formiddag,« sa'e han — »og saa har jeg en Ret Fisk med. Kanske ogsaa Penge — om vi er heldige.« Han fulgte dem paa Vej; denne Gang fik Peter sin Lyst styret og kom ind gennem Strøget. Mens Karl og Ditte langsomt gik og drøftede deres, hade han Ærende frem og tilbage over Gaden til alle Butiksvinduer.

Da Ditte og Peter var blevet ene, talte de lidt om at gaa ind om til Pantelaaneren og faa Overdynen med hjem igen — nu mens man hade Pengene! Men det viste sig at være umuligt — de hade jo ingen Penge til Renterne.

»Saa skal Gamle Rasmussen og de Smaa min Sandten ogsaa ha det lidt godt,« erklærede Ditte. De gik ned om til deres Handlende og købte ind: En Spegesild, lidt Fedt, Bønner og en Stump Spegepølse. Ditte lagde Tikronen paa Disken — i det samme fortrød hun det, men det var for sent.

»Man er nok ved Mønt i Dag,« sa'e Urtekræmmere og bukkede. »Fruen tillader nok, at jeg trækker fra det De skylder?«

Hun fik en Krones Penge tilbage. Og saa var Pengesedlen røget — og Overdynen. Og Synaskinen saa hun aldrig mere!

Men det gjorde hun nu alligevel. Hun kom en Formiddag op til en Kvinde hun kendte omme i

Adelgade — en fattig Kvinde, der sad i det omtrent som hun selv, uden Forsørger og med et Par smaa Unger. Hun hade lige faaet en Symaskine paa Afbetaling, hun vilde til at sy for Forretninger — Arbejdstøj; det skulde betale sig saa godt. »Bare man nu ikke er ble'et snydt,« sa'e hun. »Prøv den engang; du forstaar dig jo paa Symaskiner!«

Ditte satte sig til Bordet og gav sig til at sy. Med ét stansede hun og tog Vejret tungt ind, hun hade faaet en egen varm Fornæmmelse i Hænderne; en varm Strøm forplantede sig fra dem over i hende og gjorde hende blød om Hjærtet. Hun stirrede paa Maskinen, paa Nummeret, paa hver Enkelthed. Saa sank hendes Hode ned paa Armen; hun hvilede sig paa Maskinbordet som hun saa ofte havde gjort. Og en Taare faldt — som saa ofte — ned paa Pladen og udløste en egen fortrolig Lugt af Terpentin. Veninden lagde Haanden paa hendes Skulder.

»Du blir da inte syg?« sa'e hun. »Er der noget i Vejen med dig?«

Ditte løftede Hodet og smilede tvungent: .Aa det er ingenting; jeg blev bare saa underlig. — Har du købt Maskinen ny?«

»Ja — det vil sige — jeg syntes den var ny dengang jeg saa paa den. Men den er vist lidt brugt alligevel. Er den ikke god tror du?«

»Jo det er en rigtig god Maskine,« sa'e Ditte — i desperat Humør. »Men du skal passe godt paa den, ellers stikker den af et andet Sted hen, naar

du har afdraget et Hundrede Kroner paa den. Den er dresseret til det. De har en Snes Maskiner, som er oplært til at drage rundt og plyndre fattige Syersker. Det skal være en god Forretning.«

»Huit — er det den Slags man er kommet i Kløerne paa! Men den skal vi nok klare, for til Foraaret rejser jeg til Sverrig til min Kærest — jeg skal over og giftes. Saa kan de kigge i Vejviseren efter deres Maskine.«

— —

Karl kom næste Formiddag, dygtig gennemfrosen men med en god Ret Fisk og fem Kroner paa Lommen. Han var i højt Humør. »Vi skal ud i Nat igen,« sa'e han. »Det gælder om at hænge i, mens der er aabent Vande. Bare én hade haft lidt Olietøj; det er en drøj en at være gennemblødt Natten igennem saadan som det fryser.«

»Skal jeg ikke gaa ud i Istedgade og se om de har et Sæt?« spurgte Ditte. »Far handler jo med alt den Slags. De maa da nok kunne gi os Kredit.« Karl vilde hellere vente et Par Dage og se Vejret an. Lagde det søndre Løb til med Is, var det alligevel ingen Nytte til. De Baade der laa inden for Djævløen var allerede frosset inde. »Men saa hitter vi paa noget andet,« sa'e han muntert; det galdt om at holde Humør i Ditte.

Hun stegte Fisk til ham og lavede ham en god stærk Kop Kaffe, som kunde tø ham rigtig op. Saa vilde han hen paa Pulterkammeret for at sove; men det fik han ikke Lov til. »Du gaar ind og

lægger dig i Gamle Rasmussens Seng,« erklærede hun — »der henne er Seng og alting gennemisnet. Vi skal nok være stille.«

»I maa saamænd gjerne skyde med Kanoner hen over Hodet paa mig om I vil,« sa'e Karl og gabede. Han kunde knap holde Øjnene aabne. Da han var faldet i Søvn, gik Ditte ind og hentede hans Tøj; det skulde paa Kakkelovnen og gennemtørres. Han laa med Armene over Kors og sov fast; Ansigtet var roligt, næsten lykkeligt i Udtrykket. Det var fordi han hade faaet noget at fortjæne igen; man kunde se paa hans Søvn, at han hade Arbejde. Hun stod et Øjeblik og betragtede ham; saa listede hun forsigtig hen og kyssede ham paa Munden. Han rørte paa sig men vaagnede ikke.

Ditte gik ind og ordnede hans Tøj, rensede det og hængte det til Tørre. Det var helt hyggeligt at pusle med; det mindede om den Tid, da Lars Peter var Fisker.

XIV

LILLE PETER GAAR UD PAA LIVET

PETER skulde allerede ha været meldt til Skole sidste Efteraar; af en eller anden Grund var det ikke sket. Ditte havde aldrig haft Besøg af nogen Myndighed i Anledning af Plejebørnene; hun var efterhaanden naaet til at tro, at Verden levede i lykkelig Uvidenhed om hendes lille Rede. Og det kunde aldrig falde hende ind selv at udlevere sig. Men en Dag Peter var nede og legede med Ejnar, faldt det Selma, Ejnars Mor, ind, at Peter jo ikke gik i Skole. Hun sae det til en anden Kone at det var dog underligt, han var dog paa ottende Aar! Og Konerne tog det — og drøftede det Ejendommen rundt, at det var dog i Grunden mærkeligt. Bildte hun sig mon ind at hun stod over Loven, og at hendes Børn var hævet over at gaa i Skole og lære noget — lige som de kongelige. Og Kusk Olsens Kone brændte det lige i Ditte, og sae at det var en farlig Sag, for hvert Barn i Landet skulde ifølge Loven under religiøs Vejledning. Om

ogsaa at man sultede ihjæl, Religion skulde man ha; for det var Guds egen Indstiftelse at de Fattige skulde ha lige saa frit Adgang til hans Naadegaver som de Rige. Hun hade selv haft otte, saa hun kendte det.

Ditte blev hed om Ørerne. »Jeg har saamænd slet ikke skænket det en Tanke,« sa'e hun.

Det var nu ikke helt sandt, for Peter hade ofte nok mindet hende om Spørgsmaalet og bedt om at komme i Skole. Ejnar fortalte de æventyrligste Ting fra Skolen, om rare Lærere, og Lærere der var helt kulrede, og om Drengene der stod for en Øretæve uden at gi en Lyd fra sig; de rykkede ikke engang Hodet til sig naar den faldt. Peter var gaaet saa vidt at han en Dag erklærede: »Hvis du ikke vil gaa med over og melde mig ind, saa gaar jeg selv. For jeg vil i Skole!« Han følte det som en Beskæmmelse at staa tilbage for de andre. Men Ditte nærede Mistro og Uvilje mod alt, hvad der smagte af Øvrighed; og hun kunde ogsaa daarlig undvære ham til at passe de Smaa, naar Gamle Rasmussen var ude for at tjæne lidt til Hjælp.

Men nu kom der altsaa Skub i Spørgsmaalet. Ditte maatte spille en hel Dag paa at rende om Atlester og Gud ved hvad — et farligt Apparat skulde der sættes i Gang, i Anledning af at hendes lille Peter skulde til at tærskes Luthers lille Katekismus. Heldigvis hade Kusk Olsens Kone Erfaringen fra sine egne otte, og vidste hver Stump der skulde til. Gamle Rasmussen maatte gaa over med Peter

og melde ham ind; Ditte var ikke dristig ved at gaa! »Jeg har ikke Tid!« sae hun.

»Hvis at man gør Vrøvl over at det er saa sent, saa sig bare, at han har væt paa Landet for Kirtler,« sa'e Kusk Olsens Kone.

Naa, det gik glat med Indmeldelsen, Attesterne var gode nok — nu var Peter Skoledreng. Man kunde se det paa ham allerede den første Dag. Hans Stemme blev endnu dybere; Rynken ned mellem Øjnene kom ofte frem. Stræng kunde han være, hvis der var noget der ikke gik som det skulde; Gud naade dem, om de ikke sørged for at han kunde komme ud af Døren i rette Tid. Saa gik han simpelthen — og lod Madpakke eller hvad det nu kunde være i Stikken. Han ku mindst være Togfører, saa præsis var han; Gamle Rasmussen kunde blie helt febrilsk over ham. »Den er inte mer end halv otte,« sae hun — »du ka være ganske rolig!«

»Jo, den mangler fem Minutter i otte,« svarede han mut, og ud af Døren var han i det samme. Ret hade han, for lidt efter slog den otte. — Ærgerligt var det at man inte længer hade sit go'e Ur som baade kunde kukke og slaa! — at han ogsaa skulde gaa hen og sætte det den Døgenigt, bare for at faa Sprut! Det var nu tredve Aar siden, men Gamle Rasmussen ærgrede sig over det som var det i Gaar. — —

*

*

*

Ditte var tidlig oppe, hun skulde om og vaske for et Herskab i St. Kongensgade; Kl. fem skulde hun være der og tænde op under Kedlen, saa Tøjet kunde komme i Kog i ordentlig Tid. Hun hade sat Vand over til Morgenkaffe; Lampen lod hun staa i Køkkenet for ikke at vække Børnene. Peter sov uroligt i denne Tid — det var Skolen! Hun stod ved Vinduet i Maaneskinnet og redte sit tynde Haar; Afredningen rullede hun sammen og kom ned i Bordskuffen; det skulde laves til forloren Flætning — naar hun engang fik Raad.

Maanen skinnede lige ned i Gaarden der var hvid af Sne; et besynderlig skarpt, blaalt Lys dæmrede dernede; alting saas klart men underlig fortyndet. Pludselig forrykkedes Lyset dernede, eller vuggede; Læmmen til Vognmandens overdækkede Møddingskule aabnede sig af sig selv — helt fantastisk saa det ud. Og en Skikkelse steg besværligt op af Kulen, hyllet i Em fra den varme Gødning. Skikkelsen trak en Sæk op efter sig og lukkede forsigtigt Læmmen — det var den gamle Kludesamler. Ditte fik Vinduet op i en Fart, hun gjorde Støj med det for at han skulde høre hende, og vinkede. Saa løftede han Syvtallet — han hade set hende. Lidt efter hørte hun ham i Trappen og lyste ned.

»Kom ind og faa en Taar varm Kaffe,« hviskede hun og lukkede ham ind i Stuen. Peter vaagnede vel sagtens ved Lyset, men det fik være.

Nu gik Kusk Olsen ned for at fodre Hestene;

det var et Held, at den gamle var sluppet dernede fra.

»Ja han maa jo ikke gærne se én, for saa er han næsten nødt til at angi det, om ikke han vil miste sin Plads,« sae den gamle.

»Har I saa ikke noget andet Sted at være mere — heller ikke om Dagen?« spurgte Ditte og stirrede frysende paa ham.

»Nej se det er jo gaaet tilbage. Forhen sorterede én selv Sagerne — og fik noget ordentligt ud af det; nu maa én for hver Dag sælge Slumpen til andre Kludesamlere som er bedre stillet. Saa skal de jo tjene paa det, inden det gaar videre til Jærnhandleren, og derfra til Opkøberen og fra ham igen til Grossereren. Der er mange der skal leve af Skarnkassen, der blir næsten ingenting til den der roder i den. Ak ja, det er skidt det hele! Om Dagen ja — da sætter én sig hen i en Krog paa en Beværtning, om ellers at Fortjenesten kan svare til det. For det koster ogsaa Penge — alting koster!«

»Kom op til os, naar I er færdig med jer Runde,« sae Ditte. »Her er da varmt, og I kan sludre med Gamle Rasmussen.«

»Ja Tak for det du — men. Nej det duer ikke — en anden med alt sit Skidt. Det er knap nok én kan faa Lov at være i Snaskerne — én lugter jo slæmt. Ofte blir der gjort Vrøvl, og saa maa én ud og trave paa Gaden.«

Ja Gud skulde vide at han lugtede — det Skind; Peter laa og gned sin lille Viskelærs-Næse som

hade han faaet Fluer i den. Men derfor kunde man dog ikke forsvare at la ham gaa paa Gaden. »Kom I bare,« sae Ditte frejdigt — »Børnene er saa glade for jer.«

»Ja, og hvad gør det at du lugter; man kan jo bare holde sig for Næsen,« sae Peter og lettede Hodet.

»Hva', er du våagen?« sae den gamle og tog efter ham med Syvtallet. »Holde sig for Næsen ja — det er der saamænd adskillige der gør naar de møder én; men hva — det faar én ta' med. Enhver Haandtering har sit!«

»Bare én dog vidste et Sted hvor I kunde være om Natten,« sae Ditte grundende. »I Karls Værelse er der vel for koldt? — han er borte hver Nat i denne Tid.« Men det vilde den gamle ikke høre tale om. »En er ikke skikket til at være blandt ordentlige Folk længer,« sae han.

Nej, det var det fortvivlede; Dittes Hjærte stred med hendes Properhed. Han var ikke til at holde ren — alt det han gik og rodede i. Det gamle Skind — han kunde knap sidde rolig paa Stolen. »Kunde I ikke komme paa *Almindeligheden*?« spurgte hun.

Den gamle stavrede paa Benene. »Hvis du pønser paa saadan noget, ved jeg ikke hvad jeg gør ved mig selv,« sae han; han formelig rystede af Skræk. »Men nu maa jeg afsted!« Han tog sin Sæk over Skulderen.

»I kan da ikke se de første Timer, sid her til

det blir Dag,« så'e Ditte overtalende. Men han hade ingen Ro mere.

»Jeg skal ud til St. Vibenshus og hente mig et Surbrød. Dér faar én det for halv Pris, naar én møder før seks.«

»Uh, det er langt!« Ditte syntes med ét hun selv hade det ganske meningsløst godt.

»En kan lige saa godt trave ud ad Lyngbyvejen som foretage sig noget andet,« svarede den gamle. »Noget skal Livet jo gaa med. Naa, Farvel! — Gud velsigne dig og alle dine for dit gode Sind.«

Da Ditte hade lyst den gamle Rindom ned, fik Peter sig en Kaffetaar. Han bad ikke just om den, men laa og satte lystne Øjne paa Kaffekanden, bevægede Læberne lydløst og smilede. Det Asen — saa var han ikke til at staa for. »Men put dig saa og sov igen,« sa'e Ditte, — »Klokken er ikke fem endnu. Gamle Rasmussen kalder jo paa dig. Gaa pænt til og fra Skolen og opfør dig ordentligt der henne; saa de ikke skal sige: Mor Ditte maa være en daarlig én, siden hun har saadanne Børn. Sig til Gamle Rasmussen, at der staa et Stykke Sylte til Onkel Karl. Hun sørger nok lidt godt for ham; og hvis han kommer vaad hjem, maa hun ikke la ham gaa over til sig selv og sove. Dersom der ikke er Koks nok, saa — —«

»Det skaffer jeg bare selv; det behøver Mor ikke bryde sig om,« afbrød Peter dybt.

»Tak min Dreng. Hjælp nu Gamle Rasmussen at huske, at hun skal til Distriktsforstanderen.«

Hun stod lidt og tænkte sig om. »Ja saa er der vist ikke mere,« sae hun og kyssede Drengen. Hun pustede Lampen ud og gik.

Saa snart Moderen var vel nede af Trappen, sprang Peter op og svippede i Klærne. Der var ikke meget Grin ved at ligge og snue; han hade faaet en storartet Idé. Gamle Rindom travede ud til St. Vibenshus; det maatte være morsomt at være ude og gaa midt om Natten — han vilde faa Ejnar med ud og pille Koks paa Lossepladsen ved Lersøen. Saa kunde de være hjemme til Skoletid, og hade Eftermiddagen fri til at lege i. Han fik Sækken frem under Køkkenbordet og listede ned. Der var mørkt paa Gangen, og helt fri for at være mørkeræd var han ikke; men da han først slap ud i Gaarden, følte han sig ovenpaa. Han gik rask hen og bankede paa Arbejdsmand Andersens Vindu; Andersen selv var paa Hospitalet, ellers hade han ikke vovet det.

»Hvem er det?« lød Selmas Stemme, ængstelig.

»Maa Ejnar gaa med — ud og pille Koks?« spurgte Peter.

»Jøsses, er det dig Barn — er du oppe paa denne Tid af Natten?« sae Selma og trak ham indenfor. Der var varmt og kvalmt i Stuen; de hade kun det ene Rum og sov allesammen derinde. Der var redt Seng allevegne; paa Stole langs Væggene, og paa Gulvet. Ejnar kom i en Fart i Kludene; hans Øjne lyste af Æventyr-Spænding.

De to Knægte travede rask afsted, ud mod Ler-

søens store Lossepladser. Da de naaede midt paa Fælleden, kom de imidlertid i Tanke om, at der var meget nærmere til Frihavnen; og det var der ogsaa — hjemmefra! De vendte om og satte i Løb for at indhente det forsømte. Paa Trianglen kom en Betjænt frem af en mørk Portfordybning og saa langt efter de to Knægte, som pilede ud ad Nordre Frihavnsvej hver med sin Sæk; ellers var der ikke andre Mennesker paa Gaden end en og anden Aviskone som traskede ind mod de store Bladkontorer for at hente Morgenbladene.

I Frihavnen var der ikke Tale om at komme ind paa denne Tid af Døgnet, og slippe helskindet derfra med noget i en Sæk lod sig overhodet aldrig gøre. Ejnar kendte det hele ud og ind! Men man kunde drille Blodhundene som løb frem og tilbage mellem de to Jærngitre; det var en vældig Spas, naar de kogende af Arrigskab satte Tænderne i en af Jærntræmmerne og troede det var et mager Drengeben. Saa kom Vagten op paa den indvendige Side og fraadede han ogsaa — og var lige saa magtesløs over for det høje Jærngitter som Hundene.

Nord for Frihavnen var der et Terræn, som var halv Opfyldning, halv Vand med gamle Moler og Stumper af Kajer. Der laa Baade, Smaaskuder og Slæbedampere; Hjulsporene derud løb paa Kryds og tværs mellem gamle kasserede Baade, rustne Skibskedler og andre forunderlig monstrøse Ting. Og overalt i Hjulsporene laa der Kulstumper. Det

forekom ogsaa at Plankeværket til de store Kulagre hade givet sig forneden for Kullenes Tryk, og Kullene var raslet helt ud i Hjulsporet. Der kunde man sidde ganske mageligt og faa Sækken halv fyldt — uden at det kunde kaldes for Tyveri. Men heldigt var det naturligvis, om ingen saa dem! De var heller ikke næmme at faa Øje paa; som Rotter smuttede de ud og ind mellem gamle flade Jærnbanevogne, Skur og endevendte Baade og Hyttefade.

Ejnar hade været her saa tidt han; men for Peter var det nyt og spændende altsammen, og han gjorde ikke noget Forsøg paa at skjule det. Men mærkeligst af alt var dog Natten selv. Han hade aldrig været rigtig ude i den før; Hjærtet slog ham helt oppe i Halsen, saa forunderligt kom alting ham i Møde. Det var som om hele Verden holdt Vejret, Maanen skinnede paa en hel anden Maade end om Aftenen, hvor det var ligesom den ikke rigtig turde vove sig frem for Gadelygterne. Den ligefrem raabte sit Lys ud over Jorden; og Stjærnerne blinkede hvert Øjeblik som var de trætte af at vaage. Sneen knitrede under Maanelyset, og ude paa det alvorlige Vand laa Forterne og sov. Skibe kom hjem derude, lysende drog de ind over Vandet. Det var Rutebaadene fra de forskellige Provinser.

»Naar man nu hade været inde paa Kvæsthusbroen, saa ku man ha tjænt Penge paa at bære Folks Tøj,« sae Ejnar.

Peter anede ikke noget om, hvor Kvæsthusbroen var. Men han vidste i al Fald at man ikke kunde være allevegne, for det saae Gamle Rasmussen altid. Og han var godt nok tilfreds med dette her!

Da der var saa meget i Sækkene de kunde slæbe, gæmte de dem under en Baad, og løb ned til Vandet for at prøve om Isen kunde bære. De jagede nogle Ænder op som laa og sov paa Vandet; som en lang blød Trille vandrede Ænderne udefter, lavt over Vandet, og lod sig falde et Stykke ude med et langt Slæb af Sprøjt. En Fabriksfløjte galede, og én til; saa var Klokken en Kvart i seks! De varskoede Arbejderne, at nu var det Tid at gaae hjemme fra.

Inde fra Sejlløbet lød et Signal. Lidt efter hørtes en langt henrullende Lyd; som et endeløst Fald af Trommeslag hørtes det. »Det er fra Hønsbroen,« saae Ejnar — »saa gaar Arbejderne over til Refshaleøen. De gaar paa en lang Række Brædter der blir lagt i Vandet, og kan ikke komme tilbage igen før til Middag. Far har selv arbejdet derude.« Ejnar kendte det hele!

Man maatte afsted hjem. Sækkene var dygtig tunge, de maatte slæbe dem efter sig; heldigvis var Sneen fasttraadt og glat. Paa Nordre Frihavnsvej blev de stansede af en Betjent, som vilde vide hvad de hade i Sækkene, og hvor de skulde hen med det. »Det er Kul vi har købt til vores Mor henne paa Hjørnet,« saae Ejnar frækt — »vi skal

bare om i Grenaagade.« Og paa den fik de Lov til at løbe.

Ved Syvtiden var de hjemme, Gamle Rasmussen var i Færd med at gøre de to Smaa i Stand. »Du gaar nok paa egen Haand du — ligesom de store Gæslinger!« sae hun spottende.

Peter blev rød helt ud i Ørerne. »Jeg har bare været ude og pille Kul,« sa'e han. »Det er der da ikke noget galt i.«

»Ja du kan blie go du — saadan som én har været forskrækket over dig. En troede, den Skinbarlige var fløjet sin Vej med dig.«

Han slugte sin Mad og saa at komme afsted væk fra Skændene; Ejnar stod nede i Gaarden og ventede paa ham.

Peter var allerede blasért over for Skolen; den bød ikke den Spænding hans Drengesjæl higede efter. Der var gode Lærere, som lod Mælkedrengene der hade været tidlig oppe sove i den første Time; og der var andre som ikke kunde taale at en Dreng lo. Det var der ikke meget Spænd ved.

Men i disse Dage skete der alligevel noget som var spændende; nogle Tandlæger gik rundt paa alle Skoler og undersøgte Børnenes Tænder.

»Det er fordi vi er saa magre,« forklarede Peter hjemme. Og det var rigtig nok, der stod at læse om det i Avisen: Skolemyndighederne var blevet opskræmte ved den tiltagende Underernæring hos Børnene i Almueskolen. Og da man med Rette kunde gaa ud fra, at der var en vis

Sammenhæng mellem Fattigbørns Underernæring og deres daarlige Tænder, hade Byen antaget et Par Tandlæger til at undersøge og behandle Børnenes Tænder. De viste sig at være i en rent ud sagt miserabel Tilstand. Naa, hele Skylden kunde vel heller ikke lægges paa de daarlige Tyggeredskaber, Fødens Tilberedning spillede ogsaa en Rolle. Ikke mindst naar Tænderne var i en daarlig Forfatning, hade det meget at sige at Maden var godt kogt. Man omgikkes derfor med Planer om at indføre Kogekunst som Fag for Pigerne, de fleste Fattigfolk var nogle rene Kluddermikler til at lave Mad.

Peter og Ejnar kunde bekræfte det af egen Erfaring; det gik noget ofte paa, at man slet ikke engang forsøgte paa at lave Mad hjemme hos dem. Naa, det med Madlavningen laa ikke for lige nu; det fik først praktisk Betydning for Peter naar Søster Anna begyndte at gaa i Skole; indtil den Tid fik han se at klare sig som han kunde. Men de to Drengene var svært spændte paa, om det virkelig var sandt at alle Skolebørn skulde ha hver sin Tandbørste udleveret. Ejnar der ellers ikke var saa nøje med Skolegangen, mødte hver Dag.

Hjemvejen fra Skolen lagde Peter i Dag om ad Store Kongensgade, hvor Moderen vaskede. Der som han var saa heldig at komme mens hun spiste, fik han noget med — Frikadeller! Fine Folk spiste aldrig andet end Frikadeller; overalt hvor han besøgte sin Mor i Vaskepladserne, vankede

der Frikadeller og stuede Kartoffler. Og Peter forstod deres Smag — hvis han var rig, vilde han heller aldrig spise andet. Men Kusk Olsens Kone sae altid, naar hun kom et Sted og skulde vaske: De ska inte bry Dem om og gi mig Frikadeller og stuede Kartoffler — for nu har jeg faaet det de sidste to Hundreder Steder jeg har vasket! — Hun var saa kræsen; Herskaberne tog hende ogsaa kun, naar de ikke kunde faa nogen anden!

Moderen sad og spiste da han kom — Frikadeller med stuede Kartoffler, Hurra! Hun sad paa Vaskebænken, sammensunken; daarlig saa hun ud! Peter gik hen og lae Armen om Skulderen paa hende; det gjorde han tidt — naar ingen saa det. Under den store Kedel Tøj buldrede Ilden; her var dejlig varmt nede. Paa Moderens Pande stod de klare Sveddraaber.

»Det var pænt af dig at se ned til mig, min Dreng,« sae hun og rakte ham Tallerkenen. Han huggede glubsk ind.

»Mor, vi skal ha Tandbørster fra Skolen!« sa'e han pludselig, med Munden struttende af Mad.

»Skal I det, min Dreng? Ja saa faar Tænderne da noget at ta sig til,« svarede hun stille.

»Ja for vi har ikke Sul nok paa Kroppen, og det er de daarlige Tænders Skyld.« Ditte smilede svagt til hans Snak men svarede ikke. »Det er det, du!« gentog han.

»Kan du sige til Gamle Rasmussen, at jeg kommer sent hjem,« sae hun træt, da han skulde af-

sted igen. »Vasken er saa stor i Dag. Men hun hitter nok paa noget til jer til Aften.« Saa skruppede hun løs igen, og Peter stak af hjem.

»Nu skal Tøserne lære at lave Mad i Skolen, og vi skal ha Tandbørster allesammen!« raabte han henrykt, idet han stormede ind.

»Du bringer saa megen Kulde med dig,« sae Gamle Rasmussen irettesættende. Hun var inte nær saa glad for ham, siden han begyndte at gaa i Skole; han var saamænd rar nok — saadan; men han var be'en noget selvstændig.

»De skal!« sae Peter og gentog det hele.

»Naa ja saa tror vi den; men kom saa inte med flere,« sae den gamle.

»Aa, du vil heller aldrig tro noget«, sae Peter fortrydeligt. »Men saa tror jeg bare heller aldrig paa hva du siger.«

»Tro? Næh, én er da inte Molboer heller. Den maa du gaa længer ud paa Landet med — helt hen hvor de tar deres Øren af og spiser Vandgrød med.«

»Jamen naar nu Skoleinspektøren selv har sagt det. Tror du maaske han lyver?«

Den gamle fandt det rettest at foretage et Tilbagetog. »Ja ja, det ka saamænd godt ligne dem at indføre Tandbørster og Madlavning — naar Fanden skider, skider han store Stakke!«

Peter var sulten igen og satte sig til Bords med de andre; han kunde godt æde altid. Da de var færdige, tog den gamle paa sig for at gaa til Di-

striktsskontoret. Hun tog Anna med, saa havde Peter kun Lillebror at passe. Det var ingen Sag.

Det plejede ogsaa ellers at gaa godt, Peter havde passet de to Smaa saa tidt. Men i Dag vilde Lillebror være paa Armen hele Tiden. Han hade ondt for Tænder og holdt Fingeren i Munden; de smaa Gummer var ganske hævede. Peter slæbte omkring med ham, hen til Vinduet for at han kunde se ned, og tilbage igen til Bordet hvor Legetøjet laa; men den Lille hade ingen Ro paa sig. Saa snart Peter satte sig lidt med ham, gav han sig til at brøle. Saa var det op og trave igen. Onkel Karl hade været paa Fiskeri om Natten og skulde gjerne ha Ro til at sove.

Peter kunde ikke mere; den Lille gled dybere og dybere, han var lige ved at tabe ham. Han masede sig ud i Køkkenet med ham og lukkede Døren, for at Barnets Brølen ikke skulde høres. Men der var for koldt, den Lille blev blaa af Kulde. Til sidst vidste han ikke sine levende Raad og stak selv i at brøle.

Karl kom ud til dem. »Naa, det er en køn Koncert I to opfører,« sae han muntert og fik dem ind i Varmen igen. Det varede ikke længe før han fik Humør i den Lille. »Hvorfor kaldte du ikke paa mig, Petermand?« spurgte han.

»Næ, for jeg kan godt selv,« svarede Peter mut. Han var flov over Fiaskoen. Karl mærkede det.

»Du er en hel Knop,« sae han. »Jeg begriber

slet ikke at du kan slæbe om med den tunge Unge.« Det hjalp!

Ejnar kom op. »Maa Peter komme med ned i Gaarden og lege?« spurgte han og skubbede sig inden for Døren. Han var en lille tæt Fyr med et henrivende frejdigt Ansigt — men saa snottet!

Peter rystede paa Hodet og gjorde Tegn til ham. »Gamle Rasmussen er ikke hjemme,« sae han ansvarsfuldt.

»Skrup du bare a',« sae Karl leende. »Tror du ikke jeg kan passe Bror?«

Som i et Skred var de to Knægte nede ad Trappen. Ejnar satte ud gennem Porten og op mod Adelgade, bag Hjørnet stod han og ventede. Han var bange, nogen skulde ha set ham og kalde ham tilbage; der var ingen der kunde taale at se ham, uden de straks skulde sende ham et Ærende. »Nu gaar vi paa Lærkesjov, sae han glad over at være sluppet igennem — »ud paa Søerne du!« Peter fulgte blindt med. Først da de naaede ud til Fredensbro, kom han i Tanke om, at han hade lovet Moderen et eller andet i denne Forbindelse — det stod ikke rigtig klart for ham hvad. Og dér laa Isen foran dem; nu var det for sent!

Isen er usikker! stod der paa Skilte langs Søen; men de tog ikke særlig Notits af det — Opslag og Plakater var kun til for at spærre én ude fra noget der var godt. De hoppede ned og løb glidende udefter.

Et Stykke ude hørte de nogen raabe inde fra

Land — en Betjænt stod truende derinde og vinkede. Peter vilde vende om. »Er du tosset?« sae Ejnar og satte i Løb op mod Dr. Louises Bro. Betjænten fulgte derinde paa Bredden, og nu kom han ned paa Isen. Peter brølede, mens han løb: »Mor, Mor!« — »Hold dog Mund!« sae Ejnar og tog ham ved Haanden; og det gik over mod den anden Bred. En anden Betjænt kom halende op dervore for at fange dem; men han var for tung i Støvlerne. De slap op paa Sortedams-Dossering og pilede gennem en Smøge om i Ryesgade. Oppe ved Søvaviljonen dukkede de frem igen, stadig i Trav og med hinanden ved Haanden — og stansede med et Ryk, som et Par løbske Heste. »Nøh!« raabte Peter — »vil du bare se!« Han var svedt og hade faaet røde Kinder.

Her var der ikke noget der hed, at Isen var usikker. Hele denne Ende af Søen var spærret af og pyntet med Juletræer, og Hundreder af fint klædte Mennesker løb paa Skøjter derude, eller lod sig age i Slæde — til Hornmusik. De hade Pels-huer og loddent Skind paa Tøjet næsten allesammen, og Damerne strittede med Muffen paa den ene Haand og hade Kinder som det rødeste Æble. Skøjteløb hade Peter aldrig set før. »Vil du bare se, han flyver!« raabte han og pegede paa en Skøjteløber — »han rører kun lidt med den ene Taa!« — Nu galdt det om at slippe derned.

»Skal jeg spænde Deres Skøjter for Dem?« spurgte Ejnar en ung Kvinde i Graaværk, som sad lige

ved Bredden og masede med at faa Skøjterne til at sidde.

»Ja, mange Tak!« sa'e hun — og vips var han dernede. Peter stirrede et Øjeblik efter ham, saa var ogsaa han over Spærringen. En Opsynsmand kom derhen.

»De hjælper mig -- det er mine Drabanter,« sae den unge Dame. Han tog høfligt til Huen og gik igen.

Damen løb en Omgang, saa kom hun tilbage og tog dem med hen til en lille Bod. Hun bestilte Chokolade til dem, skoldende hed, med to Basser til hver. Da de var færdige, gik de ud over Isen, Haand i Haand, og saa paa Skøjteløberne. Den unge Dame løb og holdt en ung Herre i Hænderne; det saa ud som de løb og legede: Save, save Brænde! De stansede ved Drengene, og Peter stak sin Haand i Damens. »Det er mine Riddere!« sae hun til sin Ledsager og klappede dem paa Kinden. Han lo og gav Peter en 25-Øre.

Saa var det bedst at se at komme væk; Opsynet blev ved med at holde Øje med de to Knægte. De travede ind over Raadhuspladsen. »Du, skal vi ikke købe noget for 25-Øren?« sae Ejnar pludselig og stansede foran en Bagerbatik. »Jeg er saa sulten.«

Nej — den skulde gæmmes til at købe Moderen en ny Symaskine for. »Men vi kan gaa ud i Samaritanen!« Peter var ogsaa sulten.

Da de hade hjemsøgt Samaritanen, satte de af-

sted til Hovedbanegaarden for at se om der var en Tjans for en anden 25-Øre; det hændte at man fik Lov at bære Rejsetøjet ud til Vognen for en Rejsende. »Men ikke gamle Damer,« sa'e Ejnar — »de gir aldrig noget. De sir bare: Mange Tak, rigtig mange Tak!«

En svær Herre kom med sin Kuffert tværs over Vesterbrogade. »Han er go!« hviskede Ejnar, og de to Knægte løb op paa hver sin Side af ham. Han maalte dem et Øjeblik, saa gav han dem Kufferten; det var alt det de kunde slæbe afsted med den. Han gik ved Siden af dem og tørrede Sveden af Nakke og Ansigt. »Det var Satans! sikke to Gutter!« sae han beundrende.

De fik en hel Krone for det, Ejnar stak den til sig. Ved Bristol drejede de Svingdørene en halv Times Tid for Gæster som kom og gik. Men det gav ingenting, Folk tog det som en Selvfølge, saá dem ikke engang. Og saa var de sultne igen!

»Du, skal vi ikke købe noget for Kronen?« sae Peter.

Ejnar stak Tungen ud i Kinden: »Det ku du li, hva!« Men lidt efter gik han ind i en Bagerbutik og kom ud med en hel Pose *Vrøvl*. Og pludselig opdagede de, at det var mørkt — de maatte hjem!

De lagde Vejen ind om Strøget — for lige at faa et Glimt af Butikerne med.

Og dér blev de hængende paa Vindusristen uden for en stor Legetøjsbutik, og glæmte Tid og Sted. De hade Ansigterne paa Ruden og slugte Herlig-

hederne med glubske Øjne, hvori Lyset derinde fra straaledede og brødes. De dampede af Iver, deres hede Aande duggede Ruden saa de idelig maatte flytte sig.

»Vil du bare se,« raabte Peter — »et rigtigt Lokomotiv! Det vil jeg ha!« Ejnar paastod at det var hans — han hade set det først; et Øjeblik var de lige ved at komme i Totterne paa hinanden over Sagerne derinde.

»Hvis det maa være mit, saa maa du faa det store Hus med Hestene og Køerne,« siger Peter bedende.

Og Ejnar er godmodig. »Men saa vil jeg ha de to Gyngeheste ogsaa!« siger han. »Det vil jeg, du!«

De har igen hinanden i Haanden og er i Færd med at dele Tingene — denne Gang mellem Søsknene derhjemme. De skal ogsaa ha noget, selv om de ikke er med! Og pludselig gaar Lyset i Butiken ud. »Nej, hva var det?« siger de og ler, og ser forundret paa hinanden — var det en Drøm det hele? Men ned gennem Gaden gaar Lyset ud, i Vindu efter Vindu forsvinder Lysglansen. Det er Lukketid, Jernskodder rasler ned for Vinduerne, Jernlaager trækkes for Indgangene. Peter gir sig til at brøle.

»Aa dit Fjols, de holder jo bare Fyraften,« siger Ejnar. Men Peter brøler lige galt, og i strakt Gallop gaar det hjemad.

»Faar du da Klø, naar du kommer hjem?« prøver Ejnar igen. »Sig bare at du har været et

Ærende langt ude paa Frederiksberg for nogen — du har jo 25-Øren.«

Nej Peter faar ingen Prygl, og lyve vil han ikke. Han er bare saa ked af det.

Men hjemme hænger den gode Overdyne over en Stol ved Kakkelovnen og skal dampe af: Onkel Karl har løst den hjem! Og Moderen er ikke kommet endnu; Gamle Rasmussen gaar der alene med Lillebror — Søster Anna er borte.

»Ja hun er rendt,« siger den gamle flov — »den dumme Unge. Kan du inte stikke ud og se efter hende?«

I det samme kommer Ditte hjem, dødstræt og daarlig tilpas. »Aa, lad det hellere være for i Aften,« siger hun og synker ned paa Sengen. »Hun er jo bare rendt ud til Bedste i Nyboder som sædvanlig. Lad hende blie der i Nat — det vil hun saa gjerne.« Ditte længes blot efter at faa Huset til Ro, saa hun kan hvile, rigtig hvile; i Morgen tidlig kan de gaa ud og hente den lille Tøs.

Lidt efter sover de alle. Peter drømmer, at han drejer Svingdøre i det uendelige; for hver Drejning falder der en Krone ned oppe fra. Han køber Symaskiner for alle Pengene. Og lige saa rask han køber dem, blir de hentede igen.

XV

MOR DITTE KOMMER I AVISEN

DITTE havde sovet længe, hun var saa træt fra i Gaar. De havde alle sovet over sig, Gamle Rasmussen, Peter og Lillebror. Det var fordi de havde ligget saa godt, den gode Overdyne havde igen rykket alting paa Plads. Den gamle havde faaet sin Underdyne ned under sig igen, og Ditte og Børnene laa ikke mere paa den bare Madras. Dejligt var det, men man blev doven.

»Ja naar vi nu faar vore Sager løst hjem igen,« sae Ditte — »det bliver rart!« Hun syntes alting tegnede en Streg lysere nu Karl havde lidt Fortjeneste; naar hun nu selv maatte beholde Kræfterne!

I Dag gjorde hun selv Peter i Stand til Skolen; det var sommetider nødvendigt med et grundigt Eftersyn; som Regel kom han for let fra'et. Hun og den gamle talte om Søster Anna imens; nu var Bedste nok i Færd med at klæde hende paa; naar nu Peter var afsted, vilde Ditte gaa derud og hente Tøsen. Det var tidlig nok; den gamle Lods-Enke laa længe om Morgen.

Kusk Olsens Kone kom ind med *Bladet*. »Det sku vel aldrig være Deres den Lille?« sa'e hun og gav sig til at læse op om en lille 3-4 Aars Unge, som var samlet op ude i Klerkegade i Gaar Eftermiddags og afleveret paa Politistationen i St. Kongensgade. Politiet bad gennem Avisen Forældre eller Paarørende — eller hvem der kunde give Oplysninger — om at henvende sig paa Stationen. »For man tror jo det ingen Forældre har,« sae Kusk Olsens Kone skadefro — »derfor saa skriver man: hvem der ellers kan gi Oplysninger! Jeg tænkte saamænd i første Øjeblik paa selv at rende derud.«

Ditte sae ingenting men stod blot og gloede ud i Luften med et meningsløst Smil der blev hvidere og hvidere. Saa sank hun stille lige ned paa Gulvet. Kusk Olsens Kone gav sig til at hvine — nu var hun ikke saa kæphøj mere. »Staa inte dér og skab dig,« sae Gamle Rasmussen haardt — »men sørg hellere for at faa fat i noget Eddike.« De badede Dittes Tindinger, og fik Liv i hende igen. Hun rejste sig over Ende. »Det er det tossede Hjærte,« sae hun og saa sig forundret om. Med ét gik Virkeligheden op for hende, og hun styrtede afsted som hun gik og stod — hen i St. Kongensgade.

Barnet var ikke paa Stationen mere, den gamle Kone fra Nyboder hade været der og hentet det. »En sød lille Unge,« sae Overbetjenten — »hun har sovet her paa Vagtstuen i Nat. En rigtig kær

lille én. Hvor Fanden kan De — ?« Naa, han kendte vel Forholdene? i al Fald førte han ikke Spørgsmaalet til Ende. Men det var en alvorlig Sag.

Der blev taget Rapport af Ditte; hun maatte ud med det alt, baade at hun selv var uægte og at hun hade to uægte Børn. Alt det hun hade holdt skjult i det længste, hele hendes Slægts- og Synderregister blev trukket frem og ført til Protokols. Saa langt nede hade hun aldrig været i sit Liv; hun brændte af Skam mens Forhøret stod paa, Graaden stod hende i Halsen. Nu stod hun der blandt alle de andre — i Forbryderprotokollen; hun som aldrig hade haft noget med Politiet at gøre før!

Endelig slap hun og kunde gaa ud i Nyboder efter den Lille. Hun bar hende hjem, knugede hende ind til sig og græd. »Anna har været hos Bedste; Anna sovet hos Bømmanner i Nat,« blev Ungen ved at gentage.

»Ja vist saa, du er en stor Pige,« svarede Ditte hulkende.

Hjemme i Gaden strakte de Hals efter hende, og i Ejendommen kom de alle ud paa Trappen — hun vakte sandelig Opsigt. Hun skyndte sig op med Barnet og laasede Døren efter sig. Gamle Rasmussen gik og skældte — over sig selv som ikke hade passet ordentlig paa Tøsen, og over alle de andre med som gjorde saadan et Væsen af Begivenheden. »Tag du dig bare ikke den Slags for

nær,« sae hun. »Skulde én fælde Taarer over hver Ting andre har haft at sige én paa, kom én vist til at græde Potteben. Nu har vi Lille Anna igen, og en anden Gang passer vi bedre paa. Men tosset er det med den Løben — det er næsten som ku det være en Last.«

Ditte forstod godt den Last. Hun mindedes fra sin Barndom hvad det betød at faa Lov at være hos Bedste bare en Nat; en Bedste var der intet paa Jorden, der kunde erstatte. Og selve Rømnin-gen kendte hun, om hun end forlængst var ude over enhver Dragen mod det ukendte. Hun var selv løbet afsted paa maa og faa som Barn; og Drengene — især Kristian — hvor tidt var de ikke stukket af hjemme fra. Fattige Børn maatte savne saa meget — kanske var det det?

Hun tog sig ingenting til, sad hele Formiddagen med den lille Anna paa Skødet og talte sagte med hende. Der var faldet Stilhed over Ditte; hun hade paa Følelsen at nu blev Peter og Anna taget fra hende. Naar som helst kunde hun vente Øvrigheden som kom for at undersøge hendes Forhold paa Stedet og fjærne Børnene. Hver Gang der gik nogen paa Trappen, kom hun til at ryste.

»Du skal saamænd inte være bange,« sae den Gamle — »Unger er der ingen, der tager fra én. Det er det eneste i denne Verden, der inte behøver assureres mod Tyveri.«

Ditte faldt efterhaanden til Ro; hun gik i Gang med at tænke paa lidt til Middag; naar Peter kom

hjem var han hungersulten. Dér kom han stormende i Trappen, meget før end man havde ventet; saa var Tiden rendt fra én igen! Han havde en Tandbørste i Haanden, en rigtig regulert; selv Gamle Rasmussen maatte indrømme at en Tandbørste var 'et sku.

»Det er nu liegodt storartet,« sae hun — »hvor tidt har én ikke sat det meste af Maaltidet til i de hule Tænder! Med saadan en Tingest faar én da det hele med.« Peter beholdt den i Haanden mens han 'spiste.

Ved Totiden kom Middagsbladene og bragte igen Forstyrrelse. Et af dem havde været hos Politiet og faaet hendes Adresse — og slaaet en vældig Artikel op; *En Ravnemoder!* hed den. Bladet bragte endda noget der skulde forestille hendes Billede — Læserne skulde se Ravnemoderen. Ditte brød fuldstændig sammen; Ordet Ravnemoder faldt som et knusende Slag paa hende, hun kunde ikke bære den Anklage og Skændsel det rummede. Hun laa sammenkrøben paa Sengen og hulkede, hverken den gamle eller Børnene kunde tale hende Trøst til. Munden gik paa hende — graadfylt; hun klagede og forsvarede sig, klagede og forsvarede sig. Peter gik stille hen og stak Tandbørsten til hende. »Du maa gærne ha den,« sae han. Den faldt ud af Haanden paa hende ned paa Gulvet; han listede hen og tog den til sig igen — næsten glubsk.

Fru Langhalm kom ind ad Døren, hun havde Kager i et Papir. Hun gik lige hen og kyssede

Ditte paa Panden. »Jeg vil bare sige Dem, at vi holder med Dem, min Mand og jeg,« sa'e hun — »det er skændigt som man behandler Dem. Min Mand vil skrive og protestere i Bladene i Morgen tidlig — eller ogsaa tale med Politiet.« Det rettede lidt paa Ditte, hun rejste sig og gav sig til at sysle i Huset.

Hen paa Eftermiddagen kom Karl hjem; han var hæs som en Ravn og kunde næsten ikke tale. »Naa du er ordentlig kommet i Vælten,« sa'e han hviskende. Da han saa, hvor stærkt Historien hade taget paa Ditte, blev han alvorlig. Hun maatte fortælle grundigt, hvordan det hele forholdt sig.

»En skulde næsten tro, det hele Maskineri ikke hade andet at bestille end at lure paa en Lejlighed til at falde over et stakkels Kvindemenneske,« sae hun grædende. »Forstaa hvordan det kan gaa til falder nok ingen ind — endsige at hjælpe én.«

»Nej du, i deres Øjne er vi Fattige jo ikke andet end Folk med kriminelle Anlæg, som de af Himlen er sat til at passe paa,« sae Karl bittert. »Dette her er en rigtig Himmerigs Mundfuld for dem; nu kan de ordentlig svælge i Fattigdommens næsten forbryderiske Selvforskyldthed. Men er det noget at ta sig nær? Lad du Bladene smøre op om manglende Menneskekærlighed og Pligtfølelse. I dit Sted vilde jeg være stolt over at ha faaet hele Koblet paa Halsen af mig. Jeg vilde — — « hans Stemme blev helt borte.

»Men hvor er du dog forkølet, dit Skind,« ud-

brød Ditte forskrækket. »Skynd dig ind i Gamle Rasmussens Seng, saa skal jeg koge noget Hyldete til dig.«

Men Karl vilde hen paa sit eget Kammer. »Jeg tror ikke jeg kan ta ud i Nat,« hviskede han.

Der laa han saa og dampede, med en varm Sten i Fodenden af Sengen, og Dittes gamle Sjal om Halsen. Børnene løb frem og tilbage mellem Lejligheden og hans Kammer. »I skal la Onkel Karl ha Ro,« sa'e Ditte.

Og lidt efter var de derhenne igen. »Vi maa gærne!« sa'e de.

»Har han sagt det?«

»Han har da ikke jaget os ud! Han ligger saa sjov og snakker med Loftet.«

Ditte skyndte sig derhen. Karl laa og blussede, hans Øjne skinnede. »En ska bare ta dygtig med Olietøj paa, saa gaar det sagtens,« hviskede han ud i Luften. Han saa hende ikke.

— — —

Karls Forkølelse gav Ditte nyttigere Ting at tænke paa end nogle dumme Avisartikler; hun kiggede med Sindsro i Bladene næste Dag. De beskæftigede sig ikke længer med hendes Person; nu var det Samfundssiden af Sagen der optog dem. Et Blad forlangte Straf for al Slags Forsømmelse af det Afkom der var betroet, det være sig Rig eller Fattig; et andet skrev kønt om at Fattigfolk burde ha mere Oplysning.

Ditte forstod dem ikke. Men hun forstod mere i

Dag end før, Begivenheden hade saaet Nag i hendes Hjærte; Bitterhed mod dem der sad lunt og mageligt og slog nedeſter.

Politiet viſte ſig ikke, Lærer Langhalm hade været henne og ſagt god for hende. Derimod indſandt Tilſynet ſig endelig — og kom igen flere Dage i Træk. Fint klædte Damer der lugtede af Parfyme, Herrer der lugtede af Kontor, Præſten fuld af værdig Salvelse. Det hele var meget højtideligt, ſaa højtideligt at Ditte tænkte: Nu tar de Børnene! og gik og gruede.

»Pøh!« ſa'e Gamle Rasmussen — »de tar ſku ingenting, gør de! Tror du de er ſlikne efter at faa nogle forſultne Unger paa Halsen, ſaa længe de kan bli'e fri? Det er bare Komedie — ſom det meste af hva' der vender denne Vej!«

XVI

ULDTRØJEN

DET gik som Gamle Rasmussen spaaede, Ditte fik naadigst Lov at beholde Børnene. Men en gavnlig Skræk havde man jaget hende i Livet; og de første to-tre Uger efter Begivenheden blev Tilsynet ved med at ha sin Gang i Ejendommen og spørge de andre Koner ud om hendes Forhold til Børnene. Morsomt var det ikke!

Karls Forkølelse trak længer ud end nogen af dem hade regnet med. Han laa med stærk Feber Dag og Nat, en Overgang saa det ud til at ville slaa sig paa Lungerne. Men saa slog Sygdommen pludselig om til det bedre, og nu var det værste overstaaet. Ditte behøvede ikke vaage over ham om Natten mere. Men god Pleje trængte han til, Feberen hade taget paa Kræfterne; de var ikke meget bevendt. Dejligt var det at det gik opad igen.

Overdynen var vandret paa Laanekontoret igen; den holdt det ikke ud hjemme ret længe ad Gangen. Men saa hade man da haft Fornøjelsen af

den saa længe. Det var mærkeligt med den Overdyne som saadan stak af hvert Øjeblik — de andre Sengeklæder blev pænt hjemme — heldigvis. Men den havde det ligesom Søster; og alligevel begreb hun den ikke.

Hun rendte forresten ingen Steder mere, for Peter var bestandig paa Siden af hende — med Tandbørsten i Haanden. Den kom aldrig ud af hans venstre Næve, hvor den sad som var den kittet fast; han sov med den om Natten. Saa tosset hade han aldrig været over et Stykke Legetøj før. Selv i Skolen skulde han have den med; han gæmte den paa Brystet, naar han var inde i Klassen. Han hang ved den som en Unge ved en Narresut.

Men ellers var han fornuftig nok, Karls Sygdom hade gjort ham helt voksen i sin Maade at være paa. Han sørgede selv for Brændsel. »Men tænk nu paa at jeg ikke er hjemme,« sae han til Gamle Rasmussen før han gik — »saa du ikke gaar og tror jeg passer paa Søster.«

»Ja det skal jeg nok huske,« sae den gamle saa føjelig som kunde han været hendes Foresatte. Hun var helt benovet over hans Værdighed.

En Dag kom han hjem og hade tjænt en Krone — foruden at han hade Sækken fuld; Gavtyven havde først sanket en Sækfuld og solgt til Fremmede. Den kom paa et bart Sted, Kronen!

»Kom bare med flere af den Slags, vi skal nok skaffe Plads til dem!« sae den gamle. Hun var i

højt Humør trods Sygdommen og Daarligheden; hun hade faaet sin Fattighjælp forhøjet fra ti Kroner om Maaneden til tolv. Noget at ræbe af var der ikke, men det var dog Penge. Og saa hade hun taget fat paa en ny Virksomhed nu i sit 80nde Aar, hun lavede Ildtændere for en Fabrik omme i Adelgade. Det var en lille Hørkramforretning; men hun kaldte den Fabrik, det lød af mere. Naar hun hængte vældig i, kunde hun holde over en Krone om Ugen. Og Trappevasken klarede hun ogsaa, saa Ditte kunde tage sig af det der var vigtigere. »En æder da gudskelov inte sit Brød omsonst,« sae hun; hun var helt kry!

Der var saamænd nok til Ditte at gøre endda. Jo daarligere Tider, des mer maa der halses rundt; og Forholdene blev daarligere og daarligere. Arbejdsløsheden var meget større i Aar end i Fjor ved samme Tid, og tog stadig til. Noget at staa imod med var der heller ikke; forrige Vinter hade plyndret Hjemmene, og Sommerarbejdet varet for kort til at de kunde bringes paa Fode igen. Der blev samlet ind baade blandt Rig og Fattig; de der hade Arbejde afstod en Fjerdedel af deres Ugeløn til de Arbejdsløse. Men det skulde fedt hjælpe, naar der var to Arbejdsløse for hver en som hade Arbejde. Der blev ogsaa samlet ind blandt de Velhavende, og kom anselige Summer ind. Men samtidig var det som der var faret en Skræk eller en Sparsommelighedsdjævel i dem. Mange som altid før hade holdt Hjælp baade til

Vask og Rengøring og ikke berørtes Spor af de daarlige Tider, hade pludselig ikke Brug for deres Rengøringskone mere. Det var som Kulden og Nøden snærpede Sindene ind ogsaa hos dem der ikke hade Behov at se paa Skillingen. Og Underbyden fandt Sted allevegne. Hvor der var for fem Øre Fortjæneste, mødte de Arbejdsløse op i Snesevis og underbød hinanden, saa de tilsidst næsten ingenting fik for at arbejde heller.

Ude over Landet blev der ogsaa samlet ind. Derude groede jo Maden lige op af Jorden; og man maatte sige at Bønderne gav rundeligt, skønt de ellers ikke saa videre mildt til Hovedstaden. Det var Masser af Brød og Flæsk og Kartoffler der kom ind til Byen og blev delt ud gennem Velgørenhedsforeninger og Fagforeninger. Men det var dér som allevegne; de der hade de haardeste Albuer kom først til Fadet; og hade man Fanden til Morbror skadede det heller ikke dér. Gamle Rasmussen hade svært ved at gøre sig gældende og Ditte ogsaa. Saa var det næsten bedre at sende Peter; han smuttede mellem Benene paa de Voksne og hade sommetider Held til at faa fat i lidt. Men det var et Held! Alt hvad der blev samlet ind og gjort — det forslog saa kummerligt lidt; Fattigdommen var som et Sold, et bundløst Svælg.

Et Gode var det da at Lægen ingen Penge skulde ha. Han kom hver Dag og saa til Karl, skønt han vidste at han aldrig fik en rød Øre for det. Han kendte Karl fra Diskussionsmøderne, saa noget

godt hade de da bragt med sig! Ditte var bange for ham. Han var tynd som en Pind og saa nærmest ud som om han ikke hade faaet Fugls Føde i mange Aar; det var nok ingen god Forretning at holde med de Fattige. Egentlig bestod han kun af Øjne, men dem var der ogsaa Bid i; de stod og stak bag Brillerne, saa én ku blie helt nervøs. Naar han talte, vidste hun aldrig sikkert, om han ikke mente det stik modsatte.

Men Gamle Rasmussen var ikke bange for noget og gik uforknytt løs paa ham; om han ikke nok ku skrive hende lidt op for det og det — helst noget med Kraften i.

»Jo skrive det op kan jeg sagtens,« sa'e han saa og lo med sit blege Smil — »men dermed er vi jo lige vidt. Med mindre De vil synke Recepten, ligesom de gør i de katolske Lande «

»Nej, katolsk er én gudskelov inte,« svarede den gamle rask — »Hodet er der inte noget i Vejen med. Det er Lænden, og saa de gamle Ben — ja og saa Skulderleddene Ku der inte tænkes og være lidt, som er lævnet paa en Flaske og alligevel skal smides ud?«

»Tror De nogen smider noget væk — i disse Tider?«

»Ja, der kan da træffe til at dø en. Det er snart lige meget hva én faar — bare Kraften er i'et «

Det lo han af; men næste Dag hade han alligevel noget med, baade Piller og Mixtur. »Lad hende bare ta det,« sa'e han til Ditte — »gamle

Mennesker trænger til noget at stramme sig op med. — Og saa lar vi Karl prøve at staa lidt op i Overmorgen. Men han maa ha en varm Uldtrøje inderst, ellers kan det let gaa galt. Kan De sørge for det? To — saa han kan skifte altsaa; for han maa absolut ikke lægge den igen.«

Jo det skulde Ditte nok sørge for. Hun sagde det uden at blinke, men vidste i Virkeligheden ikke sine levende Raad for Udveje. Dynen var røget til Medicin, noget at sætte ud var der ikke mere, hun hade laant og taget paa Klods hvor hun overhodet kunde — Sygdommen hade udtømt alle Hjælpekilder. Det var med den yderste Anspændelse hun drev det til at sætte lidt Mad for ham, han kunde faa ned!

Hun stegte et lille Stykke Lever til Karl til Middag; de andre fik Kartofler og brun Sovs. Da hun kom hen til ham med Maden, laa han og læste. »Ah sikke noget god Mad du har til mig,« sa'e han oprømt; men han laa og stak til Maden og maatte tvinge hver Bid ned. Pilmager var han blevet paa de Par Uger — det var helt sørgeligt at se som han hade tabt sig.

»Nu maa du spise,« sa'e hun. »Du gør jo ikke noget ved Maden.«

»Det kommer nok naar jeg først kommer i Luft igen; Sengen tar saa haardt paa os Friluftsmennesker. I Morgen maa jeg staa op, du!«

»Nej ikke før i Overmorgen« sa'e Ditte med et

svagt Smil. Du vil snyde — du er akkurat som et Barn.«

»Naar Lægen siger i Overmorgen, kan du være rolig for det betyder i Morgen. De er altid saa forsigtige.«

»Vi maa ogsaa ha fat i en Uldtrøje til dig først; før maa du ikke staa op.«

»Saa kan jeg komme til at ligge længe — hvor i Alverden skulde vi ta den fra. Og hva skal jeg ogsaa med den? jeg har jo aldrig i mit Liv gaaet med uldent inderst!«

Ditte vilde ikke tale mere om det; Trøjen skulde han ha, hvor hun saa skulde ta den fra. »Hvad er det du læser?« spurgte hun forundret. »Jeg synes det er Bibelen?«

»Ja det er Esajas Dom over Samfundet paa hans Tid, jeg læser; jeg har aldrig forstaaet ham rigtig før, men han efterlyser Enkernes og de Faderløses Gud han ogsaa. Hør her hvad han siger:

*Ve over dem som selv giver uretfærdige Love og
øver Vold mod Loven i den Hensigt at udbytte de
Trængende, formene den Fattige hans Ret, udplyndre
Enkerne og de Faderløse!*

Er det ikke som var det vort Samfund han svovlede?«

»Han maa ikke ha svovlet rigtig,« sa'e Ditte
-- »siden vi har det altsammen at slaas med
endnu.«

»Nej han satte jo sin Lid til *Lammet*, men et

Lam kan aldrig fordrive Ulve. Jeg tror Kristus var for blødhændet du, og det bløder vi for nu. Der skal skarp Lud til det skurvede Hode Jordkloden er. Aa, jeg vilde ønske, at jeg maatte opleve den Dag da Dommen fuldbyrdes.« Han var helt fanatisk, hans Øjne brændte.

»Put dig nu og lad være med den Læsning,« sae Ditte og tog Bibelen fra ham. »Ellers faar du bare Feber igen.«

Da de hade spist; lavede Gamle Rasmussen sig til at gaa ud. Hun vilde ind til Understøttelsesforeningen og se at faa fat i et Stykke Flæsk; der var Uddeling af Fødemidler i Dag. »Karl trænger til lidt Søbemad,« sae hun --- »en god Skefuld Flæskeærter.«

»Aa, tag Søster med,« sa'e Ditte — »saa passer Peter nok Lillebror. Jeg maa se at skaffe Udveje for den Uldtrøje.«

»Du sku prøve at gaa ud i Istedgade,« foreslog den gamle. »Naar de hører det gælder Karl, saa — «

Det hade Ditte netop opsaa tænkt paa. »Men gaa nu Mor, ellers kommer I forsent.« Hun skød dem ud af Døren.

Hun skyndte sig at blive færdig. »Du vil nok være sød og se godt efter Lillebror,« sae hun og tog Peter om Hagen til Farvel. »Men I maa ikke gærne gaa ind til Onkel Karl; han er for træt til at ha jer.« Peter gnubbede sin Mule inden i hendes hule Haand som et kælent Føl. »Vi skal nok være rare,« mumlede han alvorligt. »Mor ka godt gaa!«

I Gotersgade mødte Ditte en Mand, som gik og solgte de Arbejdsløses Avis; hun købte et Nummer for at tage det med hjem til Karl. Saa kom hun til at tænke paa, at han vist vilde være glad ved at faa det med det samme, og skyndte sig tilbage. Hun kom stakaandet op paa hans Kammer — Peter var derinde. Han blev rød i Hodet. »Hva, er du her?« udbrød hun og saa paa ham.

»Jeg vilde bare — « sa'e han men tav saa og fulgte med Moderen tilbage. Den Lille sad og legede paa sin Pude paa Gulvet; der var lagt to Stole i Trekant for Kakkelovnen, saa han ikke kunde komme derhen; det hele var ordnet meget fornuftigt. »Men jeg vilde alligevel helst at du ikke gik fra ham,« sa'e Ditte. »Og du hade lovet det!«

»Det var bare Benene der rendte med mig — jeg kunde ikke gøre for det!« sa'e Peter skamfuld.

»Saa lad ikke Benene rende med dig en anden Gang,« sa'e Ditte og kyssede ham.

Ude hos Lars Peters saa det smaat ud, de hade ikke en rød Øre i Huset. »Fars sidste Skillinger har Hjalmar faaet,« sa'e Sine — »han laante dem til at rejse hjem til Næstved for. Han skulde hjem og slaa sine Gamle for Penge — de er jo velhavende. Vi er saamænd lige saa fattige som du!«

Naa, den Fattigdom gav Ditte ikke meget for; de hade Varer stablet op allevegne. Men naturligvis — kunde de ikke gøres i Penge, var det hele jo ikke meget værd.

Du har rigtig været i Avisen,« sa'e Sine lidt

spidst. »Vi var saamænd helt vigtige over at være i Familie med dig.«

»Naa, der var da ogsaa Blade som skrev helt pænt om Tøsen,« sae Lars Peter. »Og det er ikke det første det bedste Fæ, der kommer i Avisen med Billede og alting. Jeg har forresten Avisen her — det er sku helt grinagtigt at se som de har forestillet sig dig; kende dig efter Billedet sku man nok bli'e fri for.« Han tog til Brystlommen.

Men Ditte brød sig ikke om at komme nærmere ind paa den Sag — hun hade faaet nok af Bladene. Noget at være stolt over syntes heller ikke hun der var.

»Da er der sku mange, der tar dit Parti,« sa'e Lars Peter.

Det kunde hun altsaa ha sparet sig! Og som hun hade glædet sig til at komme hjem med en rigtig tyk varm Uldtrøje og trække den paa Karl. Hans arme Krop var saa afpillet efter Sygdommen, hvordan skulde han kunne holde Varmen? Han selv tog det gemytligt ja; men Slim paa Lungerne var ikke til at spøge med.

Da hun kom hjem i Stuen, sad Lille Georg nok saa pænt paa Gulvet og legede med Tandbørsten. Peter hade gi'et ham den for at stille ham tilfreds, og sad selv ved Siden af ham med sammensnørede Ben. Han hade bundet dem sammen med Dittes Tørresnor — formelig viklet dem ind saa de næsten ikke var til at faa løst igen.

»Det gjorde jeg bare, for at de ikke skulde narre

mig til at rende fra Lillebror igen,« sa'e han alvorligt. Ditte maatte sætte sig ned, hun følte et Sting i Hjærtet — denne Gang af Glæde.

Gamle Rasmussen og Søster kom hjem, dygtig forkomne men glade alligevel. De hade faaet et Stykke stribet Flæsk og fire Pund Kartoffler. »Se hvor nydelig strivret det er,« sa'e den gamle. »Nu sku vi bare haft lidt Ærter, saa ku vi kogt Gule Ærter med Flæsk til Karl, han trænger til lidt Sulemad.« Det gamle Liv — hun var selv tosset efter Sulemad! hun blev mere og mere madgraadig jo ældre hun blev.

Ditte stod og stirrede hen for sig; det var Ærterne hun søgte om Udveje til — det saa ud som afsøgte hun hele Verdensrummet. Saa kom hun tilbage til Jorden igen — med tomme Hænder. »Vil du være ked af at laane Mor din 25-Øre?« sa'e hun til Peter. Drengen svarede ikke men begyndte at grave i Trøjeforet — den var der ikke! Saa kom han pludselig i Tanke om hvor den var, gik hen og trak den frem under noget Tapet der var slaaet fra. Han rakte stille Moderen den. Nu brast Haabet om en ny Symaskine for ham ogsaa; Ditte hade forlængst opgivet ethvert Haab.

Hun var henne ved Karls Dør, men han sov — der var mørkt derinde. Det var godt det samme; saa kom hun ikke ind til ham med tomme Hænder. Han lod nok som han klarede sig udmærket i de Klæder han hade, men det var blot for at skaane hende. Sig selv skaanede han ikke; han hade gaaet

og løst hjem af hendes Sager og givet hende Penge den Tid han tjænte lidt — i Stedet for at tænke paa et Sæt Olietøj til sig selv. Nu laa han der til Tak for sin Godhed! Noget varmt Undertøj *skulde* han ha — om hun saa skulde stjæle det.

Ditte hjalp den gamle med at faa Ærterne over. Gamle Rasmussen kunde ikke løfte den store Jærgryde, og i Dag skulde den over Ilden, til Ære for Flæsket! Saa strøg hun igen ud — paa Jagt efter en Udvej.

XVII

ET MØDE

DET er vanskeligt at finde en Knappenaal i en Høstak; at finde fem Kroner i en By paa en halv Million Mennesker kan være endnu vanskeligere. Ditte maatte sande det; hun hade pisket rundt et Par Timer til ingen Nytte. De hun kendte, var lige saa luse fattige som hun selv — og tigge førte ikke til noget; hun hade forsøgt det med. Der var vel for mange om det; Folk gad ikke engang høre hendes Historie om Uldtrøjen til Ende men skyndte sig videre.

Inde ved Nytorv traf hun Marianne. »Kan du ikke sige mig, hvor jeg skal ta fem Kroner fra — til en Uldtrøje til Karl?« sa'e hun ynkeligt. »Han har haft Slim paa Lungerne og *skal* gaa med Uldent inderst?« Marianne rystede paa Hodet.

»Tjæn dem,« sa'e hun saa, — »anden Udvej kender jeg ikke. Nede i Nyhavn —«

Ditte gik videre — ud over Halmtorvet mod Istedgade; hun vilde forsøge hos Lars Peters endnu en Gang. Men da hun stod ved deres Dør, hade

hun alligevel ikke Mod til at tage Afvisningen én Gang til — af Sines Mund.

I de mørke Sidegader ud til Vesterbrogade strøg Kvinderne frem og tilbage. Paa Vesterbrogade turde de ikke vove sig ud for Politiet, men de stod lige hvor Smaagaden mandede ud, i Skyggen, og lokkede — og trak saa af ned i Gaderne med deres Bytte. De var varmt klædte, hade svære Boa'er — og Muffe. Det var længe siden Dittes Skindsæt var røget!

Pst, lille Ven — kom her hen! Ditte hørte Sætningen men vidste ikke, hvor den kom fra. Var det fra hende selv?

En Mand vendte sig brat om og vilde sige noget men blev stikkende i det. Det var Vang.

»Skal jeg træffe dig her?« sa'e han og saa paa hende med et besynderligt Udtryk. Blodet fór Ditte til Hodet.

»Ja, og jeg dig?« svarede hun; hendes Øjne funkledede af Vrede.

»Det var ikke min Mening at saare dig,« sa'e han og rakte Haanden frem. »Jeg kunde blot ikke gøre mig fortrolig med at det var dig.«

»Jo vel er det mig — hvem skulde det ellers være?« svarede Ditte udfordrende. »Troede du maaske det var din Kone?« Hun lo spotsk.

Vang svarede ikke — hun følte at hun hade ramt ham. Men det var ikke for godt til ham, naar han kunde tro at hun var *saadan en* — at dét var hendes Levevej. »Du har da taget fejl af

os to før,« føjede hun til. »Men du er maaske bare træt af det hjemlige, siden du gaar her og snuser?« Hun vidste godt at han ikke hade Ærende her, alene den Maade han kom forbi paa viste det. Men der var Hævn og Oprejsning i at foregive at hun troede det. Vrede, Had, Desperathed kogte i hende; han skulde rigtig ha Lov at tro det værste om hende — netop han. Hun følte en egen Vellyst ved at være rigtig raa, skøgeraa, og harsk i Mælet. »Pst lille Ven! kom med hjem!« raabte hun ham ind i Ansigtet med grov Stemme og lo.

Vang stod tavs og hørte paa hende, med et usikkert Smil. Saa rakte han Haanden frem. »Hold nu op,« bad han. »Du gør det jo bare for at pine mig. — Ditte!« Han saa hende godhjærtet ind i Øjnene — paakaldende.

»Ja vel gør jeg det for at pine dig, hva ellers? Og du fik straks ond Samvittighed — du troede det var din Skyld jeg var kommet i Skidtet. Tilstaa det kun! Aa nej du, det er kun i Romanerne det gaar saadan til. Livet er ikke saa rørende, som I gør det til. — Synes du forresten jeg ligner efter den Profession? Der skal man være anderledes paaklædt. I Mandfolk holder ikke af Pjalter. — Digterne heller ikke! I al Fald ikke paa den Maade.«

»Hold nu op med det,« sa'e han og stak sin Arm ind under hendes. »Skal vi gaa lidt henad Gaden? Jeg skal tale Kl. 8, saa jeg har god Tid.«

»Naa ja — i *Hallen*; jeg tror jeg har set det i

Bladet. Du skal hen og præke Moral for os i Skidtet, fortælle os hvordan vi skal være for ikke at blive alt for tilsølede af Elændigheden. Du skal være saa opbyggende at høre paa, siges der. Gider du virkelig endnu ha med os at gøre?» Hun lagde en egen Betoning paa de sidste Ord.

»Ditte, er det virkelig din Mening at jeg er en Hykler?» spurgte han og saa bedrøvet paa hende.

»Det ved jeg ikke,« svarede Ditte affærdigende -- »og jeg er da ogsaa rævnende ligeglad. Præk du bare Moral, hvis det gir noget. For mig maa I gerne tude os Ørerne fulde og snylte paa os — allesammen. Jeg er saamænd ligeglad!«

»Gaa med hen i *Hallen*, saa kan du jo selv dømme om jeg er en Hykler.«

»Nej — jeg skal hjem til Ungerne.«

»Du er gift?«

Hun slog en haanlig Latter op. »Man kan vel godt ha Unger uden det. Jeg har fire — og en Kærest som ligger hjemme og venter paa, at jeg skal komme hjem med lidt til ham.«

»Jeg har ingen Penge Ditte,« sa'e Vang lavmælt, »men jeg faar femten Kroner for Foredraget. Dem kan du faa. Jeg skal sende dem til dig, hvis du ikke har Tid at vente.«

»Tak jeg har ingen Adresse,« svarede Ditte — »jeg træffes paa Gaden mellem otte og tolv Aften.«

Han rakte hende Haanden — han vilde være fri for hende nu. Det brændte hende i Halsen, af

Vrede og Forurettelse, Lyst til at smæde ham og sig selv og Alverden, og fortvivlet Skam over at han troede daarligt om hende, »I har misbrugt mig allesammen — hver paa sin Vis. Der er ingen af jer som ikke har brugt mig,« brast det ud af hende, næsten i et Skrig.

»Tror du, jeg vilde bruge dig, Ditte — tror du det?« spurgte Vang.

»Nej vel tror jeg ej,« svarede hun haardt — »lad vær og skab dig! Jeg er da ikke nogen forført Uskyldighed. Men hvorfor løftede du mig op i Lyset og lod mig falde igen? Du ved ikke hvor det er væmmeligt at være hernede, naar først man har kigget ind i noget andet. — Men nu vil jeg være i Fred for dig, hører du — lad mig gaa!« Hendes Stemme var tyk.

Uden at sige Farvel gik hun ind ad Byen til. Et Stykke nede vendte hun sig og saa tilbage; han stod der, ludende og saa efter hende. Saa gav hun sig til at løbe.

Da Ditte hade løbet et Stykke, lod hendes Hjærte høre fra sig paa en meget eftertrykkelig Maade, og hun gav sig til at gaa ganske langsomt. Hvad der overhodet var at løbe for, begreb hun ikke længer. Hun begreb forresten ikke noget andet heller — allermindst at det var den Vang hun hade givet sin Ungdoms rene Kærlighed! og sin Uskyld — for hun var uskyldig dengang! Herregud — han var jo ikke noget Mandfolk! han stod jo og vimrede af ond Samvittighed — ædelt brødebetyngtet

akkurat som Teologen hun hade set paa *Englefabriken* i sin Tid. Hun hade nok set ham gennem hans Kones forelskede Øjne — — hende kunde hun ha Lyst til at møde igen!

Nej allermindst begreb hun dog sig selv — som hun hade opført sig — — som et hysterisk Fruentimmer. Var det saa underligt, om han troede dét om hende? — og var de Kvinder daarligere end andre? Det var i al Fald de eneste der fik deres Arbejde ordentlig betalt!

I Aften tvivlede Ditte om alting — det var saa mørkt allevegne hvor hun saá hen, syntes hun. Om hun saa bød hele sit Liv til Gengæld, ikke engang fem Kroner til en Uldtrøje vilde nogen give for det. Og saa prækedes der endda, at man skulde bare holde ud og være tapper. Hun var dødsens træt, da hun naaede hjem.

Karl laa og var oprømt. »Det er de gule Ærter og Flæsket,« sae han — »jeg er ganske drukken!« Han hade ogsaa tét sig som en Drukken, Sengen hade han slæbt midt ud paa Gulvet.

»Du har været oppe,« sa'e Ditte forskrækket.

»Ja det er de fordømte Rotter — nu tog de fat og gnavede lige ved mit Hovedgærde — oppe foroven. Og alt det jeg dunkede i Væggen, nyttede ikke mere. Vil du bare høre, nu er de der igen. Er det ikke frækt?«

De gnavede ufortrødent oppe paa det skraa af Væggen; Tapetet bevægede sig. Der gik Hul paa det, et eller andet faldt igennem og trillede hen ad

Gulvet. Ditte lyste efter det med Lampen — det var en Toøre! Der kom en til og nok en, en hel Regn. »Det er *Hjærter Skægs* Toører!« udbrød hun og stirrede forfærdet derhen.

I et Sæt var Karl ude af Sengen og derhenne. Uden at bryde sig om Kulde eller Sygdom stod han der i bar Skjorte og arbejdede med at faa Hullet gjort større. »Se!« raabte han og halede en Cigarkasse ind gennem Hullet — »vil du bare se!« Den var fuld af irrede røde Toører.

Ditte stirrede paa Pengene, hendes Ansigt dirrede. »Saa kan du da faa Uldtrøjen!« sae hun og prøvede at smile, men overvældedes af Graad. Hun sank sammen helt opløst; al den forfærdelige Spænding løste sig ud nu.

»Det er da ikke noget at græde for,« sae Karl og tog om hende; han vidste jo ikke, hvad hun hade gennemgaaet for den stakkels Uldtrøjes Skyld.

Hun laa hen over ham med Hodet ved hans Bryst og græd stille; alt ved hende var saa slapt, det var som Stivheden smæltedes bort af Taarerne. Karl kælede beroligende for hende, men sagde ikke noget; hun skulde ha Lov at græde ordentlig ud.

Da hun var blevet stille, løftede han hendes Hode. Han holdt med sine Hænder om hendes hærgede Ansigt, som Taarerne gjorde vemodig skønt som en Efteraarsmark i Dugg, og saá hende ind i Øjnene. »Nu har du grædt ud ved mit Bryst

— nu er du min,“ sa'e han alvorligt. Men dybt nede i hans Øjne var der noget der lo; kanske var det hans Hjærte. Ditte maatte i al Fald lukke Øjnene.

Hun gæmte sig ned til ham.

XVIII

DITTE TAGER SIG EN FRIDAG

DET var heldigt nok at Karl kom paa Benene igen; ikke mere end et Par Dage efter kom Turen til Ditte.

En Morgen Gamle Rasmussen kom ind, laa hun endnu i Sengen. »Jøsses, du er da inte syg?« sae hun forskrækket. Det var aldrig hændt før, at hun naaede at ta Ditte paa Sengen.

Ditte prøvede at smile: »Jeg ved ikke hvad der er med mig i Dag, men jeg tror ikke jeg kan staa op. Jeg har slet ingen Kræfter.«

»Saa bli du bare liggende min Pige; du ka saamænd ha godt af at hvile ordentlig ud engang,« sae den gamle.

Hun laa og hade ond Samvittighed. »Det er en Skam jeg ligger her og driver, men mine Ben er saa slappe,« sae hun undskyldende. »I Morgen kan jeg staa op.« Men næste Dag saa hun endnu mere medtaget ud, og Karl forbød hende det. »Hvis du staar op, henter jeg Dokter Torp,« sae han for at forskrække hende. Det hjalp ogsaa!

Snavs maatte det være med hende paa en eller anden Led, skønt hun ingen Smærter klagede over, for hun fandt sig ret godt i sin Skæbne. Det laa ellers ikke til Ditte at ligge stille og se paa at andre arbejdede. »Gad vidst om der inte er sprunget noget i hende,« sae den gamle til Karl.

Karls Sygdom og den anspændte Kamp for at holde det hele oppe hade taget stærkt paa hende; nu saas det rigtigt hvor medtaget hun var. Kørt grundig træt maatte hun være, for da hun først hade ligget et Par Dage og set paa at de andre arbejdede, overlod hun ogsaa Tilrettelægningen til dem — hun som ellers skulde ha Haand i Hanke med baade sit eget og andres!

Karl gik og hyggede om hende. Han var ikke robust nok til at ta paa Søen endnu, og de sidste Dage hade Isen ogsaa lukket af for Fiskeriet; men Fiskeren hade holdt hans Plads aaben for ham, mens han var syg. »Han er en flink Mand og vil gjerne ha mig til Makker,« sa'e Karl — »jeg kan faa Lov at arbejde Baadparten af. Saa til Foraaret gifter vi os!«

Ditte smilede.

Foraaret ja — det skulde jo snart være der. Dagene blev længere; men Vinteren blev strængere. Nu sendte den Is ned oppe fra Østersøen; Køge bugt var allerede halvt fyldt. Men det var godt for saa hade hun Karl hjemme; og Føden fik de vel nu som hidtil — endnu var de da ikke sultet ihjæl.

Gennem sit Bekendtskab med Fiskerne fik Karl lidt let Beskæftigelse med at gaa til Haande nede ved Gammel Strand; men det var kun om Formiddagen, leve af det kunde de ikke. Og Kræfter til at jage rundt efter tilfældig Sjøv havde han ikke. En Dag stod han og fingrede med sin Fagforeningsbog. »Hvad tænker du paa?« spurgte Ditte.

»Aa jeg tænker paa at gaa ind i Fagforeningen i Eftermiddag — der er Uddeling.«

»Det skulde du ikke gøre« sae Ditte - »det er ingen rar Gang for dig!«

»Aa, naar man er for sølle til at arbejde, har man ikke Lov til at genere sig for at tigge,« sa'e han i Galgenhumør.

Han vendte tilbage med tomme Hænder. Han var ikke gift — de der hade Familie kom først i Betragtning. »Det er fordi jeg staar i Opposition,« sa'e han bittert. »Vi er ogsaa de sidste der kommer i Betragtning naar der er lidt Arbejde — vi skal gøres møre.«

»Saa lad dem bare ha deres Madvarer,« sa'e Ditte ubekymret. »Vi slaar os jo nok igennem. I Morgen staar jeg op!«

Det sa'e hun hver Dag, og da der var gaaet en Uge gik Karl til sin Ven Lægen og fik ham med hjem. Torp undersøgte hende meget indgaaende. »Det er rigtig fornuftig af Dem, at De tar Dem en lille Ferie,« sa'e han da han var færdig med Undersøgelsen. »Jeg skal skrive lidt op som De kan ligge og slikke af — en ille Hjertestyrkning.«

Karl fulgte ham ned til Porten. »Hvad fejler hun?« spurgte han.

»Alt og ingenting du — hun er nærmest hvad man kalder opslidt.«

Karl saa overrasket paa ham.

»Jeg vil sige dig jeg har aldrig staaet over for en Patient, der var slidt saa grundigt op — i al Fald ikke i den Alder. Om det saa er Hjærtet er det gaaet med — skønt hun jo aldrig har været egentlig syg. Det er dog ellers den kraftigste Muskel vi har. Hun maa ha haft en ualmindelig haard Tilværelse.«

»Det har hun ogsaa,« svarede Karl lavmælt. »Hvornaar mener du hun kan komme op?«

»Jeg ved ikke om hun kommer op mere du — i bedste Fald vil det vare noget. Noget haandgribeligt at kurere paa er der jo ikke. Men lad hende hvile; maaske kan Hvilen gøre Mirakler.«

Karl gik straks i Gang med at faa hende flyttet ind i den anden Stue. Der var mere Ro, og Sengen var bedre. »Dokteren siger at hun snart kan komme op igen,« sa'e han til den gamle. »Men hun maa ha megen Ro; Børnene maa ikke være inde hos hende — heller ikke om Natten.«

»Aa gudskelov at det ikke er værre med hende,« sa'e Gamle Rasmussen glad. »Jeg troede saamænd at der var sprunget noget i hende — Sjælen eller saadan noget — siden hun ka ligge saa stille; hun som altid var saa rørig. Det har én set før!«

Peter blev saa flyttet hen til Karl paa Pulterkamret, og Lille Georg sov paa to Stole. Gamle Rasmussen fik Søster hos sig. »Det er ligefrem rart,« sa'e hun, — »det holder Lænden varm!« Hende kom alting tilpaa.

Hvilen virkede for saa vidt Mirakler, som Ditte blev gladere af Sind. Hun formelig nød det at ligge i en blød, bred Seng og kun sove — uden at ha nogen at holde Dynen paa i Søvn. »Saadan hade jeg det ogsaa, dengang jeg tjænte hos Herskaberne,« sa'e hun, — »da hade jeg ogsaa egen Seng med Fjedermadras i. Men jeg var for ung til at kunne skønne paa det dengang.«

Hun beskæftigede sig en Del med Fortiden — nu hade hun jo Tid. Naar Karl talte til hende om at hun snart skulde op, smilede hun. Han vilde købe en Hytte til dem ude ved Flaskekroen; dér hade de Vandet lige for, og der var ikke langt ind til Gammel Strand med Fisken. »Saa skal du pille Sild af Garnene og bøde Næt — lige som i *Lejet!*« sa'e han. Hun laa og hørte efter, bekræftede ikke og sa'e heller ikke imod.

Mild var hun, og skær i det; hun blev blegere af Lød fra Dag til Dag — det var Sengelejet. Hendes Læber var tykke og blaa; ofte klagede hun over Smærter omkring Hjærtet.

Men Miksturen var hun ikke god til at ta, Karl maatte nøde den i hende. Alligevel svandt det i Flasken, det var nok Gamle Rasmussen, som kneb

sig en Slurk engang imellem! Det morede de sig over.

Nu viste det sig alligevel hvor godt lidt Ditte var. Der var ikke et Menneske i Kasernen uden de kom og saa til hende. Og alle hade de lidt med — saa kummerligt de sad i det selv. »Du ligger formelig og gir Kur som en anden Dronning,« sae Gamle Rasmussen. Fru Langhalm kom over med en stegt Kylling og et Glas Vin, og Bagerens Frue bragte en Kage. Det var ingen Sag at ligge syg paa den Maade. Smaa snottede Unger listede ind fra Gangen naar Døren stod aaben og kom hen og stak et Bolsje op til hende paa Sengen; et klistret Bolsje af en sort lille Næve. Det var hun næsten mest glad for af alle Besøgene. Paa Bordet foran Sengen laa det alt, Ditte hade ingen Appetit. Des mer blev der til de Smaa og Gamle Rasmussen; de fire kunde gøre Besked med Lækrerierne.

Den gamle Kludesamler kom hver Dag. »Naa hvordan gaar'et vores Dittemor i Dag?« spurgte han ude fra Gangen; ind vilde han ikke. Han var kommet til at dirre i den sidste Tid og ludede stærkt; for hver Dag blev han mere usikker paa Benene, mere snavset og forkommen. Daarligt huskede han ogsaa; lige efter at han hade spurgt, hændte det at han kom og spurgte til hende igen. »Han gaar saamænd i Barndom,« sa'e Gamle Rasmussen. »Det gamle Skind!« Det lød saa kosteligt; hun var selv en halv Snes Aar ældre.

Hun selv gik sandelig ikke i Barndom. Hun ordnede og gjorde Udveje; midt i Dagens Møje plantede hun sig med sine firs Aar. Fortiden gav hun sig ikke af med. For godt havde hun ikke haft det i sin Tid, det fremgik af saa mange Ting. Men hun talte aldrig om det; Ditte vidste ikke engang hvor hendes Børn var henne. »Hvis de inte er døde lever de endnu!« det var alt det Svar hun gav — paa dette som paa alt andet der angik Forgangenheden. Hun kendte nyttigere Beskæftigelse end at ævle op om Ting, som ikke lod sig forandre alligevel.

Ditte selv havde det i denne Tid med at springe tilbage og holde en Slags Oversigt over Oplevelser og Genvordigheder, nu havde hun jo Tid — for første Gang i sit Liv. »Jeg tror jeg skal dø,« sa'e hun — »jeg ligger og kommer i Tanke om saa meget underligt. Det gør Mennesker naar de skal dø.« Ja underligt var det at de havde forfulgt hende allerede før hun blev født! Nogen videre Begejstring havde der jo aldrig været, men dengang havde man ligefrem staaet hende efter Livet. Det var underligt, for man vidste jo ikke engang, hvordan hun vilde blive. Det var Fattigdommen! Og Bedstes Død og Sørines Hentæren i Tugthuset — ogsaa det skyldtes Fattigdommen. »Jeg gad vidst om alt ondt skyldes Fattigdommen?« sa'e hun til Karl.

»Det meste af det gør i al Fald,« svarede han

afgjort. »Kunde vi komme Nøden og Elændigheden til Livs, vilde Verden se anderledes ud.«

»Børn er i al Fald ikke onde,« sa'e Ditte grundende. »Der var en Tid, hvor jeg var stræng mod de Smaa og straffede dem naar noget gik itu — for det er jo saa svært at skaffe. Men hvis de nu slaar en pæn Kop til en Krone i Stykker — og man har Kronen — saa er det jo bare at købe en anden. Hvor blir saa Forbrydelsen af? Det er ondt at være fattig.«

»Men naar Børn ikke er onde, hvordan blir man det saa som Voksen?« sa'e hun igen.

»Voksne er vel heller ikke onde,« sa'e Karl. »Mon ikke det er Forholdene der tvinger os til at handle ondt?«

»Jo, jeg er ond. Sommetider kan jeg hade jer allesammen, og synes der ikke er noget ved nogen Ting. Dengang du laa syg, drømte jeg, at du kunde blie rask hvis jeg vilde gi mit Liv for dig; saa skulde der laves en Uldtrøje af det til dig — sikke noget Sludder at drømme, du! Men jeg vilde ikke.«

»Jeg har ogsaa handlet ondere mod dig end nogen anden,« sa'e Karl.

»Har du?« Ditte saa forundret paa ham. Det hade ofte ærgret hende, at han var saa uangribelig god i sin Adfærd; nu glædede hun sig over det — for Børnenes og den gamles Skyld. De vilde faa det godt. Og hun selv — ja det at hun gled over i Døden ved hans Haand, retfærdiggjorde hende syntes hun.

»Synes du det er ondt af mig, at jeg ikke er ked af at skilles fra jer?« spurgte hun en Dag.

Karl rystede paa Hodet. »Er der slet ingen du er ked af at skilles fra?« spurgte han med et svagt Haab.

Ditte tænkte sig om. »Jo lille Peter,« sa'e hun saa. »Han kan lære én at være god.«

»Har du ikke Lyst til at se hvor stor Jens er blevet?« spurgte Karl. »Skal jeg ikke hente ham hjem til dig?«

Nej hvorfor det — nu kendte Ditte ham jo ikke engang. Fremmede Børn var der nok af herinde at glæde sig ved. »De Taarer er tørret,« sa'e hun forklarende. »Jeg tror det er lige meget, om man selv er Mor til et Barn eller ej. Hovedsagen er, at man lever sammen med det og har Ansaret for det. Det man lever sammen med og har Ansvar for, kommer man ogsaa til at holde af.«

»Ja og da du tar Ansaret for alting, kommer du ogsaa til at holde af os alle,« sa'e Karl og kysede hende.

»Nej men jeg tar ikke Ansaret for nogenting mere,« svarede Ditte. »Jeg vil ikke mere.«

»Nej for du er træt. Men nu skal du hvile og komme til Kræfter igen — husk paa, du er ung endnu, kun 25 Aar.«

»Er jeg virkelig ikke ældre — nej det er jeg jo heller ikke!« Ditte lo lykkeligt. »Og du, jeg har gaaet og syntes jeg var en gammel Kone — saa meget har jeg været ude i. Jeg er vist brugt op

tror jeg nok — jeg skal smælttes om lige som de opslidte Gummigalosjer. Naar jeg tænker paa mig selv som lille, da jeg løb ved Bedstes Haand og sad hos hende og læste, synes jeg det er en hel Evighed siden. Hvor Tiden dog har været lang og drøj, du Karl! Og paa Bakkegaarden og i *Skadereden* — hvor er det altsammen længe siden.»

»Du har ogsaa levet et virksomt Liv — du har sandelig ikke ligget paa den lade Side! Og meget ondt har du været ude for — godt har du egentlig aldrig haft det. Men nu skal du faa det godt, det lover jeg dig.«

»Ja nu faar jeg det godt. Jeg har det allerede godt — det er ligesom jeg var rykket over i en anden Verden, hvor der ingen Pligter er. Ingenting kalder paa mig mere, kan du forstaa det? Børnene er der dog endnu og skal sørges for — de kære Unger som aldrig har vist mig andet end Godhed. Men det er, lige som alting er lagt i andre Hænder. — Nej ved du hvad det er? det er lige som Fattigdommen var afskaffet! — — Aa bare der ingen Fattigdom var! Tror du nogensinde den kan udryddes? Gøres der noget rigtigt for det? Gør Pelle ikke noget?«

»Jo lige nu har han fremsat Forslag om kommunale Vuggestuer,« sa'e Karl. »De skal være under Lægekontrol, og alting skal være moderne indrettet med Bad og Dampvaskeri og Sterilisering af Mælken. Børnene skal hentes og bringes af Funktionærer, saa Mødrene er fri for at rende og piske

med dem. I dertil indrettede lukkede Vogne tror jeg nok.«

Dittes Øjne lyste. »Det blir da dejligt!« udbrød hun — »saa næmt!« Men saa fangede hun hans Udtryk. »Er der nu ogsaa noget galt ved det?« spurgte hun fortrydelig.

»Jeg vil jo ikke gøre dig ked af det,« svarede Karl — »men det er vist ikke den Vej vi skal. Man skulde hellere gøre det lidt næmt for Mødrene at blive hjemme. Dette her fremmer bare Udbytingen.«

»Det er ogsaa sandt,« sa'e Ditte nedslaaet. »Ved du hvad der er det forfærdelige — at man ikke tør glæde sig over noget! Der er altid noget andet bagved igen. Du ser noget bagved det jeg kan faa Øje paa, og maaske kommer der en anden og ser noget bagved dit igen og giver en ny Forklaring.«

»Ja der synes at være langt ind til det rette,« sa'e Karl tankefuld — »længere end der maaske i Virkeligheden er.« Han sad og kælede for hendes Haand mens de talte; det gjorde han gjerne.

»Nu maa du gjerne kysse dem,« sa'e Ditte — »for nu er de pæne.« Han tog begge hendes Hænder op til sin Mund, gæmte sit Ansigt i dem. Hun smilede lykkelig.

»Kan du huske jeg engang beklagede mig over, at det var umuligt at ha ordentlige Hænder naar man skulde sjove saa meget? Saa kyssede du dem, og sa'e at dem skulde jeg ikke skamme mig ved, for de var mit Fribrev i Himlen og paa Jorden.

Dengang forstod jeg dig ikke og var bare flov; men nu forstaar jeg godt hvad du mente med det. Og i Nat drømte jeg at Vorherre ogsaa kyssede mine Hænder — var det ikke underligt? Han stod ved Paradisets Have, dér hvor alle de trætte kommer hen og hviler sig; og de andre vilde ikke slippe mig ind. Hun er for ung! sa'e de — hun kan saamænd godt arbejde lidt endnu. Men Vorherre tog mine Hænder og saa paa dem, og saa sa'e han: Hun har slidt nok; værre saa mine egne Hænder ikke ud, dengang jeg hade skabt Verden! Og saa kyssede han dem; og jeg skammede mig godt for de var jo ikke pæne. Men det var netop derfor han gjorde det og alle de andre nejede sig for mig.«

Hun laa med lukkede Øjne, træt af at tale. Karl sad ganske stille for ikke at forstyrre hende. Pludselig lettede hun Hodet: »Hør, nu synger de Salmer igen!« sa'e hun. Det saa ud som lyttede hun opad mod Himlen.

»Det er henne paa den lange Gang — den ny Logerende,« sa'e Karl. »Det er forresten en gammel Arbejdskammerat af mig ude fra Pumpestationen, en rigtig prægtig Fyr. Men han synger altid Salmer naar han er alene. Han er Bornholmer, de Folk er allesammen lidt forstyrrede i Hodet.«

Dittes Tankegang sprang fra det ene til det andet; nu var hun ved noget nyt igen: »Bedste sa'e altid, at vi *Mand'*er er som Faarene — jo haardere vi

klippes, des mere Uld giver vi. Er det rigtigt? Du er jo selv en *Mand*.«

»Ja det er vist rigtig nok. *Mand'*erne har altid haft Ord for at ha mere Hjærte end Forstand — de har svært ved at holde paa deres eget. Med den Slags Kultur maa man trykkes ned, og det er vi alle blevet. Saa talrige *Mand'*erne er, vil du lægge Mærke til, at de alle hører til paa Bunden. Det gror godt nok paa os, og det er jeg ikke ked af; det vil Verden komme til at velsigne os for engang tror jeg. Men det er ikke lige meget hvem der klipper én. Hidtil har Fanden haft ved Uldsaksen tænker jeg! Mener du ikke ogsaa det?«

Men nu sov Ditte for Alvor, rolig og fast som hun ikke hade sovet længe. Karl listede ud af Stuen. Han vilde benytte Tiden mens Ditte sov til at opsøge nogle arbejdsløse Kammerater og faa lidt at vide om Situationen. Der var Mudder i Gelledderne vidste han; den voksende Nød gjorde Stemningen stadig mere forbitret. Man knurrede mod det Bestaaende, og mod sine egne Førere; der var Forslag fremme om Generalstrejke med Lukning for Gas og Vand og Lys, og Trusler om at ta sig selv til Rette. Han trængte til at faa ordentlig Besked; den sidste Tid hade sat ham ud af Føling med Oppositionen.

XIX

DEN LILLE KULPILLER

DITTE kom alligevel paa Benene igen, Gamle Rasmussen fik Ret — som altid. Der var for godt Tømmer i hende, til at hun saadan skulde gaa hen og svigte det hele. En Dag satte hun sig over Ende i Sengen og erklærede, at hun vilde hjælpe den gamle at lave Ildtændere. Og da først hun havde faaet noget mellem Hænder, kribledede det hende under Fodsaalerne ogsaa — hun maatte op. Stort bevendt var hun ikke, henad Aften krøb hun i Fjerene igen. Men et Fremskridt var det alligevel; naar de hang godt i kunde de holde næsten en Krone om Dagen. Og det var da endelig et Arbejde der ikke løb tørt; Ildtændere var der god Brug for i denne Kulde.

Karl hjalp ogsaa til naar han ikke havde noget bedre at ta sig for; og saa sad de om Arbejdet og passiarede; og Tiden gik storartet — især om Aftenen naar de Smaa var kommet til Ro. Ditte var ogsaa i Seng, dér befandt hun sig bedst; Bordet med Arbejdet paa havde de stillet tværs over Sengen.

Lille Peter var ikke fri for at være Familiens vigtigste Medlem i denne Tid. Han tjænte snart sagt lige saa meget som alle de andre tilsammen. Saa snart han kom hjem fra Skole og hade spist, strøg han og Ejnar ud med deres to Sække og Stættet af en gammel Barnevogn, som de brugte til at køre Brændslet paa. Naar han vendte hjem ved Syvtiden om Aftenen, hade han tjænt mellem en halv og en hel Krone. Det var en Gut som forstod at bruge sig; alt det klejn han var — og stille i det.

To driftige Knægte var de, han og Ejnar. De kendte Byen ud og ind med alle dens Muligheder, vidste saa nogenlunde hvor de Fem- og Tiører skulde søges, der tilsammenlagt blev til en Dags Fortjæneste. Ganske lige til var det ikke, ofte laa den ene Tiøre ude paa Nørrebro, den anden paa Kristianshavn eller i Valby. Det galdt om at bruge Benene. Men det galdt endnu mere om at bruge sin Forstand; hvis man ikke hade *Pæren* i Orden, løb man bare Træsko af sig til ingen Nytte.

Naar Drengen kom hjem og — stille i det som han var blevet — lagde sin Fortjæneste paa Bordet uden at sige noget, slog den gamle Hænderne sammen. »Jøsses, han er skam geskæftig — han blir da Millionær engang,« raabte hun. »Hvor har du dog væ't og tjænt alle de Penge; du har davel inte staalen dem?«

Ditte saa at han var træt og spurgte ham ikke ud, men hjalp ham med en egen Ømhed Vanter

og Trøje af. Hun hade lidt varmt staaende til ham i Kakkellovnen — ofte lidt ekstra, for han var jo Forsørgeren paa en Maade — og hjalp ham i Seng. Saa snart han var i Køjen sov han; undertiden faldt han ogsaa i Søvn over Maden. Saa gik hun hans Klær omhyggeligt efter, og anbragte en Lomme hvor hun bare kunde. Det var hans Drengestolthed at ha mange Lommer — fler end nogen anden Dreng i Skolen; og paa det Punkt i al Fald skulde han ikke ha Behov at føle sig fattig! Naar hun hade noget nyt til ham, et Halstørklæde eller et Par Vanter — lae hun det ovenpaa hans Klær. Saa fandt han det om Morgenens og blev sjæleglad; da var han igen udhvilet og frisk. Saa endevendte han sit Tøj for at se om der var kommet nogen ny Lomme til i Nattens Løb.

Peter holdt ikke meget af at fortælle om sin Jagt efter Udveje. Hvad var der at snakke op om? At man hade holdt Kreaturerne for en Driver en hel Time paa Kvægtorvet, mens han var inde paa en Beværtning — frosset som en Hund og faaet femogtyve Øre for det? At man hade tjænt ti Øre paa at hente Bajre til en Pramskipper nede i Gasværkshavnen — og femten for at bringe en Pakke ud paa Nørrebro for Styrmændene? At man hade været helt ude i Valby med et Ilbrev uden at faa en rød Øre for det — fordi man skulde ha Svar tilbage og Manden saa var gaaet da man kom? Saadanne Afbrændere forekom; Ejnar paastod at den Slags Ærender altid var oplagt Snyderi — han

forlangte sin Betaling straks; men Peter havde altsaa været dum og godtroende — var det noget at fortælle? Der var ikke ret megen Bedrift i noget af det!

Og det der var noget ved kunde ikke fortælles; i al Fald ikke til voksne Mennesker — de var altfor dumme. Derfor beholdt de to Knægte det for sig selv. Det der gav noget var Kullene; men der skulde lidt Held og lidt Haandkraft til ogsaa dér — der var ikke noget at rende med Sludder om. Naar de to trillede afsted om Middagen med Støttet til den gamle Barnevogn, lignede de to smaa troskyldige Drengene der skulde ud og erobre Verden ved deres Barnlighed. Og naar de vendte hjem om Aftenen, var det de samme Smaavæsner — bare slukte og dødstrætte. Men der laa noget imellem.

Saa snart de havde den hjemlige Gade bag sig, strøg ogsaa Barnligheden af dem; de forvandlede sig til to smaa spændstige Væsner med alle Sanser paa Vagt — to vaagne Rovdyrunger som intet undgik. De havde delt Byen mellem sig. Den ene havde sin Operationsbasis paa Halmtorvet hvor Slagterhusene var, Gasværkshavnen med dens Arbejdere og Sømænd, og alt det; den anden havde Gammel- og Nytorv med Universitetet og Gaderne hvor Bønderne holdt til. De byttede, saa de hveranden Dag var det ene Sted hveranden Dag det andet. Mest af Hensyn til Skrumlet af en Barnevogn, *Kulvognen* kaldte de den; den der havde Halmtorvet, tog det

gamle Stæl med og gæmte det bag en af Kreaturfoldene paa Kvægtorvet. Kønt var det ikke at trække af med, og morsomt heller ikke for der manglede et Hjul ved den ene Side. Men det var rart at ha og transportere Kullene paa. Og Kullene var som sagt dem der gav noget; slog alt andet fejl, hade man dem at falde tilbage paa.

De mødtes Kl. fem som sædvanlig omme bag Folden hvor *Kulvognen* stod; det hade været en skidt Dag. Ejnar hade tjænt tredve Øre, Peter kun tyve. De delte Pengene lige — det gjorde de altid, og gik saa i Gang med at oprette det forsømte. Der var kun én Maade at gøre det paa: pille Kul og sælge. Der boede en gamle Kone lidt ude paa Sønder Boulevard; hun hade Hørkramkælder og gav dem halvtreds Øre for Sækken af Kul — de hade solgt til hende saa tidt. Og Kul var der strøet overalt, langs Kajerne, omkring Gasværket — og først og fremmest nede paa det uhyre Godsbaneterræn. Der var det forbudt at komme, saa den Udvej valgte man kun i Nødsfald! — Lersøens Lossepladser var de to Knægte forlængst færdig med; der var for langt ud, og halvbrændte Koks var der heller ingen Forslav i!

Der var ikke megen Tid at gi væk i Aften, derfor blev Godsbaneterrænet valgt. For at komme derned uden at blive opdaget skulde man helt ud til Vestre Fængsel; der ude var Terrænet daarligt belyst. De to Gutter satte i Galop med *Kulvognen*.

Ejnar skød den og Peter støttede i den Side hvor det ene Hjul manglede.

Undervejs lagde de Slagplanen. Den gamle Kone skulde ha to Sække; det blev en Krone, saa kunde de komme hjem med fem og halvfjers Øre hver. Mor Ditte kunde nok klare sig med Brændsel i Morgen over, men Ejnars Mor var udgaaet og skulde vaske. To og en halv Sæk bare — det skulde de snart faa samlet!

Omtrent ude ved Enghavevej sneg de sig ind paa Godsbaneterrænet. *Kulvognen* maatte de la staa oppe paa Vejen. Da de hade pillet saa meget de kunde slæbe, asede de Sækkene op til Vognen og fyldte det hele i den ene Sæk. Saa pillede de i den anden, holdt i hver sin Side af den og slæbte den efter sig — og saa op og tømme om. Saadan gik det frem og tilbage nogle Gange, til den ene Sæk var fuld. Der var saa meget i den som en voksen Mand kunde bære, men saa var de ogsaa trætte. Den anden Sæk skulde tømmes ud paa Jorden, hvergang der var saa stor Slump i den som de kunde trække afsted med; og saa fyldes tilsidst naar Bunken var stor nok. Det var et helt Regnestykke! Den gamle Kone forlangte Sækkene fyldte lige til Halsen, ellers trak hun af i Prisen. Naa, alt det var man indstillet paa. Men det tog sin Tid herude, hvor Terrænet var spredt — og daarligt belyst; og man fik langt at køre. Vognen kunde kun bære én Sæk ad Gangen.

»Du — vi gaar længere ind,« sa'e Ejnar. »Der

er der tykt med Kul, og man kan bedre se!« De kørte indefter langs Indhegningen; helt inde ved det egentlige Terræn lod de sig glide ned ad Dæmningen med deres Sæk.

Her var Kul i Guds Velsignelse overalt paa Jorden, de laa til ingen Nytte og blev traadt ned i Sne og Søle. Men det var en farlig Forbrydelse at samle dem op; blev man fanget, fik man Klø eller kom paa Politistationen!

Terrænet var stærkt oplyst; de store Buelamper hang højt oppe i Luften, som Ildfugle der holdt sig svævende paa Vingerne. Hvergang de slog et Slag med Vingerne gik der Halvmørke hen over Terrænet. De to Drengene holdt sig i Skyggen af nogle høje Jærnbanevogne, ikke langt borte hørte de Mænd raabe og støde i en Fløjte — der rangeredes. De arbejdede som Bier for at blive færdige, de talte ikke, hviskede ikke engang. Overalt var der høje Skinner, man kunde snuble over; Ejnar gjorde Peter opmærksom paa dem ved at trække ham i Ærmet. Saa kom Peter til at ryste. Morsomt var det ikke, men det maatte gøres; og de to Smaagutter hade vænnet sig til at smutte ind og ud under Skæbnens Hjul.

De hørte Raab tæt ved sig; en Mand kom løbende. »I Satans Tyveunger!« raabte han. Ejnar trak Peter med over i Skyggen af nogle Godsvogne; men Peter tabte Holdet i Sækken og faldt — lige i en Lysstribe. Og Lysstriben vandrede! Han hade noget i venstre Haand, noget hvidt som

han knyttede Haanden fast om for ikke at tabe det. Han maatte støtte Knoerne mod den islagte Jord for at komme op, men den ene Fod sad fast i et Skifte. Og en mægtig Kølevogn kom glidende ind over ham graahvid og fantastisk stor — uden Forspand, der hang blot en Mand paa Bagtrinet og kiggede frem. Den lille Dreng skreg af Rædsel.

Da de løftede ham op, saa han Ejnar krybe paa alle fire op ad Dæmningen, trækkende Sækken efter sig.

Saa blev alting mørkt omkring ham — som fløj alle de store Ildfugle paa engang deres Vej.

XX

GUDS HJÆRTE

Povl havde været oppe for at se til Dittemor og sige Farvel. Han havde faaet Brev fra Kristian, som laa i Hamborg med Skib og skulde ligge der et Par Uger, et rigtigt Brev paa fire Sider hvori Kristian fortalte vidt og bredt hvor storartet det var at sejle og opfordrede ham til at komme straks. Han skulde bare komme, saa skulde Kristian nok sørge for Resten. Der var Rejsepenge i Brevet, saa det var riælt nok. Nu vilde Povl saa afsted som han gik og stod — der gik Skib næste Morgen. Men hverken Læremesteren eller Forældrene maatte vide noget om det før han var paa den anden Side Havet. Ingen anden end Ditte maatte vide noget om det. Om hun syntes det var forkert af ham at stikke af saadan, spurgte han.

»Nej, stik du bare af ud i Verden, naar du føler Trang til det,« sae Ditte. »Her er der saamænd ingen særlig Grund til at blive hængende. Kristian er jo sluppet meget godt fra sin Rømning.«

Hun maatte saa love at gaa ud og sige det til Forældrene, naar han vel var borte. »Men du skal ikke bryde dig om at hilse Sine,« sa'e han.

»Det kan du ikke være bekendt.« sa'e Ditte.
»Hun har jo aldrig gjort dig noget.«

»Næ — ikke saadan; men hun er saa — — jeg ka bare ikke li hende! Hun siger at vi er en skidt Familie, bare fordi Hjalmar er stukket af.«

»Hva, er Hjalmar ikke kommet igen? og han laante Fars Penge til at rejse for!«

»Nej — og Else — —.«

»Hva er der med Else?« spurgte Ditte angst.

»Aa, det —« Povl gav sig til at græde. Naa, saa maatte han afsted, han hade meget at ordne. Ditte syntes det var helt underligt; nu stak han ogsaa af — lige som Kristian i sin Tid! Maaske saa hun ingen af dem mere. Det var næsten som at sende en Søn ud i Verden.

Det med Else var jo kedeligt, men en Dødsulykke var det da heller ikke. Sine var der i al Fald ingen særlig Grund til at ta højtideligt, hun som bare gik og satte sin Dyd paa Sparekassebog, dengang hun selv var ung.

Saa kom Gamle Rasmussen hjem med Søster Anna; de hade været til Fødselsdagskaffe hos Mutter Geismar. »Hun skal nok til at skifte Religion igen,« sa'e den gamle. »Den som hun er i — hva den nu hedder — smider nok inte mere af sig.«

»Hva den hedder — si'r I Mor. Men det er jo den samme I selv er i,« sa'e Ditte smilende.

»Naa er'et det? Nej den var hun vist inte be'en fed af — én anden har allenfals aldrig mærket noget til at der regnede Manna ned fra Himlen. Nej, men hun spekelerer vist i Mormonerne!«

Ditte lo.

»Ja, ja, le du kuns,« sa'e den gamle og lo selv med — »men i ethvert Tilfælde er'et noget, hvor de skal døbes én Gang til. — Var det forresten ikke paa Tiden at faa lille Georg holdt over Daa-ben? Folk snakker om, at det er underligt han inte er døbt — sa'e Mutter Geismar.«

»Det kommer nok til at vente lidt endnu — til vi faar bedre Raad. I skal nok faa Lov at holde Huen, Mor!«

»Ja, der er vel kaske nok heller ingen nærmere til'et, al den Stund én har haft med ham at gøre fra han blev født. Saa ku han jo ogsaa faa sig et rigtigt Navn, enten det nu skal være Georg eller noget andet.«

»Jamen Mor, han hedder jo allerede Georg,« indvendte Ditte.

»Ja, vi kalder'n'et jo; men hedder'et gør han jo da inte, saa længe han inte er døbt — saa meget ved én da.«

»En ka forresten ogsaa faa'et gratis,« vedblev den gamle lidt efter — »naar én da hører til dem, der slet inte kan betale. For saa er de jo nødt til at gøre det for ingenting, hellere end at en Sjæl

skulde fortæbes. Men naturligvis, ka de faa deres Penge saa.« —

Ditte hade sat Mad frem. »Nu maa I hellere spise, saa de Smaa kan komme i Seng,« sae hun. Karl var ude at fiske — for første Gang efter sin Sygdom.

»Ska' du da inte selv ha noget?« spurgte den gamle.

»Nej jeg venter hellere til Peter kommer. Han sidder saa ene og gnaver sin Mad om Aftenen — og falder i Søvn over den. Det er Synd mod ham.«

»Men du skulde jo i din Seng, du. Husk paa du er syg!« sae den gamle.

Nej Ditte vilde blive oppe til Drengen kom. Hun hade faaet en ufattelig Længsel efter ham — efter at holde en Arm omkring ham og se ham ind i hans barnlige alvorlige Øjne, mens han stod og pillede i hendes Skulder og sagde sit: »Og ved du hva, Mor?« til hveranden Sætning. Megen Latter var der ikke i ham, men han var saa god!

Søster Anna derimod var forfærdelig pudsig, en rigtig lille Avekat. Naar hun var i det Hjørne da — for hun hade det ogsaa til den modsatte Yderlighed. Men naar hun saadan var ovenpaa som nu, var hun ikke til at staa for. Hun sad og lavede Ansigter mens hun spiste, de frygteligste Ansigter af Trolde og vilde Dyr, og Gamle Rasmusen var lige ved at dejse ned af Stolen af bar

Forskrækkelse. Lillebror lo ogsaa og hoppede paa Dittes Skød, — det var en hel Fest de tre lavede. Selv tog hun ingen videre Del i den, alt støjende var hende imod. Hun var blevet saa stille efter sin Sygdom. Det var en hel Lettelse at faa dem til Side; den gamle var ogsaa træt og gik i Seng sammen med Børnene.

Ditte satte sig til at arbejde, mens Tankerne var hos hendes lille Peter, Hun var ked af at det trak saa længe ud med ham, saa blev han endnu mere træt end ellers. Han maatte ha haft et eller andet uforudset Uheld med Arbejdet, det skete undertiden; ellers var han meget præcis. Det var Synd at han saadan skulde arbejde evig og altid, lege fik han aldrig Tid til; naar hun nu var rigtig rask skulde det ha en Ende. Ellers vilde det gaa ham som det var gaaet hende selv, at han ingen Barndom fik — — og ikke engang vidste hvordan han skulde gribe det an, naar han endelig fik et Par Timer til at lege i. Utilfreds eller forurettet af Tilværelsen følte Ditte sig iøvrigt ikke; men hun følte det som et Savn ikke at ha leget i sin Barndom. Det føltes ligesom der var tomme Huller i Sjæl og Sind efter det endnu. — Og saa maatte hun se til, at der blev Udvej for et ordentligt Stykke Legetøj til ham; et Lokomotiv ønskede han sig — og Skinner. Han gik med den Tandbørste i Haanden bestandig; den var snart saa sort som Gud ved hvad, og vaske den fik man ikke Lov til. Rigtig lege hade han jo ikke Tid til, derfor skulde den vel

sidde der i Næven paa ham som en Slags Erstatning. Og saa var det ogsaa det eneste Stykke han nogensinde hade faaet forærende, der var noget værd! Ellers var det altid gammelt Skrammel fra Lossepladsen.

Da Klokken slog ti paa Rosenborg, blev Ditte for Alvor urolig. Hun vilde ha givet meget til, at Karl hade været hjemme i Aften; søge efter Drenge var jo haabløst, han kunde lige saa godt være i den ene Ende af Byen som den anden. Men hun trængte til nogen der sa'e: Han kommer saamænd nok skal du se; der er ikke sket andet end det at han er blevet forsinket. Maaske er Ejnar og han gaaet i Cirkus, saadanne to Knægte kan finde paa saa meget! —

Hun sae sig alt dette selv; men netop fordi hun ikke troede paa det, trængte hun til at en eller anden sae det. Helst Karl — han sae aldrig andet end han kunde staa ved!

Hvert Øjeblik var hun ved Vinduet for at kigge ned i Gaarden; hvergang hun hørte Skridt i Trappen, lukkede hun Døren op ud til den lange Gang.

Nu blev der tændt Lys nede i Arbejdsmand Andersens Stue; hun gik ned til Selma for at høre, om hun vidste noget. Selma hade været ude at søge, hun hade Sjalet paa endnu. Hun saa forgrædt ud.

»Ka De forstaa det?« sa'e hun. »Nu har jeg pisket rundt i to Timer, paa alle de optænkkelige

Steder har jeg været; for vi sidder jo og fryser, og han skulde komme hjem med Kul. Det er aldrig sket før, han kan nok være en vild Krabat, men uordentlig er han ikke. Og vi som sidder her og fryser og ikke har Spor at lægge i Kakkelovnen.« Hun græd igen.

»De kan faa Kul hos mig,« sa'e Ditte. »Det er ikke det værste; men — --.«

Men Selma blev ved med at klage, hun hørte ikke engang Dittes Tilbud. Hun klamrede sig blot til det med Kullene, for ikke at komme til at se Virkeligheden i Øjnene.

De to Kvinder talte om at gaa til Politiet; men ingen af dem var rigtig glad for at faa Politiets Indblanding i deres Sager; de var ugifte Mødre begge to. Og Drengene kom jo alligevel, saa det ingen Nytte var til at udlevere sig og selv fortælle, hvordan de maatte gaa for Lud og koldt Vand — naturligvis kom de! Det var jo to raske sikre Dreng, som var vant til at færdes alle vegne. Hvorfor skulde de saa ikke komme.

»Der kan være en Ildløs et Sted,« sa'e Selma — saa glæmmer Dreng alting.« Hun havde selv set, hvordan Børn kunde staa og hænge over en Ildløs — hele Natten og ingenting sanse.

Ditte gik op til sig selv og ventede videre. Hun sad med Haanden for Munden som vilde hun med Magt holde noget nede, og stirrede ind i Lam-

pen med Øjne der ingenting forstod. Saa tog hun sig stærkt sammen, hun *vilde* ikke gi sig noget trist i Vold. Hun rejste sig og gik hen og hentede et Klædningsstykke i den gamle Komode, en sort nubret Vest af Golfgarn. Den hade hun endnu fra sin Tid som Tjenestepige; den blev kun brugt naar hun skulde være pæn, og var fuldstændig som ny. Hun gav sig til at trævle den op, tog saa de store Træpinde og begyndte at strikke. Peter hade hele Vinteren ønsket sig en strikket Hue med Dusk; der hade bare aldrig været Raad til at købe Garnet. Nu skulde han ha sin Hue, og Muffediser og Halstørklæde med af samme Slags — saa blev han lykkelig! Der dæmrede en svag Forestilling i hende om, at naar hun opfyldte hans kæreste Ønske, saa vilde han komme — *maatte* han bestemt komme.

Omsider slap Anspændelsen sit Tag i hende, hun overvældedes af Træthed og faldt i Søvn — en lykkelig Søvn hvor hun hade Peter hos sig. Han stod ved Siden af hende, lænet ind til hende som altid naar de var ene to, og lagde Daglønnen paa Bordet. »Vi hade nær ingenting tjænt,« sa'e han paa sin pudsige Maade — »men saa tjænte vi noget alligevel.« — —

Ditte vaagnede ved at Kusk Olsen gik ned for at fodre Hestene; der var koldt i Stuen, Lampen osede søvnigt. Nu var hun sikker i sin Sag! Hun gav sig til at rydde op i Stuen og se Børnenes

Tøj efter; hendes Udtryk var forstenet. Ogsaa Karls Strømper saa hun efter — der maatte ikke være for meget til Gamle Rasmussen. De tyndslidte Steder trak hun igennem med Stoppegarn, saa holdt de saa meget længer og den gamle fik det Pusterum. Hun undredes paa naar det afgørende vel vilde komme; det sad som en ond Klump inde i Hjærtet, en Kno der pressede paa. Hun maatte ha Vinduet op for at faa Luft.

Der var Lys nede hos Selma endnu, saa sad hun ogsaa og ventede. Over Gaarden lød slæbende Trin, en Aviskone kom humpende med sin svære Byrde og stak *Bladet* i Selmas Dør. Lidt efter lød Selmas hurtige Trin i Trappen; Ditte vidste hvad det betød. Selma græd og holdt Avisen frem for sig, hendes Haand rystede. »Her staar det,« sa'e hun hulkende. Men Ditte hørte paa hendes Graad, at den ikke gjaldt Ejnar.

Ja der stod det: Frygtelig Ulykke paa Godsbanens Terræn, et Barn faaet begge Ben knust. Ditte læste det avtomatisk, hun vidste det jo i Forvejen — hade allerede gennemlidt det hele. — Han kom straks paa Operationsbordet, det lille Skind, og laa og stirrede paa Læger og Sygeplejersker med aabne forundrede Øjne. Ved Bevidsthed var han, for da en Sygeplejerske begyndte at klippe Tøjet af ham, gav han sig til at græde og sa'e: I maa ikke klippe mit Tøj itu, for saa blir Mor saa ked af det.

Det gav saa dejlig los i Dittes Bryst, da hun hørte sin lille døende Dreng sige dette; det var som den onde Kno endelig fik banet sig Vej ud af hendes Hjærte. Hun lænede sig forover; Blodet stod hende ud af Munden.

XXI

DØDEN

DITTE slog langsomt Øjnene op. Hun saa sine hvide tynde Hænder strakte ud over et hvidt Lagen; om Haandledene hade hun en hvid Flæse. Omkring Pudlen var der ogsaa en, og foran paa Brystet — paa Natkjolen — løb der en op om Nakken paa hende og ned igen paa den anden Side. Hun var vaagnet saadan klædt i hvidt engang før — dengang hun hade faaet Jens. Men da var hendes Haar et rødt Brus ud over det hvide — og der laa en lille Unge ved Siden af hende og skreg; nu klæbede den Smule Haar der var igen, fast til Hals og Tinding. Og hun hade Fuglehals, hun vidste det uden at behøve se det, Senerne strammede naar hun drejede Hodet.

Var hun død eller skulde hun først til det? Det var den inderste Stue hun laa i, hun kendte Rævnerne i Loftet; og hun laa i den gode Seng med Federmadrassen. Dynen kendte hun ogsaa igen paa det bløde Tryk mod Knæerne — det var den gode Overdyne. Men hvem hade gi't den det

smukke hvide Betræk? »Astrid Langhalm« stod der i det ene Hjørne, smukt syet. Ditte var et Øjeblik ked af, at hun nu aldrig kom over og pleje Fru Langhalm; hun hade glædet sig til det. Det strejfede hende lige.

Hun laa med lukkede Øjne og halv døsede. Nogen kom listende frem i Døren og kiggede ind; hun mærkede det, men saa ikke hvem det var. Kanske var det Sørine — eller Lars Jensens Enke? Det var ogsaa ligemeget. Men nu gik »Menneskeæderen« forbi i Klitten! Han hade skudt det halve Hode væk, og var ude og se sig om efter nogen hvis Hjærneskal han kunde bruge — godt at han ikke fik Øje paa hende. Kristian kom og hade flækket den ene Fod; Ditte rimpede den sammen saa godt hun kunde — han hade Hastværk. Vi blir nødt til at anskaffe et Par Fødder til, saa den Dreng kan skifte, tænkte hun, Kromanden *skal* gi Kredit. — Men dér stod Bakkegaardskonen pludselig i Døren, stor og bred — hun hade Loven i Haanden. Nu blir du dømt, sa'e hun og slog med Loven mod Dørkarmen, og hvert Slag var et Aars Tugthus. Vilde hun da aldrig holde op igen? saa mange Aar fandtes der jo slet ikke i hele Verden.

Ditte fik med Møje Øjnene op; i Døren stod Fru Langhalm og bankede paa, ganske sagte. Hun smilede og kom paa Tærne hen og satte sig ved Sengen; Ditte følte sit Ansigt blive tørret af. »Børnene er ovre hos os,« hviskede en varm Aande hende ind i Øret, — »De kan være ganske rolig.«

Børnene? Ditte anstrængte sig for at faa Mening i det — Børnene? ja men de var jo allevegne.

En Haand lagde sig paa hendes Pande og bragte hende helt tilbage til Virkeligheden — — Karls! Hun smilede og aabnede Øjnene. »Gaar det dig bedre?« hviskede han og bøjede sig ned over hende. Hun nikkede svagt og holdt Munden lukket — for hans Skyld; han troede, at naar hun blot ikke talte kom hun sig snart. Fru Langhalm vinkede Farvel og god Bedring; Karl fik hendes Plads. Han sad stille og holdt Dittes gennemsigtige Haand, men talte ikke til hende; der maatte jo ikke tales!

Hun var sunket ind i sin Tankedøs igen, laa og fulgte en lille Pige, som gik alene i Skoven og kom til en Aa. Og over Aaen førte en Spange — ind til Æventyrland. Hvad var der blevet af den lille Pige? Støvler fik hun som var for store til hende selv og for smaa til Bedste; men blev hun nogen Prinsesse? Ditte fik Lyst til at synge Spindevisen, men kunde ikke komme i Tanke om hverken Ord eller Melodi.

»Nu maa jeg gaa,« hviskede Karl lige over hendes Ansigt. «Men Gamle Rasmussen er i Køkkenet; hun ser til dig.»

Ja Tak, men Gamle Rasmussen kunde ikke Spindevisen; hun kunde slet ikke synge. Men Bornholmeren kunde! Nu sang han Salmer igen derhenne: *Effata! Lad dig op!* Mon det var fordi han var forstyrret, han sang saa meget? Ditte vilde

gærne vide hvordan han saa ud; hun hade endnu ikke set ham.

Mon man kunde se paa ham at han var forstyrret — og mon Vorherre kunde se Forskel? For ham var vi vel alle lige kloge! Mon Livet er endnu sværere for saadan en, eller kommer han maaske lettere hen over alting. Nej for det er Ansaret der gør Livet saa byrdefuldt, og han her gaar og bærer paa et forfærdeligt Ansvar for Menneskenes Vel, har Karl fortalt hende. Det er maaske deri hans Forrykthed bestaar? — Har hun selv ogsaa bare været tosset?

Ditte har selv ingenting udrettet synes hun; alligevel har det været som at slæbe en forfærdelig Byrde op ad et Bjærg — dette at sørge for lidt Mad, lidt Klær, lidt Varme. Og hver Morgen var Byrden rullet ned i Løbet af Natten og skulde igen ases til Tops! Forfærdeligt!

Han blev ved med sit: *Effata! Lad dig op!* Gud ved hvor længe han kunde holde det ud? Men hvis det var som Karl sa'e, at man allerede for tre Tusend Aar siden hade haft Dommere og Profeter, der hade tordnet mod Udbytningen af hende og Lille Peter og prøvet at ruske op i Masserne — ja saa skete der jo ingenting, saa sov jo Menneskene! Og den Gale hade Ret med sit evige *Effata!* Maaske hade han virkelig faaet Ørerne ladt op, maaske hade han Ret i sit! Saa var man alt-saa ikke videre, end at den der sa'e det rette, blev fremstillet som forrykt.

Der staar et Menneske i Døren og stirrer paa hende, med underlig stikkende Øjne der ligger dybt inde under Panden; Udtrykket i dem er som en blafrende Lysprik langt borte i en mørk Gang. »Maa jeg komme indenfor?« siger han varsomt. »Jeg kender dig godt; Karl har fortalt saa meget om dig, og jeg kommer for at ønske dig til Lykke med at du skal dø. Du skal straks faa at vide hvorfor!« Han lukker varsomt Døren efter sig og kommer hen og sætter sig, lidt fra Sengen. Der sidder han foroverlænet, med Armene støttet paa Benene, og stirrer grundende ned i Gulvet. Og Ditte blir helt spændt paa, hvad der nu vil komme fra hans Mund, saa spændt at hun faar et Sting ved Hjærtet og maa klage sig.

Han nikker tilfreds til hendes Stønne, flere Gange, som om han vilde sige at saadan skal det være.

»Du har maaske lagt Mærke til, at det er en stor Tid vi lever i?« siger han og løfter Hodet.

»Ja en ond Tid,« hvisker Ditte og mindes pludselig med Gru Arbejdsløsheden og Nøden.

»Jeg sae en stor Tid!« siger han irettesættende. »Med det onde er det forbi nu; vi to skal tilsammen gøre det forbi; det er derfor du skal dø. Gudfader har sendt det Onde ned over os, for at vi skulde faa det Store ud af det; men det er ikke enhver givet. Ved du hvorfor vi alle gik rundt og rundt i Ørkenen og aldrig kunde komme ud af Elændigheden — fordi vore Øren ikke var opladte,

vore Øjne ikke seende. Men en Dag rørte Vorherre ved mine Øjne: *Effata!* og han rørte ved mine Øren: *Effata!* Og da saá jeg klart hvordan det hele var. Vi har Jord i Øjnene og Jord i Ørerne! Ved du hvem jeg er?» Han saa fanatisk paa hende.

Ditte nikkede svagt — helt sikker var hun ikke.

»Jeg er Proletaren gennem tusend Aar, og derfor blev det mig der fik Synet opladt og gjorde Opdagelsen. Kammeraterne har gjort Nar ad mig derude paa Pumpestationen for min Opdagelse. Karl var den bedste af dem, men han kunde heller ikke se det rette. For jeg har gennem Grublen faaet fastslaaet, at Sjælen er et selvstændigt Væsen, som fører Proces for vort Vel derude i Rummet! Der gives Poængs, en for hver Godhed. Jeg har faaet første Prisen, fordi jeg har lidt og kæmpet mere end alle jer andre, gennem de forfærdelig mange Aar; men du har faaet anden Pris, og dermed er du givet mig!« Han ser betydende paa hende, og gør en Pavse for at hans Ord rigtig kan faa Tid at bundfælde sig i hende.

»Jeg tilhører Karl,« hvisker Ditte underlig til Mode. Bange er hun ikke, men hun fryser alligevel.

»Du skal dø, forstaar du vel nok,« siger han forklarende — »og det er Løsningen paa det hele; du er vor Frelse. Der er ingen der som du kan føre Processen derude, og fortælle Sjælen hvor gode vi er og hvor uforskyldt vi lider, og at vi er stum-

me. Dertil behøves der en som dig — som kan komme og gaa og blive der altid alligevel. Karl har fortalt mig om dig, og det er dig vi har søgt, Gudfader og jeg. Du skal gaa ind til Vorherres Glæde; og Glæden er lige som Bunkefnat — den smitter til alle Sider mellem Fattigfolk.« Han gav sig pludselig til at synge:

»Effata! Lad dig op!«
 lød det mens den Døve stirred;
 og den stumme Læbe dirred,
 da det klang: spring op, spring op!
 Og det smælted om hans Øre,
 og hans Tunges Hylster sprang,
 og han mægted selv at høre
 Læbens løste Takkesang.

»Jeg er blevet sat stum til Verden, og døv og blind var jeg ogsaa. Men saa digtede jeg denne Salme og sprængte det hele.«

»Det er inte sandt,« sa'e Gamle Rasmussen henne fra Døren, — »for den Salme har én kendt gennem mange Aar. Og nu er det bedst du tøfler hen hvor du hører hjemme, Ancher — og inte sitter og gør Hodet kuldret paa syge Folk med dit Præk.« Hun gjorde Tegn mod Døren.

Ancher rejste sig fra Stolen. »Jeg har jo ikke selv skrevet den,« sa'e han stammende og luskede hen imod Døren — »for vi er jo stumme alle vi. Og døve og blinde har vi ogsaa været. Men Gud har beskikket dem der kan det til at tale for os, til vi selv faar Mæle. — »Det er det som Solen

raaber: Effata, spring ud, spring ud!« sang han ude paa Gangen. Derude følte han sig tapper igen.

»Pøh! forskruede Mandfolk med sit Præk!« sa'e Gamle Rasmussen opbragt. »Frelse Verden behøver vi sku inte de Fjollede til — det kan de Kloge sagtens besørge; og ta Brødet dér hvor det er at finde ka ingen af dem hitte paa. Dér gaar de og tror de ka vælte Jerikos Mure med Lirum-larum!«

Hun vilde sige meget mer endnu, men kom i Tanke om at Ditte jo skulde ha Ro. »Jøsses!« hviskede hun og listede sig hen til Sengen.

»I behøver ikke gaa paa Tærne og hviske, Mor!« sa'e Ditte.

»Har du det saa meget bedre da?« spurgte den gamle glad. Ditte svarede ikke.

»Synes du ikke her har været dejlig Ro?« spurgte hun igen. »Jeg har ogsaa ordentlig maattet passe paa. Ja den halgale Jord- og Betonarbejder snød sig jo forbi mig, men ellers har jeg saamænd trolig staaet ved Døren og sagt nej; Fruen skal ha Hvile! har jeg sagt. En Masse Mennesker har her været og villet vist dig deres Deltagelse; og det er fordi Aviserne skriver, at du har været saadan en god og opofrende Mor. »Det knuste Moderhjærte« skrev et af Bladene saa kønt, og saa kom der en Læser herud med femogtyve Kroner. Du ved vel at de Smaa er ovre hos Langhalms — de har det saamænd godt! Og saa mange Kranse der er kommet, Karl sir at Kisten er helt dækket; han kan inte bestille andet end løbe, det Skind. Det blir en

stor Begravelse i Morgen; alle de Arbejdsløse følger. Synd er det at du inte kan komme med og følge Lille Peter.«

»Jeg kommer med, Mor,« sa'e Ditte og nikkede bekræftende. »Hvis jeg ikke kan følge Lille Peter til Fods, saa flyver jeg.«

XXII

Synk kuns ene uden Blusel
did hvor Dybet græmmet luder
over altfor tunge Tanker,
hvor den store Tomhed ruger
som en skæbnesvanger Trusel!
Gaa tilbage til din Gud!
— eller flyv i Rummet ud
hvor det Ny landflygtig vanker!

DITTE havde denne Gang godvillig taget sine Draaber og sov det meste af Natten. Da hun slog Øjnene op, var hun helt klar, og vidste straks at det var Dagen for Lille Peters Begravelse. Og hun vidste mere end det — tilstrækkeligt til at fri hendes Sind for de sidste Spor af Livets Byrder og Savn. Hun følte sig kraftesløs men let, Legemet mindede ikke mere med Smærter og Tynge, og hendes Sind var inde i en egen Ligevægtstilstand, der intet havde med Sorger eller Glæder at skaffe. Intet kom hende i Grunden dybere ved, hverken Peters Død eller Karls Bekymring for hende. Hun *hade* udstridt.

Hen paa Formiddagen begyndte der at komme Folk med Kranse og Blomster. Det var Folk fra

Kvarteret, Fattige som først havde faaet de nødvendige Skillinger rejst i sidste Øjeblik. Kransene blev lagt ind til Ditte i et Hjørne af Værelset, hun vilde gerne ha dem for Øje. De fyldte efterhaanden Bord og Stole; en hel Bunke var det — foruden alle dem der var bragt direkte ud til Kapellet paa Vestre Kirkegaard. Kusk Olsen havde tilbudt at laane en Hest af Vognmanden over Middag og køre det hele ud. Der kom bestandig Folk for at tale med Karl, Fanebærere og andre. Ikke blot de Arbejdsløse men selve Fagforeningerne havde vedtaget at følge Lille Peter til Jorden. Der blev Stansning over det hele saa det ud til. Det lille Væsen vilde faa en Begravelse som en Fyrste.

Ditte havde faaet dem til at stable Puder under hende, saa hun næsten sad op i Sengen; hun vilde gerne følge med i hvad der foregik. Karl kiggede nu og da ind til hende men forsvandt igen — han havde travlt. Og Gamle Rasmussen havde ogsaa travlt — det var godt, saa glæmte de hendes Tilstand. Der duftede af Kaffe derinde hele Tiden, enhver der kom skulde beværges.

Pludselig som hun sad og lyttede, fik hun et af sine Anfald med Aandenød og Kvælningsformelser; Karl kom styrtende ind til hende og gav hende Medicin. Hun laa et Par Minutter og stirrede op i Loftet med Øjne af Glas; saa var det ovre igen, og hun faldt hen i Døs. Han listede Puderne fra hende, saa hun kom til at ligge ned igen; sad saa ved hendes Leje og betragtede forpint hendes

udtærede Ansigt. Skulde han miste hende denne Gang? hende ogsaa? det Spørgsmaal gravede og gravede i hans Træk.

Saa kom der nogen, og han listede ind igen. Det var Morten.

»Jeg kommer for at varsko dig,« sa'e han. »Det blir en stor Begravelse, maaske den største Byen nogensinde har set. Hvis der nu sker noget? Hvis vi nu ikke kan magte det?« Han var hvid i Ansigtet.

»Vil du tale?« spurgte Karl.

»Ja jeg vil, du! Aa, om jeg turde sige hvad jeg har paa Hjærte! Se, nu staar hele Byen paa Hodet — Borgerskab, Presse, alting; de vader i ædelt Savl over den lille Knægt — og det er dog dem der har myrdet ham. Aa, om vi turde rejse Floden og lade den skylle ordentlig rent; saa var der dog én lille Martyr, som ikke var ofret forgæves.«

»Ja,« sa'e Karl stille, — »jeg skulde ikke ha noget imod det. Og Guds Dom tror jeg ikke man skal prøve at afvende.«

»Nej men vi render Panden mod Muren — vi har jo ikke engang Fagforeningerne paa vor Side. Tænk paa hvor alle Sind er oppiskede af Arbejdsløsheden — og nu Peters Skæbne! der skal ikke meget til før det fænger. Og man er forberedt paa det opefter og har ta'et sine Forholdsregler, baade Regeringen og Politiet. Først vilde man forhindre den store Begravelse, nu har man opgi'et det og vælger at forelægge Loven om Arbejdsløshed —

netop i Eftermiddag. Jeg ved ikke, om man er nervøse eller vil provokere os, men baade Militær og Politi er konsigneret. Man gør vist Regning paa, at Masserne fra Kirkegaarden gaar i Demonstration til Rigsdagen. Tror du vi kan forhindre det?»

»Jeg ved det ikke,« svarede Karl dystert. »Min lille Kone ligger for Døden — jeg beholder hende maaske ikke Dagen over. Peters Ulykke er gaaet hende saa nær.«

»Saa er din Plads herhjemme, og vi faar se at klare os uden dig,« sa'e Morten og rakte ham deltagende Haanden: »Det maa ogsaa være et forfærdeligt Slag for en Mor. Dersom saa den lille Drengs Skæbne kunde ruske ordentlig op i os selv og jage lidt Skræk i de andre; saa var i al Fald et af de Smaaavæsnere der knuses i Tusendvis under vort brutale System ikke død forgæves.«

»Det blir meget anderledes herefter — den onde Tid er forbi nu,« sa'e en Stemme henne ved Døren.

»Kom bare indenfor, Ancher,« sa'e Karl. »Det er en Kammerat af mig — han tror han skal frelse Proletariatet. Han er gaaet i Stykker under de forbandede Forhold,« vedblev Karl trist, henvendt til Morten.

»Ja og derfor tror de jeg er forstyrret,« sa'e Ancher og kom indenfor. »Men jeg lar dem bare tro!« Han flyttede ustandselig Blikket fra den ene til den anden, hen og tilbage igen, saa regelmæssigt som et Pendul.

»Naturligvis er du forstyrret,« sa'e Morten og saa paa ham med et Blik fuldt af Godhed. »Er det kanske ikke forstyrret af nogle usle Smaamyrrer at ville undergrave Samfundsbygningen? Og dog var det Myrrerne der fik det første Stykke af den kinesiske Mur til at falde. — Storhedsvanvid er det jo, at den sølleste og usleste af alle, Fattigper i Spændetrøjen, sparker til alle Grænser og vil omspænde Menneskeheden. Vi *er* forrykte du — og derfor hører Fremtiden os til! Hid med Haanden, Kammerat!«

»Siger du det?« sa'e den Gale med straalende Øjne og rystede hans Haand. »Maa jeg saa sige dig noget? Saa vil jeg ønske dig til Lykke med, at det er indgivet dig at se saadan paa det. De andre gør Nar ad mig og generer mig. Men nu skal du være med mig — og saa er vi tre. Ditte skal gaa ud i Rummet og fortælle Sjælene om os, og du skal føre min Sag her. Derfor har du faaet Gaven at kunne skrive.«

»Bryd dig aldrig om, hvad de andre siger om dig,« sa'e Morten. »Hvor er det en smuk Tanke, at Sjælene fører vor Sag derude. Her paa Jorden er det desværre at præke for døve Øren og kolde Hjærter.«

»Nej ikke mere du — for nu gaar Ditte ud, og saa blir det anderledes.« Han saa lyst paa Morten, saa gav han sig til at synge, med sin smukke Stemme:

Bruse gennem Dødens Have
 skal Guds store Effata,
 og faa Svar fra aabne Grave
 i et sødt Halleluja!

»Maa jeg tale derude ved Graven?« spurgte han brat.

»Det er der vel ikke Tid til,« sa'e Morten —
 »men syng din Salme over Graven, den kan vi
 alle ha godt af at høre! — Hvis vi kunde faa den
 trykt!« Morten saa paa Uret.

»Det ka naaes!« sa'e en Fanebærer — »der er
 fire Timer til. Skal jeg gaa op paa Trykkeriet og
 ordne det?«

»Ja Tak,« sa'e Morten.

Ditte bankede svagt i Væggen; Karl gik derind.

»Min lille Kone vilde gjerne sige Goddag til dig,
 Morten,« sa'e han og kom frem i Døren. Morten
 gik derind; den Gale fulgte ham i Hælene.

Ditte laa paa Ryggen med fremskudt Hage; hendes
 Træk var stærkt indfaldne, Døden hade allerede
 begyndt at forme hendes Hode i sin Lignelse. Hun
 gjorde et svagt Tegn mod Stolen ved sit Hode-
 gærde, Morten satte sig. Saa lod hun Hodet falde
 over paa Siden, saa hun kunde se paa ham. Hun
 aandede kort og tungt.

»Du er Morten,« hviskede hun besværligt. »Jeg
 kender dig nok. Jeg har aldrig haft Tid til at læse
 noget af dig; men du har gjort mange glade. Du
 skal skrive saa kønt om os. Tror du ogsaa selv
 paa alt det du tillægger os?«

Spørgsmaalet kom Morten overraskende; det varede lidt inden han svarede. »I mine bedste Øjeblikke gør jeg,« sa'e han saa.

»Ja for én maa ta i meget Snavs og Daarlighed — — som fattig. Kan én saa alligevel bevare sig god og ren i Sjælen?«

»Det kan være svært nok mange Gange, du — og Fattigdommen *er* en Forbandelse. Men jeg vil alligevel hellere høre til de Undertrykte end til Undertrykkerne.«

»Ja for de Undertrykte faar Poængs,« faldt Ancher ind — »en for hver Godhed. Ditte har mange Poængs! Derfor skal hun dø!«

»Jeg skal ud og finde min Dreng,« sa'e hun anstrængt. »Tror du jeg møder ham?« Morten nikkede.

»Jeg har forsømt ham saa meget, men nu —.« Hun fik et af sine Anfald; Karl maatte bede de andre fjærne sig. Han rejste hende over Ende og holdt hende i sine Arme. Det var det frygteligste Anfald hun endnu hade haft, hun blev blaa i Ansigtet og Øjnene traadte ud paa hende. Heldigvis kom Dr. Torp for at se til hende; han gav hende en Indsprøjtning, saa hun faldt til Ro. Den klare Sved stod Karl paa Panden, da det var overstaaet.

»Jeg skulde ud og ordne noget angaaende Begravelsen,« sa'e han hviskende, — »men jeg tør ikke overlade hende til den gamle. Du har vel ikke Tid at sidde her en Timestid!« Torp nikkede og tog en Bog frem af Inderlommen.

De fulgtes ad indefter, Karl og Morten. Det var midt paa Dagen, overalt var Arbejderne for hjemgaaende; der blev nok en mægtig Tilslutning til Begravelsen. Mange Steder flagedes der fra Forretninger og Privathuse.

»Det er alligevel et smukt Træk af Medfølelse.« sa'e Karl bevæget.

»Ja eller det er Angst — maaske begge Dele. Hvem ved? Hjærtet er jo det mægtigste Sprængstof der eksisterer. Men enten det nu er det ene eller det andet, var det bedre om det kunde ha været sparet. Det er en uhyggelig Medfølelse, der skal lægge Vejen om ad et Barnelig.«

»Sig mig Morten,« sa'e Karl nølende — »tror du paa et Liv efter dette? Eller sae du det blot for at trøste?«

»Jeg tror paa et Liv efter dette for alle os som kæmper for noget bedre,« svarede Morten. »Ikke for de mætte — *Maverne* — de har jo ingen Sjæl, Karl! Naturligvis tror jeg, det gør du jo ogsaa — det gør naturnødvendig alt hvad der vender mod Fremtiden. Troen er uundværlig til at leve paa; det der skal dø behøver blot et Skema!«

»Da griber dog Folk gerne til Troen, naar de ligger og skal dø.«

»Nej ikke til Troen — til et eller andet Skema. Troen er for mig en Bestandighed i det som haabes, en fast Overbevisning om det som ikke ses, og er det Ord ikke netop møntet paa den sølle Fattiger og hans lyse Fremtidsdrøm?«

»Saa tror du paa Kristus ogsaa da?« Karl holdt Vejret, saadan ventede han paa Svaret.

»Jeg tror paa den Kristus der jog Pengejøderne ud af Tæmplet — ikke paa ham som opfordrer til at vende det andet Øre til. Er det ikke ligemeget, om Kristus er blevet guddommeligt til, eller Mennesker har født ham til Verden, eller han aldrig har eksisteret som Person men er et Foster af Menneskenes Forestillinger naar de naar højest? Jeg tror paa Oprøreren Kristus, Hjerternes Gud! Nu er Forstanden raadende — den er alt; vor Opgave er det at sætte Hjærtet i Højsædet igen. Det stakkels vanrøgtede Hjerte, som bare er i Vejen naar man skal albue sig frem! Det har været noget forsmædeligt noget at ha Hjerte, værre endnu end at være pukkelrygget; det paaførte sin Mand utaalelige Lidelser. Det skal blive en Velsignelse igen, naar vi engang sejrer. Du kan for saa vidt godt gi det gamle Ord Ret: Salige er de Fattige i Aanden; Kløgt og Snedighed skal faa Lov at neje sig for det gode Hjerte.« Morten tav.

»Se dog engang, hvor kloge de er,« blev han ved lidt efter. »De kan sige os paa en Prik hvad Stjærnerne bestaar af, Solen formaar de at veje paa Punds Nøjagtighed. Men veje Brødet ud til de sultne Munde formaar de ikke. Det forstod Kristus, de Fattiges Ven. Hans Sind var aabent for al Slags Hunger; derfor flokkes de Hungrige om ham den Dag i Dag. Er du i Tvivl om Guds

Hjærte, Karl? Guds Hjærte er dér, hvor Brødet rækkes den Fattige.«

»Saa er Ditte ogsaa ét med Guds Hjærte, sa'e Karl lyst. »For hun kunde ikke se nogen trænge uden at hjælpe dem. Hun har slidt sig op for os andre, du! Kunde du ikke flætte hende ind i din Tale i Dag?»

»Jeg tænkte netop paa det — hun som skal ud og føre Processen for os! Hvor er det smukt tænkt du! — Vi maa se at faa Tag i Sjælene — en tændt Sjæl gaar aldrig ud!«

✻

*

✻

Ditte laa og kæmpede Dødskampen. Karl sad alene hos hende; han hade ladet Gamle Rasmussen tage ud og overvære Begravelsen — hun vilde saa gerne se al den Stads der blev gjort af Lille Peter.

Anfaldene blev hyppigere og hyppigere, mellem Anfaldene laa hun og delirerede. Hvergang de kom, løftede Karl hende over Ende og hjalp hende at faa Vejret. Vidste hun mon, at det var ham der var om hende? Følte hun overhodet, at der var medlidende Hænder som hjalp hende, et Hjærte som blødte for hendes Skyld? Hun syntes saa forfærdende ensom med sin Kæmpen og sin Rallen; ingenting ved hende gav Udtryk for at hun følte hans Nærhed; hun hang i hans Arme og stirrede paa ham — uden at se

ham. Det var svært, næsten uoverkommelig svært, at se et Menneske, det kæreste man hade, stride den sidste Strid, og ikke formaa at lette det Kampen, ikke engang eje Midler til at fortælle det, at man var hos det.

Hun fik det bedre igen og laa og trak Vejret tungt — og fantaserede. »Ja ja ja,« — sa'e hun — »saa saa saa.« Et eller andet jagede og plagede hende. »Ja vist, nu kommer jeg!« mumlede hun halvhøjt, med en utaalmodig Klang.

Karl lagde Haanden paa hendes Pande. »Saa min Ven,« sa'e han beroligende. »Der er ikke noget du skal, slet ikke noget! Vi skal nok ta os af det hele.« Ditte aabnede Øjnene og saa paa ham, genkendende.

»Hvorfor græder du?« spurgte hun, underlig udeltagende.

Karl rystede paa Hodet: »Det er blot saa meningsløst!« sa'e han.

»Hvad er meningsløst?«

»Aa — altsammen!« Han lae Hodet ned mod hendes Dyne.

»Du kan da virkelig ikke forlange at jeg skal være over dig hele Tiden; de andre skal ogsaa — .« Og saa er det der igen: »Saa, saa, saa — ja nu kommer jeg!«

»Kære Barn dog,« siger Karl og tager angst med begge Hænder om hendes Hode, som hun ligger og slaar med, fra Side til Side. »Prøv nu at være rolig, lille lille Ditte.«

»Rolig, rolig,« siger hun — »javist. Men altid er der ogsaa nogen der raaber paa én. Aa jeg er snart træt.«

Og saa trækker det igen op til et Anfald — et forfærdelig et; Karl synes det varer Timer. De bliver haardere og haardere, Anfaldene.

Et Steds henne paa Lofterne græder et lille Barn; dets Graad bæres stærkt frem gennem Stilheden, og gør den endnu mere bundløs at lytte ind i. Hvergang Graaden stiger, slider det i Dittes Legeme.

Karl gaar stille ud og lukker Døren til Lofterne.

»Det er en som har gjort sig snavset,« siger Ditte pludselig med høj, glasklar Stemme. »Dens Mor er der nok ikke. Men *jeg* hjælper den ikke! Jeg vil ikke staa op og hjælpe den.«

Nej, nej — det vil hun nok ikke! Karl ryster paa Hodet og ler, med fordrejede Træk. »Ditte« — siger han skælvende — »kan du huske en lille mørkerød Tøs der alligevel stod op i Mørket og gav Mis Mælk. Og kan du huske — —.« Hans Stemme slaar over; han lægger Hodet ned mod hendes Dyne og hulker højt.

Der arbejder noget i Dittes slukte Ansigt, en vaagnende Erindring flakker op over det og gør det forpint. Hun har taget i hans Haar — han *maa* ikke græde; med en svag Bevægelse prøver hun at slaa Dynen til Side og tage ham ind til sig for at gæmme hans Hode ved sit Bryst. Hun

vil sige ham et moderligt Ord. Men det bliver kun en Rallen. Der gaar et Stød igennem hende, som sprang hendes forpinte Hjærte højt i Lidelse — og brast. Karl farer forfærdet sammen. Saa forstaar han. Graa og taareløs lægger han hendes Hænder til Rette over Brystet og folder dem.

Der lød Sang i det Fjærne — Socialistmarsjen. Og en underlig Lyd som af stor Regn mod Stenbro; det steg til en Brusen, et endeløst Traadd, en Drønen af Fodslag. Det var Ligfølgets Tusender, der lagde Vejen om ad Dittes Gade paa deres Marsj mod Rigsdagsbygningen — til Trøst for den lille Kulpillers Mor. Nu slog de over i ny Sang, Karl hørte den forrykte Kammerats Stemme over alle de andre:

»Effata! Lad dig op!«
 lød det mens den Døve stirred;
 og den stumme Læbe dirred,
 da det klang: spring op, spring op!
 Og det smælted om hans Øre,
 og hans Tunges Hylster sprang,
 og han mægted selv at høre
 Læbens løste Takkesang.

»Effata! Lad dig op!«
 lyder endnu Frelserøsten —
 til i bange Sjæle Trøsten
 fanger Liv og sætter Knop!
 aabner end mit lukte Øre,
 døvt af Verdens tomme Larm;
 skal endnu min Læbe gøre
 vidneglad og vidnevarm.

»Effata! Lad dig op!«
 det er Skaberordets Søster,
 Klang af Foraarsvindens Røster
 gennem Skovens nøgne Top;
 Klang af Foraarsregnets Draaber
 over Bøgens lyse Skud;
 det er det som Solen raaber:
 Effata, spring ud, spring ud!

»Effata! Lad dig op!«
 Almagtsord med Løndomsrune,
 Gjald af Dommedags Basune
 over Jordens Kæmpekrop!
 Bruse gennem Dødens Have
 skal Guds store Effata,
 og faa Svar fra aabne Grave
 i et sødt Halleluja.

Længe blev Skridtene ved at drøne dernede; og længe endnu sad Karl stille, med Hænderne samlede mellem Knæerne, og stirrede ind i Mørket og Tavsheden.

Saa rejste han sig — Gamle Rasmussen kom derude i Trappen, fyldt til Halsen af den store Oplevelse.

XXIII

ET MENNESKE ER DØD

DER er halvanden Milliard Stjærner i Himmelummet, og — saa vidt man ved — halvanden Milliard Menneskevæsner paa Jorden. Lige mange af hvert! Man skulde næsten tro, de gamle hade Ret som mente, at hvert Menneske fødtes under sin Stjerne. Rundt om i Hundreder af kostbare Observatorier — anbragt Jorden over, snart paa Slætter og snart paa de høje Bjærge — sidder højt-begavede Videnskabsmænd, rustede med de fineste Instrumenter, og spejder Nat efter Nat ud i Himmelummet. De kigger og tager fotografiske Plader, hele deres Liv optagne af det ene: at gøre sig udødelige ved at opdage en ny Stjerne — eller konstatere en Stjærnes Forsvinden. Et Himmellegeeme flere eller færre — af de halvanden Milliard der valser rundt derude.

Hvert Sekund dør der et Menneske. Et Lys slukkes for aldrig at tændes mere, en Stjerne der maaske har brændt usædvanlig smukt — i al Fald

haft sit eget, aldrig før sete Spektrum. Et Væsen, der maaske har strøet Genialitet, maaske Godhed omkring sig, forlader Jorden; det kun engang sete — Underet der blev Kød og Blod — hører op at være. Intet Menneske var en Gentagelse af andre eller skal nogensinde selv gentages. Hvert Menneskebarn ligner de Kometer, der kun én Gang i al Evighed rører Jordens Bane og en stakket Tid drager deres lysende Vej hen over den — en Fosforesceren mellem to Evigheder af Mørke!

Saa er der vel Sorg blandt Menneskene for hver en Sjæl der forlader Jorden? om hans Baare staar de vel med alvorlige Ansigter og siger: Se hvad Verden har mistet og aldrig faar igen! Se hvilket sælsomt Under der denne Gang har kysset Jorden!

Ak, Ditte var ingen slukket Stjerne, hvis efterladte Plads i Rummet maatte registreres for Tid og Evighed. Som en Snylter kom hun anstigende — hun blev i al Fald modtaget som en saadan; det var med Nød og næppe hun tiltvang sig Adgang til Tilværelsen. Som en af den store graa Flok paa halvanden Milliard tog hun sin Gærning op og gjorde Lige for sig. Jorden blev rigere ved hende, men uden at det kunde henføres til hende. Hun var blot en af de navnløse mange — Menneskebarnet hvis Kendetegn er, at dets Hænder altid er skrubbede.

Hun blev begravet i de Fattiges Hjørne af Kirkegaarden — der hvor Gravene skal sløjfes hurtigst

muligt for at give Plads til ny; hun blev begravet paa det Offentliges Bekostning. Det var den eneste Æresbevisning der blev vist hende i hendes Liv — og den var ikke frivillig.

Naaede hun at blødgøre Hjærter?

400,

